

8

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
*Αριθ. 228
2542

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
*Αριθ. 2,24

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθ. 3/588

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Σ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΚΗ φιλολόγου

ΠΑΡΑΦΡΑΣΙΣ

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΥΠΟ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΒΡΑΔΕΩΣ ΤΙΜΩΡΟΥΜΕΝΩΝ

ΗΤΟΙ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

«Ὅς δ' ἄλλω κακὰ τεύχει
εἰ κακὸν ἤπατι τεύχει».

(Πιστόδω)

ΠΡΩΤΟΒΙΒΛΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΡΩΤΟΒΙΒΛΙΟΤΗΤΕΣ
Γεν. ἀριθ.	554
Κατηγορία	71
Παλ. ἀριθ.	54

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ

1910

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ὁ ἐπιδιδόμενος τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἐκ τῆς Χαιρωνείας τῆς Βοιωτίας Πλουτάρχου, καὶ μεγάλην ἐξ αὐτῆς ἀρύεται ἠθικὴν ὠφέλειαν, καὶ γινώσιν πολλῶν συμβάντων καὶ ὀνομάτων λαμβάνει κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἀρχαίων, καὶ τὴν γνώμην τῶν νεωτέρων. Ἀλλὰ καὶ τίς ἀναγινώσκων τὰ συγγραμματα τοῦ Χαιρωνέως δὲν παραδέχεται δικαίαν τὴν εἰς αὐτὰ ἀποδιδομένην πάγκοινων ἐκτίμησιν, ἄλλως τε καὶ βλέπων ἐν αὐτοῖς ζωγραφιζόμενα τῆς ἀρετῆς τὸ κάλλος, καὶ τῆς κακίας τὴν ἀσχημίαν; Ἡ ἐκτίμησις αὐτῶν ἀπεδείχθη καὶ ἐκ τῆς ὑπ' ἐμοῦ παραφράσεως καὶ ἐκδόσεως τριῶν ἠθικῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ εἰς τὴν καθωμιλημένην, καθότι ἐν χρόνῳ βραχυτάτῳ αἱ ἐκδόσεις αὐτῶν ἀλλεπαλλήλως ἐξηγιήθησαν. Διὰ τὴν ὁμολογουμένην ταύτην ἐκτίμησιν ἐπιδοθεὶς ἀπὸ διετίας εἰς τὴν παράφρασιν, ὅση μοι δύναμις, καὶ ὅσον μοι ὁ χρόνος τῆς ἡλικίας ἐπιτρέπει, τινῶν ἐκ τῶν ἠθικῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, τὸ πρῶτον ἐξέδωκα τὸ «Περὶ Παίδων ἀγωγῆς» σύγγραμμα, μετὰ τοῦτο ἔφερον εἰς φῶς τὸ «Πῶς ἂν τις ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελοῖτο», ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ «Περὶ φιλοπλουτίας», καὶ ἤδη ἐκδίδωμι τὸ παρόν, τὸ ὁποῖον εἶνε διάλογος, ἦτοι τὸ «Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βραδέως τιμωρουμένων».

Ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ πολὺς ὁ φιλόσοφος φέρεται ἐναντίον τῆς τῶν ἐπικουρείων δοξασίας περὶ τοῦ θεοῦ.

Ὁ Επίκουρος υἱὸς τοῦ Ἀθηναίου Νικοκλέους, γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς ἐν Σάμῳ, ἦλθε τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις ἐν ἡλικίᾳ 18 ἐτῶν τὸ 323 π. Χ. Ὁ Ἀριστοτέλης ἐπλησίαζε εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, ὁ δὲ Θεόφραστος ἐδίδασκεν ἀπὸ μακροῦ ἤδη. Ὑπὸ θρησκευτικὴν ἐποψὴν ἡ πόλις τῆς Παλλάδος εἶχε τότε πάθη κατάπτωσιν ἀξιοσημείωτον. Αὐτὴ ἡ ὁποία εἶχεν ἀρνηθῆ θείας τιμᾶς εἰς τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον, τὰς ἀπένειμεν εἰς τὸν Ἀντίγονον, καὶ τὸν υἱὸν του Δημήτριον. Ὅχι μόνον οἱ Ἀθηναῖοι ἐδημιούργησαν δύο νέας φυλάς, τὴν Ἀντιγονίδα, καὶ τὴν Δημητριάδα, ἀλλ' ἀνεκήρυξαν καὶ προσωνόμασαν τοὺς δύο ἐκείνους κατακτητὰς Μακεδόνας, «Θεοὺς Σωτῆρας». Εἰς ἐπίμετρον τὰ ὀνόματα αὐτῶν, τοῦ Ἀντιγόνου καὶ τοῦ Δημητρίου, ἐκεντήθησαν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ πέπλου τῆς Ἀθηνᾶς, παρὰ τὰ τῶν οὐρανίων θεῶν. Ὁ δὲ Δημήτριος κυνικώτατα ἄξιος τῆς

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ὑπογραφήν μου, εἶνε γομίμως καταδικώξιμον.

ἐποχῆς του, δὲν ἐδίστασε νὰ μάνη τὸν ναὸν τοῦ Παρθενῶνος. Ἐγκαθιδρύθη ἐκεῖ μὲ τὰς παλλακιδᾶς του, Λάμιαν καὶ Λέαιναν, ἀνήγειρεν ὑπὲρ αὐτῶν βωμόν, καὶ διέταξε νὰ προσφέρωνται εἰς αὐτὰς θυσίας, ὡς νέας Ἀφροδίτας.

Εἰς τοιοῦτον περιβάλλον ἐπαιδεύθη ὁ Ἐπίκουρος, ὅστις ὀριστικῶς ἐν Ἀθήναις ἐγκατέστη, καὶ ἰδρυσεὺν ἰδίαν σχολήν, κατὰ τὸ ἔτος 306 π. X. Εἰς τοὺς Θεοὺς ὁ Ἐπίκουρος ἀπέδιδε μετὰ τῆς αἰωνιότητος, καὶ τῆς ἀφθαρσίας, καὶ τελείαν μακαριότητα. Διότι κατὰ τὴν διδασκαλίαν του δὲν εἶνε μόνον ἀνευ ἀναγκῶν, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν δύναται νὰ τοὺς διαταράξη, καὶ τοὺς λυπήσῃ, οὐδὲν δὲ πάθος καὶ οὐδεμία ἔρις εἰσχωρεῖ μεταξὺ των, ἐνῶ ὁ Ὅμηρος παριστᾷ τοὺς Θεοὺς διχογνωμοῦντας πρὸς ἀλλήλους ἐξ ἀφορμῆς ἀνθρωπίνων ὑποθέσεων. Πῶς λοιπὸν ἢ μακαριότης αὕτη κατορθοῦται;

Ὁ Ἐπίκουρος διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἀπόλυτον εἰρήνην, καὶ μακαριότητα αὐτῶν, ἐδίδαξεν ὅτι οἱ Θεοὶ εἶνε ἐντελῶς ξένοι καὶ ἀδιάφοροι πρὸς πᾶν ὅ,τι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων τελεῖται. Ὡστε ἢ τοιαύτη τοῦ Ἐπικούρου διδασκαλία φέρει εἰς τὴν ἄρνησιν τῆς θείας Προνοίας; ὅθεν διὰ τοῦ διαλόγου τούτου ὁ Χαιρωνεὺς ποιεῖται ἐκποδῶν, καὶ ὅλως ἀνατρέπει τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἐπικούρου, καταφερόμενος ἐναντίον τινός, ὁπαδοῦ τῆς αἰρέσεώς του, Ἐπικούρου ὡς φαίνεται, ὀνομαζομένου, ὡς μέλους τῶν Ἐπικουρείων, καὶ καταδεικνύων σαφέστατα τὴν ὑπαρξίν θείας Προνοίας ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὴν θείαν ἐκδίκησιν τῆς κακίας, καὶ βράβευσιν τῆς ἀρετῆς.

Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῆ 22 Ἰουλίου 1900

Γ. Σ. Π.

ΒΙΟΣ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Τοῦ μεγάλου φιλοσόφου Πλούταρχου ἡ πατρις εἶνε ἡ Χαιρώνεια τῆς Βοιωτίας, τὸ πάλαι Ἄρνη καλουμένη, μετονομασθεῖσα οὕτω Χαιρώνεια ἀπὸ ἰατροῦ τινος Χαιρώνος καλουμένου, καθὼ οὗτος μεταλλάξας θέσιν, μετέβαλεν εἰς πόλιν ὑγεινήν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς Πλούταρχος, ἐν τῷ «Περὶ πολυπραγμοσύνης», σήμερον δὲ Κάπρινα λεγόμενη.

Γεννηθεὶς ὁ Πλούταρχος περὶ τὸ 40 ἔτος μ. X. ὅπως ἐξαιρουταὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ ἐν τῷ «Περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς», ὅτι, ὅτε ὁ Νέρων ἐκήρυξεν ἐν Κορίνθῳ ἄπικτας τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους, καὶ ἦλθεν εἰς Δελφοὺς τὸ 67 μ. X. διέτριβεν ἐν Δελφοῖς, ἀκολουθῶν τὰ μαθήματα τοῦ φιλοσόφου Ἀμμωνίου, καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ χωρίῳ αὐτοῦ «Ἄντων.» ὅτι ὁ Νέρων ἦτο σύγχρονος αὐτῷ, γεννηθεὶς τὸ 37 μ. X. Ἐξεπαιδεύθη ἐν Ἀθήναις, ἔχων εἰς τὰ φιλοσοφικὰ διδάσκαλον τὸν περίφημον φιλόσοφον Ἀμμώνιον, ὡς ὁ αὐτὸς μαρτυρεῖ λέγων, (Πλουτ. Θεμ.), ὅτι ὁ ἀπόγονος τοῦ Θεμιστοκλέους, Θεμιστοκλῆς καὶ οὗτος καλούμενος, ἐγένετο ἡμέτερος συνήθης καὶ φίλος παρ' Ἀμμωνίῳ τῷ φιλοσόφῳ.

Πατέρα ἔσχε τὸν Νίκαρχον, πάππον δὲ τὸν Λαμπρίαν, σύζυγον τὴν Τιμοξένην, γυνὴν ἐπ' ἀρετῇ καὶ ἀμέτοχον πάσης δεισιδαιμονίας φημιζομένην, τέκνα δὲ Τιμοξένην, Πλούταρχον, Χάρωνα, Αὐτόβουλον καὶ Λαμπρίαν. Φαίνεται δὲ ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ὅτι ὑπερέτρησε κατὰ πολὺ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, ἕνεκα τῆς ἀκαταμαχῆτου αὐτοῦ ἐπιμελείας καὶ ἐξόχου εὐφυίας. Διότι οὐ μόνον μετὰ τὸν Ἀριστοτέλην πολυγραφώτατος διακρίνεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἀναφέρει πολλῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων ὀνόματα, ἔργα, καὶ μαρτυρίας, ὧν οὐδὲν οἱ προγενέστεροι αὐτοῦ μνείαν ποιοῦνται. Ἐκ τούτου ἐπήγασε καὶ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον, ὅτι τῶν νεωτέρων χρόνων σοφὸς τις ἐρωτηθεὶς ποτε, ποῖον τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων ἤθελε σώσῃ, ἂν, ἐπαπειλουμένου κινδύνου ἀπάντων ὀλέθρου, ἐπετρέπετο οὕτῳ νὰ σώσῃ ἐν μόνον; — τὰ συγγράμματα τοῦ Πλούταρχου ἀπεκοίθη, — καθόσον τὰ Πλουτάρχεια ταῦτα συγγράμματα θεωροῦνται ἀρμολιότατα, ὅπως καθοδηγῶσι τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ χρηστοθήειαν, καὶ κλιτιστῶσιν αὐτὸν τέλειον ἀνθρώπον.

Τὴν πολυμάθειαν αὐτοῦ δηλοῖ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ ποιητοῦ Ἀγαθίου ποιηθὲν εἰς Πλούταρχον εὐφρέστατον ἐπίγραμμα, κεχαραγμένον ὑπὸ τὸν ἀνδριάντα αὐτοῦ.

Σείο πολυκλήεντα τύπον στήσαν Χαιρωνεύ
 Πλούταρχε, κρατερῶν νίεες Αύσονίων,
 ὅτι παραλλήλοισι βίοις Ἑλλήνας ἀρίστους
 Ρώμης εὐπολέμοις ἤρμοσας ἐνναεταίς
 Ἄλλὰ τεοῦ βίοτοιο παράλληλον βίον ἄλλον,
 οὐδὲ σὺ γ' ἂν γράψαις· οὐ γὰρ ὅμοιον ἔχεις.

Ἄνεκτίμητον τὸν ἀνδριάντα σου ἔκαμν Πλούταρχε, γόνε τῆς Χαιρωνείας, οἱ παῖδες τῶν Αύσονίων, κατοίκων δυνατῶν τῆς κάτω Ἰταλίας.

Διότι Ἑλλήνας ἐκείνους τοὺς ἀρίστους, καὶ τοὺς πολεμικοὺς τῆς Ρώμης ἐγκατοίκους, ἤνωσας καὶ συνήρμοσας μὲ παραλλήλους βίους.

Ἄλλὰ τοῦ βίου σου παράλληλον δὲν δύναται οὐδεὶς νὰ γράψῃ, ἀλλ' οὐδὲ σὺ ἤθελες τοῦτο κάμῃ, διότι ὅμοιος βίος μὲ τὸν σὸν οὐδεὶς ἄλλος ὑπάρχει. Ὅπως καὶ τὸ ἀνωμόμου ἐλεγεῖτο.

«Πλούταρχος κλήθησ' ὡς πλούτου ἀτρεκέδ' ἄρχων, οὐκ ἐπικλήρου, ἀλλ' ἀθανάτου σοφίας».

Ἐπέμφθη πρεσβευτῆς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του εἰς Ρώμην, πολλάκις δ' ἐπιμενὸς ἀπήρχετο ἐκεῖσε, ἔπου καὶ ἐσπούδασε τὴν Λατινικὴν γλῶσσαν. Ἐπὶ Δομετικνοῦ ἐδίδασκεν ἐν Ρώμῃ τὴν φιλοσοφίαν. Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἐν Ρώμῃ διμονίην του διετέλεσε τὰ μάλιστα τιμώμενος, καὶ ἀγαπώμενος ὑπὸ τῶν Ρωμαίων διὰ τε τὴν σοφίαν, καὶ ἀρετὴν αὐτοῦ, οἷτινες συνήρχοντο ἔπως ἀκροασθῶσι τῶν σοφῶν αὐτοῦ λόγων, ὑπῆρξε δὲ διδάσκαλος τοῦ Ἀδριανοῦ, μετὰ τὸν Τραϊανὸν βρασιλεύσαντος, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ περίπου ὀγδοήκοντα ἐτῶν.

Κατέλιπε συγγράμματα ἱστορικά, τὰ ὅποια μᾶλλον βιογραφικὰ δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι, καὶ ἠθικά. Ἐκ τούτων τὰ πρῶτα ἱστοροῦσι τὸν βίον ἐνός Ἑλλήνου καὶ ἐνός Ρωμαίου, διὰ τοῦτο καὶ παράλληλοι ὀνομάζονται, εἶνε δὲ 50 τὸν ἀριθμὸν, τὰ δὲ ἠθικά ἀνέρχονται εἰς τὸν ἀριθμὸν ὀγδοήκοντα, περιέχοντα ὅλην ἀνεκτιμῆτου ἀξίαν.

Ἐκ τῶν ἠθικῶν εἶνε καὶ τὸ παρὸν σύγγραμμα, «περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ βραδέως τιμωρουμένων». τὸ ὅποτον εἶνε ἀριστοῦργημα, καὶ τὸ μεγαλύτερον ἔργον, τὸ ὅποτον ἐγέννησεν ἡ Ἑλληνικὴ φιλολογία καὶ φιλοσοφία ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Πλάτωνος. Ὁ περιγραφόμενος διάλογος περὶ Ἐρωτος, δὲν εἶνε κατώτερον ὀνομαστός εἰς τὸ εἶδός του. Ὅμοίως καὶ ἡ πρὸς τὴν γυναῖκά του παραμυθητικὴ ἐπιστολὴ εἶνε πλήρης συγκινήσεως, καὶ πάθους, εἰλικρινείας καὶ τρυφερότητος. Αἱ πραγματεῖαι περὶ δεισιδαιμονίας, περὶ γάμου, περὶ εὐγενείας, καὶ ἄλλαι παρέχουσιν εἰς τὸν ἀναγνώστην τέρψιν μετ' ὠφελείας, ὅπου καὶ ὁ Ἑλβετὸς I. Ρουσό, δὲν παρέλειψε νὰ ὁμολογῇ τὴν ὠφέλειαν, ἣν ἐλάμβανεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Πλουτάρχου.)

Ἐγραφον ἐν Ἡρακλείῳ τῇ 22 Ἰουλίου 1909

Γ. Σ Π.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Α'. Ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ λεχθέντα ὑπὸ τινος Ἐπικούρου.

Β'. Παρατηρήσεις τοῦ Πατροκλέα ὡς πρὸς τὴν βραδύτητα τῆς τιμωρίας τοῦ ἐγκλήματος.

Γ'. Ἄλλαι σκέψεις τοῦ Ὀλυμπιακοῦ περὶ τῶν ἀτόπων τῆς λίαν βραδείας δικαιοσύνης περὶ τὸ τιμωρεῖν.

Δ'. Ὁ Πλούταρχος ἀποφαινεται ὅτι εἶνε τολμηρὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ ἐπιχειρεῖν νὰ κρίνωσι τὴν θεῖαν δικαιοσύνην. Ἐὰν ἦνε δύσκολον νὰ κατανοήσῃ τις τοὺς λόγους ἀνθρωπίνων τινῶν νόμων, πόσον δυσκολώτερον δὲν πρέπει νὰ ἦνε τὸ ν' ἀντιληφθῇ τοὺς λόγους ὄλων τῶν θεῶν νόμων.

Ε'. Ὁ Θεὸς προβάλλει ἑαυτὸν τοῖς ἀνθρώποις ὡς τύπον ὄλων τῶν ἀρετῶν ἢ περὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐγκλήματος βραδύτης αὐτοῦ, μᾶς διδάσκει τὴν μετριοφροσύνην καὶ τὴν ἐπιείκειαν.

Παραδείγματα μετριοφροσύνης πρόχειρα τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀρχύτα. Πόσον ἰσχυρότερον θεὸν νὰ ἦνε τὸ παράδειγμα τῆς θεότητος.

Σ'. Ὁ Θεὸς ἀναβάλλει τὴν τιμωρίαν διὰ νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸν ἀδιόρθωτον ἄνθρωπον τὸν καιρὸν τοῦ νὰ μεταρρυθμισθῇ. Παραδείγματα ἐπιβεβαιούντα τὴν ἰδέαν ταύτην Γέλων, Ἰέρων, Πεισίστρατος, Λυδιάδης, Μιλτιάδης, Κίμων. Οἱ μεγάλοι χαρκατῆρες ὑπόκεινται συνήθως εἰς μεγάλας ἐλλείψεις.

Ζ'. Ἀντιπαραβολὴ πρὸς γυναῖκα καταδικασθεῖσαν εἰς θάνατον, ἢ ἡ ἐγκυμοσύνη ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ποινῆς.

Παραδείγματα ἐγκλημάτων, ὧν ἡ τιμωρία ἦτο χρήσιμος ν' ἀναβληθῇ. Ὁ Θεὸς ἀφίνει πολλάκις τοὺς κακοὺς ἀτιμωρήτους, ὅπως χρησιμεύωσιν ὡς ὄργανα τῆς ἐκδικήσεώς του κατ' ἄλλων κακούργων, διατῆρεῖ δὲ ἄλλους, ὅπως γεννηθῶσιν ἐξ αὐτῶν παῖδες ἐνέχρητοι.

Η'. Παραδείγματα τιμωριῶν κατὰ θαυμαστὸν τρόπον γενομένων.

Θ'. Τὸ ἐγκλημα φέρει ἐν ἑαυτῷ τὴν τιμωρίαν του.

Ἐὰν αὕτη ἡ τιμωρία λαθάνῃ μέχρι τελευταίας τινὸς καταστροφῆς, οὐχ ἦττον εἶνε πραγματικὴ.

Ἡ παράτασις τοῦ βίου πονηροῦ ἀνθρώπου ὁμοιάζει πρὸς φυλακὴν, ἐν ἣ ὡς ἐγκληματίας καθείργνται μέχρι τελευτῆς.

Ι'. Περιγραφή τῶν βασάνων, ἃς ὑφίστανται ἐσωτερικῶς οἱ ἐγκληματῆται.

ΙΑ'. Οἱ ἔλεγχοι μόνου τοῦ συνειδότος εἶνε ἀληθῆς τιμωρία. Ἡ ψυχὴ τοῦ κακοῦ ὑπόκειται ἀναγκαιῶς εἰς πάθη, ἅπερ τὴν βασανίζουσι.

IB'. "Οτι ἡ τιμωρία τῶν γονέων μεταφέρεται, ἢ συνεχίζεται ἐπὶ τὰ τέκνα. Ὁ θάνατος τοῦ Αἰσώπου ἐξευμενίζεται ὑπὸ τῶν Δελφῶν μέχρι τρίτης γενεᾶς. Εἰς τῶν συνδιαλεγόμενων ἰσχυρίζεται ὅτι εἶνε ἄδικον τὸ τιμωρεῖν ἐγκλήματα παλαιὰ ἐπὶ τῶν μὴ πραξάντων ταῦτα.

II'. Ὁ Πλούταρχος ἀποκρίνεται ὅτι ἐὰν ἦνε δίκαιον ὅπως ἄνδρες διαπρέψαντες ἐπ' ἀρετῇ τιμῶνται ἐν τοῖς ἀπογόνοις αὐτῶν, δίκαιον ἐπίσης εἶνε καὶ οἱ μεγάλοι ἐγκληματῆται νὰ τιμωρῶνται εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν.

ID'. Ἡ δικαιοσύνη αὕτη δύναται νὰ ἔχη ὡς λόγον ἀρχὴν τινα κατὰ συμπάθειαν, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς.

IE'. Πόλις καὶ κοινωνία εἶνε πάντοτε ἡ αὕτη, ἐν ὅσῳ ὑφίσταται, ὡσαύτως καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὁ αὐτὸς ἐν ὅσῳ ζῇ.

IS'. Ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς μεταβαίνει εἰς τὰ τέκνα του.

IZ'. Ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς ἀποδείκνυται ἐκ τῶν χρησμῶν τοῦ Ἀπόλλωνος— Ἱστορία τοῦ Κόρακος.

IH'. Ἡ ἰδέα τῆς Προναίας εἶνε οὐσιωδῶς συνδεδεμένη μὲ τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ τοῦ πονηροῦ τιμωρεῖται διὰ τῆς γνώσεως τῶν κακῶν, ἅτινα ἐφελκύουσι τὰ ἐγκλήματα αὐτῶν ἐπὶ τὰ τέκνα.

IO'. Ἡ ἱατρικὴ διδάσκει νὰ προφυλάττωμεν τὰ τέκνα ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν, ἅς οἱ γονεῖς θὰ τοῖς κληροδοτήσωσιν.

K'. Ἔργον φρονήσεως εἶνε νὰ λαμβάνωμεν τὰς αὐτὰς προφυλάξεις κατὰ τῶν νόσων τῆς ψυχῆς— ὁ Θεὸς βλέπει, ἐπανορθοῖ, καὶ τιμωρεῖ τὰς κακίας, πρὶν ἐμφανισθῶσι δι' ἐξωτερικῶν πράξεων.

KA'. Ὁ Θεὸς δὲν τιμωρεῖ τὰ ἐνάρετα τέκνα πατρὸς πονηροῦ, ἀλλὰ τοὺς ὁμοίους αὐτῶν υἱούς. Αἱ ἰδιότητες τῆς ψυχῆς ἀναφαίνονται πολυλάκις εἰς τὰ τέκνα μετὰ πολλὰς γενεάς, ὅπως καὶ αἱ τοῦ σώματος.

KB. α' Ἱστορία τοῦ Θεσπεσίου.—β' Ὁ πρῶτος αὐτοῦ βίος.—γ' Καθίσταται ἀριστος ἄνθρωπος μετὰ τινα πτώσιν, ἧς ἕνεκα μένει τρεῖς ἡμέρας ὡς νεκρός.—δ' Πῶς ἡ ψυχὴ του ἐχωρίσθη τοῦ σώματος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον.—ε' Ἀναγνωρίζει τὴν ψυχὴν ἐνὸς τῶν συγγενῶν του.—ς' Διάλεξις ταύτης τῆς ψυχῆς περὶ τῶν τριῶν εἰδῶν τῶν τιμωριῶν, δι' ὧν ἡ θεία Δικαιοσύνη κολάζει τοὺς ἀνθρώπους.—ζ' Ἡ ψυχὴ αὕτη φέρει τὴν ψυχὴν τοῦ Θεσπεσίου εἰς τόπον ὀνομαζόμενον χώραν τῆς λήθης.—η' Εἶτα δὲ εἰς τὸ καινὸν μαντεῖον τῆς νυκτὸς καὶ τῆς Σελήνης.—θ' Κατόπιν εἰς τὸ θέατρον τῶν κολάσεων.—ι' Τέλος εἰς ὃ μέρος τελεῖται ἡ μετεμψύχωσις. Ἡ ψυχὴ τοῦ Θεσπεσίου συνενοῦται μετὰ τοῦ σώματος καὶ ἀναζῇ.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

ΠΑΤΡΟΚΛΕΑΣ-ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ-ΤΙΜΩΝ-ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ

A'.

Τοιούτους λόγους ἀφοῦ εἶπεν ὁ Ἐπίκουρος, (α') ἀγαπητέ μοι Κόιντε, καὶ πρὶν νὰ δυνηθῇ τις ἐξ ἡμῶν ν' ἀποκριθῇ εἰς αὐτόν, εἶχομεν φάση εἰς τὸ τέλος τῆς στοχᾶς, καὶ ἐκεῖ μᾶς ἔφρησεν αἰφνηδῶς καὶ ἔγειεν ἄφαντος, ἡμεῖς δὲ ἐστάθημεν μὲ σιωπὴν, κατὰ τοσοῦτον, καθύσον νὰ θαυμάσωμεν τὴν παραδοξολογίαν τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἀφοῦ ἐβλέψαμεν ἀλλήλους, ἐστράφημεν ὀπίσω, περιπατοῦντες πάλιν ὅπως πρότερον. Τότε ὁ Πατροκλέας λαθὼν τὸν λόγον πρῶτος· τί λοιπόν, εἶπε, σᾶς φαίνεται ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου; Σᾶς φαίνεται κἀλὸν νὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν συζήτησιν, ἢ νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τοὺς λόγους του, ἂν καὶ δὲν ἦνε παρών, ὡς ἐὰν ἦτο παρών; Ὁ δὲ Τίμων ὑπολαθὼν, εἶπεν· ἀλλ' οὐδέ, καὶ ἂν ἀνεχώρησεν, ἀφοῦ ἔρριψεν εἰς ἡμᾶς τὸ βέλος, θὰ ἦτο κἀλὸν νὰ διατηρήσωμεν ἡσύχως τὸν σίδηρον ἐντὸς τῆς πληγῆς. Διότι ὁ μὲν Βρασίδης, ὡς φαίνεται, ἐκβαλὼν τὸ δόρυ ἐκ τοῦ σώματός του, μὲ τὸ ἴδιον τοῦτο ὄπλον κτηπήσας ἐφόνευσεν τὸν κτυπήσαντα αὐτόν. Δι' ἡμᾶς δὲ δὲν εἶνε δύσκολον βέβαια νὰ ἐκδικηθῶμεν ἐκείνους, οἵτινες ἔρριψαν εἰς τὸν νοῦν μας λόγους ἀτόπους καὶ ψευδεῖς, ἀλλ' ἀρκεῖ εἰς ἡμᾶς νὰ ἀποδιώξωμεν πρὸς τὰ ὀπίσω τοὺς λόγους του, πρὶν νὰ ἐκφέρωμεν τὴν γνώμην μας.

Τί λοιπόν, (εἶπεν ἐγώ), πρὸ πάντων ἀπὸ τὰ λεχθέντα τοῦ Ἐπικούρου ἐκίνησε τὴν περιέργειάν σας; διότι ἀνέφερε πολλὰ σωρηδόν, καὶ ἄνευ τινὸς τάξεως, ἀλλὰ δηλονότι ἀντ' ἄλλων, καὶ ὡς ἄνθρωπος ἐν ὀργῇ ἐφέρετο μὲ ὕβρισμους ἐναντίον τῆς θείας Προναίας.

α') Ἐννοεῖται ὅτι δὲν εἶνε ὁ ἀρχαῖος Ἐπίκουρος, ἀλλ' ἄλλος καὶ ὑπαδὸς τῆς αἵρέσεως τούτου.

Β'.

Καὶ ὁ Πατροκλέας ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἡ βραδύτης καὶ ἀναβολή, τὴν ὁποίαν τὸ θεῖον μεταχειρίζεται πρὸς τιμωρίαν τῶν κακῶν φαίνεται μοι πρὸ πάντων φοβερόν πράγμα, καὶ τὰρ ἀπὸ τούτου λόγου αὐτοῦ, ὅτι τὸ θεῖον οὐδεμίαν λαμβάνει πρόνοιαν ἐπὶ τοῦ κόσμου, καθὼς καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, κατήντησα κατὰ τινὰ τρόπον, ὅπως ἐνδυναμωμένος εἰς τὰς ἰδέας μου, καὶ ὅπως νέος εἰς τὴν θεωρίαν τῆς συζητήσεως ταύτης. Ἀπὸ πολὺν καιρὸν ἐστενοχωρούμην ἀκούων νὰ λέγῃ ὁ Εὐριπίδης· «Βραδύνει τὸ θεῖον, τὸ θεῖον ἐκ φύσεως βραδύνει»· καὶ ὅμως πρὸς οὐδέν, παντελῶς δὲ δὲν πρέπει τὸ θεῖον νὰ ᾔνη βραδύ πρὸς τοὺς ἀδικούντας, ἐνῶ αὐτοὶ δὲν εἶνε βραδεῖς καὶ ἀναβλητικοὶ εἰς τὸ νὰ κάμνῃσι τὸ κακόν, ἀλλὰ μὲ ὀξύτατας ὀρμὰς φέρονται ὑπὸ τῶν παθῶν πρὸς τὰς ἀδικίας. Καὶ βεβαίως, ὅταν ἡ τιμωρία ἀκολουθῇ πλησίον τοῦ ἐγκλήματος, ὡς λέγει ὁ Θουκυδίδης, πάραυτα ἐμποδίζει τὸν δρόμον ἐκείνων, οἵτινες μεταχειρίζονται, ὡς εὐκόλον τι τὴν κακίαν. Διότι ἀπὸ ὅλα τὰ χρέη, τοῦτο εἶνε ἀκριβῶς χρέος, ὁ ἄμεσος καθαρισμὸς, ἡ ἄμεσος δηλονότι τιμωρία, τῆς ὁποίας ἡ ἀναβολὴ ταπεινώνει, καὶ κάμνει ἀσθενῆ εἰς τὰς ἐλπίδας τὸν ἀδικούμενον, ἐνῶ ἡ ἀναβολὴ αὐτὴ αὐξάνει κατὰ τὴν αὐθάδειαν καὶ τὴν μοχθηρίαν· καθὼς ἀπειναντίας, ὅταν ἡ ἐκδίκησις ᾔνη ἐκεῖ εἰς τὴν πράξιν ἀμέσως, γίνεται ἐμπόδιον τῶν μελλόντων ἀδικημάτων, καὶ εἰς αὐτὴν ὑπάρχει πρὸ πάντων ἡ παρηγορία τῶν παθόντων. Πολλάκις ἐμὲ τοῦλάχιστον ἐνοχλεῖ ὁ λόγος τοῦ Βίαντος, καὶ λυπεῖ, ἐνῶ τὸν ἔχω εἰς τὸν νοῦν μου· εἶπε δηλαδὴ, ὡς φαίνεται, πρὸς τινὰ πονηρόν, ὅτι δὲν φοβεῖται ὅτι δὲν θὰ τιμωρηθῇ, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν θὰ ἴδῃ τὴν τιμωρίαν του. Διότι ποία ὄφελει ἔγεινεν εἰς τοὺς Μεσσηνίους, οἵτινες πρὸ τῆς τιμωρίας τοῦ Ἀριστοκράτους κατεστράφησαν, ὅστις ἀφοῦ ἐπρόδωκε τὴν πλησίον τῆς Τάφρου μάχην, ἐβασίλευσεν ὑπὲρ τὰ εἴκοσιν ἔτη ἐντὸς τῆς Ἀρχαΐας, μὴ ὑποπτευόμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν; κατόπιν ἐτιμωρήθη ἐπ' αὐτοφύρῳ συλληθεὶς, ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς Μεσσηνιοὶ δὲν ᾔσκη ζῶντες ἢ ποίαν παρηγορίαν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς χάσαντας ἐκ τῶν Ὀρχομενίων τοὺς παῖδας, καὶ τοὺς φίλους καὶ τοὺς συγγενεῖς, οἵτινες ἐπροδόθησαν ὑπὸ τοῦ Λυκίσκου, ἢ μετὰ πολλοὺς χρόνους ἔλθοῦσα ἀσθένεια, καὶ καταφαγοῦσα τὸ σῶμά του; ὅστις πάντοτε, ὅσάκις ἔθετε καὶ ἔβριχε τοὺς πόδας του εἰς τὸν ποταμόν, ὠρμίζετο καὶ κατηρᾶτο ἑαυτὸν νὰ συμπληθῶσιν οἱ πόδες του, ἐὰν αὐτὸς ἐπρόδωκεν αὐτοὺς καὶ ἠδίκησεν. Ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι διέταξαν νὰ ρίψωσιν εἰς τὸν δρόμον τὰ ἀκάθαρτα σώματα τοῦ δυστυχῆς Κύλωνος, καὶ τῶν συνενόχων του, καὶ νὰ φέρωσιν τὰ πτώματά των ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπικράτειαν, οὔτε οἱ υἱοὶ τῶν σφαγέντων, οὔτε τὰ τέκνα τῶν υἱῶν τούτων ἠδυνήθησαν νὰ ἴδωσιν τὴν

ἐκανοποίησιν των. Ὅθεν ἐγὼ εὗρον ἄτοπον τὸν συλλογισμὸν, τὸν ὁποῖον κάμνει ὁ Εὐριπίδης.

« Ἠσύχαζε, μὴ φοβηθῆς, ἡ δίκη δὲν θὰ ἔλθῃ,
 Νὰ σὲ κυπήσῃ πάραυτα, οὔτ' ἄλλον τῶν ἀδικῶν,
 Ἄλλὰ βραδεῖ ποδὶ βραδίζουσα ἄνευ τινὸς θορύβου
 Θέλει συλλάβῃ τοὺς κακοὺς, καθ' ὃν ἐγκρίνει χρόνον».

Μὴ ζητῆτε οὐδόπως ἄλλου ἄλλους λόγους· διότι οὔτοι οἱ ἴδιοι ἀναγκάζουσι τοὺς ἐκ φύσεως ἐγκληματικούς νὰ ἐμψυχώνωνται, καὶ ἐνθαρρύνωνται εἰς τὸ νὰ πραγματοποιῶσι τὰς τρομερὰς ἀδικίας, πεπεισμένοι ὅτι ὁ καρπὸς εἶνε ἀμέσως τετελειωμένος καὶ ὀλοφάνερος, ὁ δὲ καθαρισμὸς κατ' αὐτῶν καὶ ἡ τιμωρία μένει βραδεῖα, καὶ κατὰ πολὺν καιρὸν ἀνεκτέλεστος.

Γ'.

Ταῦτα ἀφοῦ ὠμίλησεν ὁ Πατροκλέας, ἀποκριθεὶς ὁ Ὀλυμπιακὸς εἶπεν· ὑπάρχει εἰς ταῦτα ἀκόμη νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι αἱ βραδύτητες καὶ ἀφροντισίαι τοῦ θεοῦ εἰς τὰς ἀδικίας, εἶνε πράγμα σοβαρόν, καὶ ἀνακόλουθον, διότι ὁ χαρακτήρ οὗτος τοῦ θεοῦ ἐξαλείφει τὴν πρὸς αὐτὸ τῶν ἀνθρώπων πίστιν. Οἱ κακοὶ, ἐπειδὴ ἐπιτυγχάνουσι τὴν τιμωρίαν ὄχι ἀμέσως εἰς ἕκαστον ἀδίκημα, θεωροῦσιν ἐντελῶς τὴν τιμωρίαν ἅπλῶς δυστύχημά τι, καὶ ὄχι ὅτι τιμωροῦνται διὰ τὰς ἀδικίας των, καὶ ἐπομένως, μὴ σωφρονιζόμενοι, οὐδεμίαν ὄφελειν λαμβάνουσιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν διὰ τὰ εἰς αὐτοὺς συμβαίνοντα, μὴ μετανοοῦντες διὰ τὰ ὑπ' αὐτῶν πραχθέντα. Διότι καθὼς, ὅταν ὁ ἵππος σκοινιάπη, καὶ κάμνη λανθασμένον βῆμα, μεταχειρίζονται αὐτοστιγμὴ μάλιστα, καὶ πτεριστῆρα, καὶ ὁ ἵππος ἐπανορθοῦται καὶ βραδίξει πρεπόντως, ἐνῶ, ἐὰν ὕστερον τὸν προσμένωσι διὰ τὰ τὸν κρατῶσι, διὰ τὰ τὸν διορθῶσι, διὰ τὰ τὸν φοβερίζωσι μὲ κραυγὰς εἰς τὰ ὦτά του, φαίνονται ὅτι περισσότερον ἄλλο τι μελετῶσι, παρὰ τὰ τὸν διορθῶσι, καὶ τὸν τρομάζουσι χωρὶς νὰ μεταβάλωσι τὴν κακίαν του συνήθειαν τοιοῦτοτρόπως ἐάν, ὅταν κάθε φοράν ὁ κακὸς σκοινιάπη, νικᾶται, ἢ τιμωρία θὰ τῷ γίνηται χρήσιμος, καὶ θὰ τὸν καταστέλλῃ καὶ ταπεινώνῃ, ὥστε θὰ καθίσταται παρὰ τὴν θέλησίν του σκεπτικός, καὶ θὰ ταπεινώνηται, καὶ θὰ τρέμῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐνώπιον δικαστοῦ, ὅστις ἔχει τὸ ὄμμα ἐπὶ τὰς πράξεις, ἐπὶ τὰ πάθη, καὶ ὅστις δὲν θέτει τὴν δικαιοσύνην εἰς ἀναβολήν. Ἄλλὰ ἡ οὐράνιος ἐκδίκησις δὲν ἔρχεται, παρὰ ἡσύχως καὶ μὲ βῆμα βραδύ, κατὰ τὸν Εὐριπίδην, ἐπιπίπτει κατὰ σύμπτωσιν εἰς τοὺς ἐνόχους, καὶ φαίνεται ὡς ἀποτελεσμαθὲς καθ' αὐτὸ τῆς τύχης, παρὰ τῆς Προνοίας. Τόσον φαίνεται ἀβέβχιος, ἀμφίβχιος καὶ ἀκάνονιστος ὥστε δὲν βλέπω τὴν ὄφελειαν τῶν μυλαπετρῶν τῶν θεῶν, αἱ ὁποῖαι εἶνε ὠρισμέναι ν' ἀλέθωσι μὲ τρόπον βραδύν, καὶ αἱ ὁποῖαι ἀπαμυβλύ-

νοῦσι τὴν ἰδέαν τῆς θείας δικαιοσύνης, καὶ ἀφανίζουσι εἰς τὸν ἔνοχον πᾶσαν αἴσθησιν τοῦ φόβου.

Δ'.

Κατόπιεν τῶν λόγων τούτων τοῦ Ὀλυμπιακοῦ, διέμενον σχεπτικῶς καθ' ἑαυτόν. Τότε ὁ Τίμων εἶπεν. Ἐκ τῶν δύο, ποῖον νὰ ἐπιθέσω εἰς τὸν δρόμον μου, εἰς τὸν συλλογισμόν μου δηλονότι, τὴν μεγίστην ἀπορίαν εἰς τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀποβλέπει ἡ συζήτησις, ἢ νὰ ἀφήσω πρότερον αὐτὸν νὰ διαγωνισθῇ ἐναντίον ὁμοίων ἐπιχειρημάτων; Διατὶ δηλαδὴ, εἶπον ἐγώ, νὰ προσθέσωμεν, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον, τρίτον κύμα, καὶ νὰ κατακλυσθῶμεν ὑπὸ τὰς φιλονεικίας, εἰάν ἦνε ἀνεπιτήδειος νὰ διαλύσῃ τὰς πρώτας ἐναντιότητας, ἢ ν' ἀπαλλοχθῇ ἐξ αὐτῶν; Κατὰ πρῶτον λοιπὸν ἄς ἀρχίσωμεν νὰ ἐμφυσήσωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτούς, ὡς νὰ ἤμεθα εἰς κύκλον πατρικῆς οἰκογενείας, τὸν στοχασμόν, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς φιλοσόφους, ὡς πρὸς τὸν πρὸς τὸ θεῖον σεβασμόν των, καὶ νὰ ἐγκρατευθῶμεν ἀκριβῶς ἀπὸ τοῦ νὰ παραδεχώμεθα, ὅτι δυνάμεθα νὰ ὀμιλῶμεν περὶ τοιούτων φαινομένων, ὡς γινώσκται τοῦ αἰτίου αὐτῶν. Διότι εἶνε ἀνώτερον νὰ ἐξετάζωμεν τὰς πράξεις τοῦ Θεοῦ, ἄνθρωποι ὄντες, ἀπὸ τοῦ νὰ διαλεγώμεθα περὶ μουσικῶν ἔργων, ἐνῶ εἴμεθα ἄμουσοι, καὶ περὶ πολεμικῶν, ἐνῶ δὲν ὑπῆρξάμεν οὐδέποτε στρατιῶται, καθὼς νὰ μετερχώμεθα, ἐνῶ εἴμεθα ἄτεχοι καὶ ἄμοιροι σκέψεων, τοὺς στοχασμοὺς τῶν τεχνιτῶν πρεπόντως. Διότι δὲν εἶναι μὲν δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις, ἰδιώτης ὢν, τὸν συλλογισμόν τοῦ ἰατροῦ, ὅτι πρότερον δὲν περιέκοψε τὴν πληγὴν, ἀλλὰ ὕστερον, οὐδὲ ὅτι χθὲς ἔλουσέ τινα, ἀλλὰ σήμερον ἔπρεπε νὰ κάμῃ τοῦτο, ἀλλὰ περὶ Θεοῦ δὲν εἶνε εὐκόλον, καὶ βέβαιον νὰ εἴπῃ τις θνητὸς ὢν, ἄλλο τι, παρὰ ὅτι γινώσκει ὁ Θεὸς ἄριστα τὸν καιρὸν τῆς θεραπείας τῆς κακίας, καὶ τῆς προσφορᾶς τῆς τιμωρίας εἰς ἕκαστον, ὡς φαρμάκου, ἣτις τιμωρία οὔτε μέτρον κοινόν, οὔτε χρόνον ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν πρὸς ὅλους ἔχει, δὲν γίνεται δηλονότι εἰς ὅλους ὁμοία, οὐδὲ τὸν αὐτὸν χρόνον. Ὅτι δηλαδὴ ἡ θεραπεία ἢ ἔχουσα ἀντικείμενον τὴν ψυχὴν, ἣτις καλεῖται δίκη καὶ δικαιοσύνη, εἶνε ἡ μεγίστη ὅλων τῶν τεχνῶν, πρὸς ἀναρίθμητα ἄλλα καὶ ὁ Πίνδαρος ἐμαρτύρησεν, ἀριστοτέχνην ἐπονομάζων τὸν ἄρχοντα καὶ κύριον τῶν ὅλων Θεόν. ὡς βεβαίως ὄντα ἐκτελεστὴν τῆς τιμωρίας, κατὰ τὸ νὰ ὀρίζῃ κατὰ τὸ πρέπον πότε καὶ πῶς, καὶ μέχρι πόσου βαθμοῦ πρέπει νὰ τιμωρῇ ἕκαστον τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων. Καὶ αὕτη ἡ τέχνη μᾶς λέγει ὁ Πλάτων ὅτι ἐδιδάχθη ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μίνωα. Εἰς τοῦτο ὁ φιλόσοφος ἠθέλησε νὰ κάμῃ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ διανέμῃ τις τὴν δικαιοσύνην, καὶ νὰ γνωρίζῃ εἰάν αὕτη εἶνε δικαίως μεταχειρισμένη, ὅταν δὲν μάθῃ αὐτὴν τὴν ἐπιστήμην, καὶ δὲν ἀποκτήσῃ αὐτήν. Καθὼς οὐδὲ οἱ νόμοι,

τοὺς ὁποίους θέτουσιν οἱ ἄνθρωποι, ἔχουσι τὸ εὐλογον τῆς ὑπάρξεώς των, καὶ ἐκ τούτου οἱ σκοποὶ αὐτῶν δὲν εἶνε πάντοτε φανεροί, ἀνοικτοὶ κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενον, ἀλλὰ καὶ τινὰ διατάγματα φαίνονται ἐξ ὀλοκλήρου γελοία· παραδείγματός χάριν, εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἀμέσως οἱ ἔφοροι ἀφοῦ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν, προκηρύττουσι νὰ μὴ ἔχη τις μύστακα, καὶ νὰ πείθεται εἰς τοὺς νόμους, ἵνα μὴ εὐρίσκη αὐτοὺς ἀυστηροὺς, καὶ σκληροὺς. Εἰς τὴν Ρώμην, ὅταν οἱ αἰχμάλωτοι ἐλευθερωθῶσι, κτυπῶσιν αὐτοὺς οἱ Ρωμαῖοι εἰς τοὺς ὄμους μὲ ράβδον λεπτήν, καὶ κάμνοντες τὰς διαθέκας των, κληροδοτοῦσι τὰς περιουσίας των εἰς ἄλλους, καὶ πωλοῦσιν αὐτάς εἰς ἄλλους, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι δὲν εἶνε λογικόν. Μέτρον δὲ παραλυγώτατον εἶνε ὁ νόμος τοῦ Σόλωνος, «τὸ νὰ ἦνε ἄτιμος ὁ πολίτης, ὁ μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν στάσιν τῆς πόλεως εἰς μίαν ἐκ τῶν δύο μερίδων, καὶ μὴ συστασιάσας μὲ αὐτήν».

Ἐν γένει δύναται τις νὰ παραθέσῃ ἓνα μεγάλον ἀριθμὸν νόμων, τῶν ὁποίων ἡ διέξοδος φαίνεται ἀτοπός, εἰς ἐκεῖνον, ὅστις δὲν γινώσκει μῆτε τὴν δύναμιν τοῦ νομοθέτου, καὶ δὲν ἐννοεῖ μῆτε τὴν αἰτίαν ἐκάστου τῶν διατακτομένων. Διατὶ λοιπὸν νὰ θαυμάζωμεν, εἰάν, ὅταν τὰ ἀνθρώπινα ἦνε εἰς ἡμᾶς τόσον δυσκολοθεώρητα, δὲν ἦνε εὐκόλον νὰ ὀμιλήσωμεν περὶ Θεῶν, μὲ ποῖόν τινα λόγον ἄλλους μὲν ὕστερον, ἄλλους δὲ πρότερον τιμωροῦσι τοὺς ἀμαρτάνοντας;

Ε'.

Ταῦτα δὲ λέγων, δὲν ζητῶ προφασιολογίαν διὰ νὰ ὑπεκφύγω ἀπὸ τὴν συζήτησιν, ἀλλ' ὁ σκοπός μου ἀποβλέπει νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν ἐπιείκειαν, ὅπως ὁ λόγος ἐπὶ τῆς παρουσίας συζητήσεως, ὡς εἰς λιμένα καὶ καταφύγιον, μὴ δίδῃ περισσοτέραν τόλμην εἰς τὴν ὀμιλίαν μου, καθ' ἣν στιγμὴν θέλω νὰ μάχωμαι μὲ περισσοτέραν δυνατὴν πεποιθήσιν τὰς δυσκολίας, τὰς ὁποίας προσβάλλω. Ἀλλὰ παρατηρεῖτε πρῶτον ὅτι ὁ Θεός, κατὰ τὸν Πλάτωνα, ἀφοῦ ἑαυτὸν εἰς τὸ μέσον, ὡς παράδειγμα, ἔθεσεν ὅλων τῶν τελειοτήτων, δίδει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀρετὴν, ἣτις εἶνε κατὰ τινα τρόπον ὁμοία τῆς ἀρετῆς του, καὶ μᾶς θέτει, ὥστε νὰ ἀκολουθῶμεν τὰ θεῖα του ἔγνη· διότι καὶ ἡ φύσις τοῦ κόσμου, ἐνῶ ἦτο ἄθροισμα συγκεχυμένον, ἤρχισε νὰ τροποποιῆται καὶ γίνηται κόσμος κατὰ τὴν ὁμοιότητα καὶ μέθεξιν τῆς θείας ἰδέας καὶ ἀρετῆς. Τὸ αὐτὸ πρόσωπον λέγει ἀκόμη, ὅτι ἡ φύσις ἤναψεν εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ βλέμματός, ἵνα τὸ θαυμάσιον θέαμα τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ φερομένων σωμάτων συνειθίσῃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἰς τὸ νὰ κυριεύηται ὑπὸ προτιμήσεως τοῦ καλοῦ καὶ κανονικοῦ, νὰ συναισθάνηται ἀπέχθειαν ἐναντίον τῆς ἀταξίας καὶ ἀβεβαιότητος, νὰ ἀποφεύγῃ πᾶν ὅ,τι προέρχεται ἀπὸ τύχης καὶ περιστάσεως, ἐπὶ τῷ ὅτι τοῦτο εἶνε κάθε κα-

κίως και παραλογισμού γέννησις. Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀπολαμβάνῃ ἐντελῶς τὸν Θεόν, ἐὰν στηρίζεται εἰς τὴν ἀρετὴν διὰ τῆς μιμήσεως και ἐπιδιώξεως τῶν ἀπεράντων τελειότητων, αἱ ὁποῖαι εἶνε εἰς τὸν Θεόν.

Λοιπὸν ἡ θεία δικαιοσύνη δὲν ἐπιτυγχάνει τοὺς κακοὺς, παρὰ εἰς περίστασιν κατάλληλον, και με μακρότητα, και δὲν πρέπει νὰ συμπεράνῃ τις ὅτι αὕτη οὐ-ὠ τιμωροῦσα, φοβεῖται μήπως ἀπατηθῇ και μεταμεληθῇ. Ὅθεν ἡ θεότης θέλει νὰ ἐξαλείφῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν μας τὴν θηριωδίαν και τὴν σκληρότητα, αὐτὴν τὴν ὀρμὴν, τὴν ὁποῖαν ἐνεργουῦμεν πρὸς τιμωρίαν τῶν λυπησάντων, και μᾶς διδάσκει νὰ μὴ λαμβάνωμεν παντελῶς σύμβουλον τὴν ὀργὴν, ὅταν παρκατώμεθα και σφραδάζωμεν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, «ὅταν ἡ παρκαρὰ σκιρτῶσιν τὴν διάνοισιν ταράττῃ», ἥτις, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ εὐχαριστήσωμεν τὴν πεινᾶν μας, ἢ τὴν δίψαν μας, ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ ἐπιτιθώμεθα κατὰ τῶν λυπησάντων ἡμᾶς, ἀλλὰ μιμούμενοι τὴν πραότητα, και βραδύτητα τῆς θεότητος, νὰ λαμβάνωμεν σύμβουλον τὸν μὲν τρόπον βραδύτατον εἰς τὴν σκέψιν και τάξιν προσφερόμενον χρόνον, ἵνα κάμνωμεν δικαιοσύνην. Διότι τὸ νὰ ριφθῶμεν εἰς νερόν βορβορώδες και ἀκάθαρτον ἵνα πῶμεν δι' ἀνυπομονησίαν, εἶνε ὀλιγώτερον κακόν, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ ἤξυρῶμεν πότε ὁ δίκαιος λόγος εἶνε τειραραγμένος, θολός, και πλήρης μανίας και ὀργῆς, ἵνα ἀποδώσωμεν εἰς αὐτόν τὴν γαλήνην και τὴν ἀταραξίαν. Εἶνε φρόνιμον νὰ ὀρμῶμεν τοιοῦτοτρόπως ἐναντίον συμπολίτου, ἐναντίον ὁμοφύλου, ἵνα ἐκδικηθῶμεν αὐτόν; Δὲν ἀπολαμβάνει, ὡς ὁ Θουκυδίδης εἶπεν, ἐκτίμησιν ἢ ἐκδικήσιν, ἥτις γίνεται πολὺ πλησίον τοῦ πλοῦματος, ἀλλ' ἥτις γίνεται πολὺ βραδύτερον. Διότι καθὼς ὁ θυμός, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μελανθίου, «τὰ φοβερά κακὰ πράττει τὴν διάνοισιν μεταστρέψας», τοιοῦτοτρόπως και ὁ λογισμὸς τὰ δίκαια πράττει και μέτρια, τὴν ὀργὴν και τὸν θυμὸν μακρὰν ἀποδιώξας ἀνθρώπινα παραδείματα μᾶς δίδουσιν οὕτω φιλανθρωπίως μαθήματα, και μᾶς διαφωτίζουν, ὅταν τὴν διήγησιν αὐτῶν ἀκούωμεν. Δηλαδὴ ὁ Πλάτων ὑψώσας τὴν ράβδον κατὰ τοῦ ὑπέρητου, ἐκράτει αὐτὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον, ὡς αὐτὸς ἔλεγε, πρὸς τιμωρίαν τοῦ θυμοῦ τού. Καὶ ὁ Ἀρχύτας λαβὼν τὴν τύχην νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι οἱ ὑπέρηται τοῦ ἑκάμην ἀμελείαν και ἀταξίαν εἰς τὴν γεωργίαν τοῦ κτήματός του, ἀλλὰ συναισθανόμενος ἑαυτὸν πολὺ ὀργισμένον, και πολὺ δυσηρεστημένον ἐναντίον των, δὲν ἔκαμε τίποτε, ἀλλ' εὐηρεστήθη νὰ εἴπῃ μακρυνόμενος ἀπ' αὐτούς, «εἴτεθε πολὺ εὐτυχεῖς, διότι εἶμι ἐναντίον σας θυμωμένος». Ἐὰν δὲ ἀκούοντες νὰ ἐπαναφέρωνται λόγοι, νὰ παρκαθῶνται πράξεις ἀνθρώπων ἐνδόξων, αἱ τινες ἀφαιροῦσι τὸ τραχὺ και σκληρὸν τῆς ὀργῆς, πολὺ περισσότερον εἶνε ἐπόμενον, βλέποντες τὸν Θεόν, εἰς τὸν ὅποιον οὐ-τε φόβος, οὐ-τε μεταμέλεια κανενὸς πράγματος ὑπάρχει, ἀλλ' ὅτι εἰς τὸ μέλλον κατὰθέτει τὴν τιμωρίαν, και περιμένει

τὸν χρόνον, νὰ γινώμεθα εὐσεβεῖς εἰς τὰ τοιαῦτα, νὰ φρονῶμεν ὅτι εἶνε θεῖον ἀρετῆς μέρος ἢ πραότης και μακροθυμία, τὴν ὁποῖαν ὁ Θεὸς εἰς ἑαυτὸν δεικνύει, ἥτις κατὰ μὲν τὸ ταχύτερον νὰ τιμωρῇ φέρει ὀλίγους εἰς διόρθωσιν, κατὰ δὲ τὸ βραδύτερον πολλοὺς νοθετεῖ και ὠφελεῖ.

ΣΤ'.

Δεύτερον δὲ ἄς σκεφθῶμεν τοῦτο, ὅτι οἱ μὲν ἀνθρώπινοι καθαρισμοί, αἱ ἀντεκδικήσεις δηλονότι, ἀποδίδουσι μόνον κακὸν ἀντὶ κακοῦ, και ὀρίζονται εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλωσι κακὸν εἰς τὸν ἔνοχον, ἀλλὰ δὲν προχωροῦσι περαιτέρω πρὸς σωφρονισμόν αὐτοῦ. Ἴδου διατὶ ὑλακτική, ὡς κύων λυσσώδης, ἡ ἀνθρώπινος δικαιοσύνη κατὰ τῶν κακουργιῶν, παρκαρᾶ ἀπὸ τοὺς προγόνους αὐτῶν, και κατὰδιώκει αὐτὰς ἀμέσως βῆμα πρὸς βῆμα. Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶνε ἀρμόζον νὰ διαβλέπῃ καλῶς ἐξ ἀρχῆς τὴν κατάστασιν τῆς ἀσθενοῦς ψυχῆς, ἥτις πίπτει ὑπὸ τὴν δικαιοσύνην του, και ἐὰν τὰ πάθη, κατὰ τι λογιζόμενα πρὸς μετάνοισιν, ὑποχωρῶσι προσκλήθῃται κατὰ πολὺν καιρὸν πρὸς ἐπανόρθωσιν εἰς ἐκείνους, τῶν ὁποίων ἡ κακία δὲν εἶνε ἐκ φύσεως ἀκατάσχετος, οὐδὲ ἀμετάβλητος και ἀνίατος. Διότι γινώσκει πόσον μέρος ἀρετῆς φέρουσιν ἀπὸ πλησίον τοῦ αἰ ψυχῆς εἰς ἑαυτὰς, διὰ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Γινώσκει ὅτι εἰς τὰς ψυχὰς τὰ γενναῖα αἰσθήματα εἶνε ἐρριζωμένα βαθέα, και δύσκολα εἰς τὸ νὰ ἀπαλειφθῶσιν, και ὅτι ἀναπτυσσόμενα ἐναντίον τῆς φύσεώς των, διασθεῖρονται ὑπὸ κακῆς ἐκπαιδεύσεως, και κακῆς κοινωνίας, και τέλος ὅτι αἱ προσεκτικαὶ ἐπιμέλειαι δίδουσιν εἰς τινὰ τὴν κατάστασιν, τὴν εἰς αὐτὸν ἀνήκουσαν. Διὰ ταῦτα δὲν ἐπισπεύδει ὁμοίως πρὸς ὅλους τοὺς ἀδικούντας τὴν ἐνέργειαν τῆς τιμωρίας. Ἀλλὰ τοὺς ἀδιορθώτους εὐθὺς ἐξαιρεῖ ἀπὸ τὸν βίον, και ἀποκόπτει, τοὺς ἐξαφνίζει ὡς οὐσιωδῶς βλαβεροὺς εἰς τοὺς ἄλλους, και εἰς ἑαυτοὺς βλαβερωτάτους, λόγῳ τῆς σταθερᾶς πονηρίας των. Ἀλλὰ εἰς ἐκείνους, οἵτινες φθίνονται ὅτι ὑπ' ἀγνοίας τοῦ καλοῦ μᾶλλον κάμνουσι τὰ πταίσματα, παρὰ ὑπὸ ἐλευθερίας ἐκλογῆς τοῦ κακοῦ, δίδει καιρὸν ν' ἀλλάξωσι φρόνημα, και, ἐὰν ἐπιμένωσι, δίδει και εἰς αὐτοὺς τὴν τιμωρίαν, και τοὺς κτυπᾶ με κτυπήματα τῆς δικαιοσύνης του, χωρὶς νὰ φοβῆται ὅτι θὰ διαφύγωσιν αὐτόν. Ἐξετάζετε ἐξ ἄλλου, πόσον τὰ ἦθη και ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων ὑφίστανται μεταβολάς. Ἐνεκα δὲ τούτου οἱ Ἕλληνες ἔδωκαν εἰς τὰ ἦθη ἀπᾶς τὸ ὄνομα τρόπος, ὡς και τὸ ὄνομα συνήθεια, τὸ μὲν διότι εἶνε ὑποκείμενα εἰς μεταβολὴν και τροποποίησιν, τὸ δὲ ἄλλο, διότι ἔρχονται εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς δυνάμεως τῆς συνήθειας, και γίνονται οὕτω τὰ ἦθη συνήθειαι στερεαί, ἀφ' ὧν ἀπᾶς ἐντυπωθῶσι. Νομίζω λοιπὸν ὅτι οἱ παλαιῶι ἀνθρώποι ἐκάλεσαν τὸν Κέκροπα διφυᾶ, ὅχι καθὼς τινὲς λέγουσι, διότι ἔγεινεν ἀπὸ χορηστοῦ βασιλέως ἀγρίου και ὄμοιος μὲ θηρίον τύραννος, ἀλλὰ τούναντιον,

διότι εἰς τὴν ἀρχὴν ἦτο δύσκολος καὶ φοβερός, καὶ ὕστερον, ὅτε τὴν ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἔγεινε πρῶτος καὶ φιλόανθρωπος. Ἄλλ' ἐὰν τὸ διήγημα τοῦτο παρουσιάζηται ἀμφίβολον, ἠξέυρομεν τοῦλάχιστον τὴν ἱστορίαν τοῦ Γέλωνος καὶ τοῦ Ἰέρωνος, τῶν Σικελιωτῶν, καὶ τοῦ Πεισιστράτου υἱοῦ τοῦ Ἴπποκράτους, ὅτι ἀφοῦ κατέλαβον τὴν ἐξουσίαν μὲ τὸ μέσον τῆς πονηρίας, μετῆλθον αὐτὴν ὡς ἐνάρετοι ἡγεμόνες, καὶ ἀφοῦ κατεστάθησαν εἰς τὸν θρόνον μὲ τὸ μέσον τῆς παρανομίας, ἔγειναν κυβερνήται δίκαιοι καὶ ὠφέλιμοι καὶ ἀγαπητοὶ εἰς τὸν λαόν. Οἱ μὲν δύο πρῶτοι, ἀφοῦ ἔδωκαν τοὺς καλυτέρους νόμους, καὶ ἔκαμαν νὰ ἀνθῆ ἡ γεωργία, κατέστησαν τοὺς Σικελιώτας φρονίμους πολίτας, καὶ ἀγαπῶντας τὴν ἐργασίαν, οἵτινες πρότερον ἦσαν περιγελαστοὶ καὶ φλύαροι. Ὁ δὲ Γέλων ἰδιαίτερος, ἀφοῦ, ἐνῶ ἔμεινεν ἀγνωστος εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τὴν δόξαν, ἐκέρδησε μίαν μεγάλην μάχην κατὰ τῶν Καρχηδονίων, δὲν συνεφώνησε νὰ κάμῃ εἰρήνην μὲ αὐτοὺς μὲ ὅλας τὰς παρακλήσεις των, παρὰ ἀφοῦ ἀνέφερον εἰς τὴν συνθήκην, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θὰ παύσῃσι νὰ θυσιάζωσιν εἰς τὸν Κρόνον τὰ τέκνα των. Εἰς δὲ τὴν Μεγαλόπολιν τῆς Ἀρκαδίας ὁ Λυδιάδας, ὅστις ἐσφετερίσθη τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν, μετέβλεπε τὴν διαγωγὴν ἐν τῷ μέσῳ τῆς διοικήσεώς του, καὶ ἀηδιάσας τὰς ἀδικίας του, ἀπέδωκε μὲν τοὺς νόμους εἰς τοὺς πολίτας, καὶ μαχόμενος πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔπεσεν ἐνδοξῶς. Ἐὰν δὲ τις ἤθελε φρονεῖν τὸν Μιλτιάδην, ὅτε ἦτο πρότερον τύραννος εἰς τὴν Χερρόνησον, ἢ τὸν Κίμωνα, ὅστις συνέζη μετὰ τῆς γνησίας ἀδελφῆς του, ἤθελε διώξῃ καὶ καταστρέψῃ, ἢ ἤθελεν ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τὴν πέλιν τὸν Θεμιστοκλῆ, διὰ τὰ ὅποια ἀσωτεῦον ἐπικνηγύριζε καὶ ὕβριζε διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς, ὅπως βοκδύτερον τὸν Ἀλκιβιάδην διὰ τῆς κατηγορίας, ἀρά γε δὲν ἤθελον ἀπολεσθῆ πρὸς βλάβην μας αἱ νίκαι τοῦ Μικραθῶνος, τοῦ Εὐρυμέδοντος, τὸ λαμπρὸν ἀποτελεσμα τῶν ὅπλων καὶ τῆς Σαλαμῖνος καὶ τοῦ Ἀρτεμισίου;

«Ὅπου ποτὲ παῖδες τῶν Ἀθηναίων λαμπρὰν κρηπίδα ἔθεσαν ἐλευθερίας», ὅπως εἶπεν ὁ Πίνδαρος.

Διότι αἱ μεγάλαί φύσεις δὲν παράγουσι τίποτε μικρὸν κατόρθωμα, ἀλλὰ λόγῳ τῆς μεγάλης ὀρμητικότητος καὶ ἐνεργητικότητός των διάγουσι μὲ μεγάλην ταραχὴν πρὶν εἰς στερεὸν καὶ ὀρισμένον χαρακτηῖρα ἔλθωσι. Καθὼς λοιπὸν ὁ ἄπειρος τῆς γεωργικῆς, ἐὰν ἤθελεν ἰδῆ τόπον γεμάτον ἀπὸ πυκνοῦς θάμνους, καὶ ἀγρία φυτὰ, καὶ ὅστις ἤθελεν ἔχει θηρία πολλά, καὶ ὕδατα, καὶ γῆν ὑγρὰν, δὲν ἤθελε παραδεχθῆ αὐτόν, ἐνῶ ὁ ἐπιστήμων νὰ διαισθάνηται καὶ νὰ κρίνῃ περὶ τούτων, ἀναγνωρίζει τὴν ἰσχύν τοῦ τόπου τούτου, καὶ τῆς μιλακτικότητος αὐτοῦ· τοιοῦτοτρόπως ἄτοπα πολλὰ καὶ ἀσχημίας πολλὰς διακράττουσιν αἱ μεγάλαί φύσεις, τῶν ὁποίων ἡμεῖς τὸ χονδρὸν καὶ ὀχληρὸν μὴ ὑποφέρουμε; φρονούμεν ὅτι πρέπει νὰ τοὺς ἀποβάλλωμεν καὶ νὰ τοὺς ταπεινώσωμεν. Ἄλλ' ὁ καλύτερος πεφωτισμένος κριτῆς δύναται νὰ γινώσκῃ

πρὸ πάντων εἰς τὰ ἐλαττώματα ταῦτα, τὴν τε ἀγαθότητα, καὶ τὴν γενναϊότητα, καὶ περιμένει βοηθὸν τοῦ λογικοῦ καὶ τῆς ἀρετῆς τὴν ἡλικίαν καὶ τὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὅποιον ἡ φύσις ἀποδίδει γενναῖα καὶ ἀγαθὰ κατορθώματα.

Z'.

Ταῦτα μὲν λοιπὸν εἶναι εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ὁ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ νόμος, τὸν ὅποιον εὐλόγως ἐκτιμᾶτε, ἀρά γε δὲν ὑπάρχει φρονίμως υἰοθετημένος ἀπὸ τινος νομοθέτας τῆς Ἑλλάδος, ὅστις διατάττει, ἀν ἡ ἔγκυρος καταδικασθῆ εἰς θάνατον, νὰ διαφυλάττηται μέχρις ὅτου γεννήσῃ; Πολὺ δίκαιος εἶναι ὁ νόμος οὗτος, ἀπεκρίθησαν. Λοιπὸν, εἶπον ἐγώ: Ὑποθέσατε ὅτι πρόκειται, ὄχι ἄνθρωπον νὰ παρουσιάσῃ τις εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ μίαν πρᾶξιν, ἐν σχέδιον μυστικόν, τὸ ὅποιον θὰ δύνηται ἡμέραν τινά, εἰς τὴν στιγμὴν του δηλονότι, νὰ ἐμφανίσῃ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, καὶ κοινολογήσῃ πρὸς ὅλους. Τοῦτο θὰ εἶναι ἡ κακὸν ἀγνωστον, τοῦ ὁποίου τὴν ὑπαρξίν θὰ βεβαιώσῃ, ἢ σκέψις σωτήριος, τὴν ἐποίαν θὰ δώσῃ, ἢ ἐφευρέσις ἀπαραίτητος, τὴν ὁποίαν θὰ ἔχῃ ἐφεύρη. Λοιπὸν δὲν εἶναι καλύτερον νὰ ἀναβάλληται ὁ καθαρισμὸς καὶ νὰ συνάγῃται ἡ ὠφέλεια, παρὰ νὰ ἀπολεσθῆ αὕτη μὲ ταχεῖαν τιμωρίαν; Ταῦτα τοῦλάχιστον, εἶπον, τελειῶναι, εἶναι τῆς γνώμης μου. Καὶ τῆς γνώμης μας εἶναι, εἶπεν ὁ Πατροκλέας. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, ἔχετε δίκαιον. Διότι παρατηρήσατε, ὅτι ἐὰν ὁ Διονύσιος ἤθελε τιμωρηθῆ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δυναστείας του, οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἑλλήνων θὰ κατόκει τὴν Σικελίαν, ὅτε ἐπανεστάτησεν ὑπὸ τῶν Καρχηδονίων, καθὼς οὐδὲ τὰς πόλεις, τὴν Ἀπολλωνίαν, τὸ Ἀνακτόριον, καὶ τὴν Χερρόνησον τῶν Λευκαδίων θὰ κατόκουεν Ἕλληνες, ἐὰν ἡ τιμωρία τοῦ Περιάνδρου (α') δὲν ἀνεβάλλετο ἐπὶ πολὺν χρόνον. Νόμιζε δὲ ὅτι καὶ εἰς τὸν Κάσσανδρον ἐγένετο ἀναβολὴ τῆς τιμωρίας, ἵνα πάλιν συγκατοικῶνται αἱ Θῆβαι, ἵνα δηλονότι αὐξάνῃ ἡ πόλις αὕτη. Νὰ ὁμιλήσω περὶ τῶν ξένων, οἵτινες εἶναι ἀφορμὴ νὰ διαρπάξῃται αὐτὸς οὗτος ὁ Νεὸς τῶν Δελφῶν, ὅπου εὐρισκόμεθα; Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν, ἀφοῦ ἐπέρασαν εἰς τὴν Σικελίαν μὲ τὸν Τιμολέοντα πρὸς βοήθειάν του, ὅτε ἐνίκηθησαν οἱ Καρχηδόνιοι καὶ κατεστράφησαν αἱ διάφοροι τυραννίδες, ἐξηφκνίσθησαν κακοὶ κακῶς ὕστερον. Ἐνίοτε, δὲν ἀμφιβάλλομεν, οἱ κακοὶ καθίστανται ὡς δημόσιοι δῆμιοι, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς μεταχειρίζεται διὰ νὰ τιμωρῆ τοὺς ἄλλους κακοὺς, καὶ ἔπειτα καταστρέφει αὐτοὺς, καθὼς πράττει εἰς τοὺς περισσοτέρους ἐκ τῶν τυράννων. Διότι, καθὼς ἡ χολὴ τῆς Ὑαίνης, καὶ ἡ πυτία (πρωτόγαλα) τῆς Φώκης, τὰ ὅποια ἐξ ἄλλου μέρους εἶναι βλαβερά, εἶναι

(α') Ὁ Περιάνδρος τύραννος τῆς Κορίνθου καὶ εἰς τῶν ἐπὶ τὰ σοφῶν.

ὠφέλιμα εἰς τὰς ἀσθενείας, τοιοῦτοτρόπως καὶ λαοί, ἢ ἔθνη θετικά, ὅταν ὑποπέσωσιν εἰς ἐγκλήματα ἄξια ἐπιπλήξεως καὶ τιμωρίας, τὸ θεῖον ρίπτει εἰς αὐτὰ πικρίαν τυράννου δυσβάστακτον, καὶ τραχύτητα φοβεράν ἄρχοντος, καὶ δὲν ἀποδιώκει πρότερον τὸ προξενούν τὴν λύπην καὶ ταραχὴν, παρὰ ἀφοῦ ἐξαλειφθῆ ἡ ἀσθένεια, καὶ φυγαδευθῆ ἡ κακία. Καὶ ὁ Φάλαρις ὑπῆρξε θεραπευτικὸν φάρμακον εἰς τοὺς Ἀκραγαντίνους, καθὼς καὶ ὁ Μάριος εἰς τοὺς Ρωμαίους. Εἰς δὲ τοὺς Σικυωνίους καὶ ρητῶς ὁ Θεὸς προσεῖπεν, ὅτι ἡ πόλις αὐτῶν ἔχει ἀνάγκην μαστιγωτοῦ, ὅταν, ἐνῶ ἀφῆρουν ἀπὸ τοὺς Κλεωναίους τὸν νέον Τελετίαν, ἐστεφαναμένον εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ἰσχυρίζομενοι ὅτι ἦτο ἰδικὸς τῶν πολιτῆς, κατεξέσχισαν αὐτὸν εἰς τεμάχια. Τῷ ὄντι ἐπέρχεται αἰφνης ὁ Ὀρθαγόρας κατὰ τῶν Σικυωνίων, τύραννος αὐτῶν γενόμενος, καὶ μετὰ τοῦτον ὁ Μύρων καὶ ὁ Κλεισθένης, καὶ τιμωροῦντες ὅλας τὰς ἀσωτείας, παύουσιν αὐτάς. Οἱ δὲ Κλεωναῖοι μὴ τυχόντες τῆς αὐτῆς θεραπείας, ἐξηφανίσθησαν παντελῶς.

Ἀκούσατε δὲ καὶ τοῦ Ὀμήρου, ὅστις εἷς τι μέρος λέγει :

«Γεννημένος ἀπὸ μισητῶν πατέρα υἱὸς εἶναι παράδειγμα ὄλων τῶν ἀρετῶν».

Καὶ ἡμῶς ὁ υἱὸς τοῦ Κοπρέως, (α') περὶ τοῦ ὁποίου ποιεῖται ὁ Ὀμήρου λόγον, τίποτε ἔργον λαμπρὸν, οὔτε ἀξιωμακρόν, οὔτε ἐξετέλεσεν· ἀλλὰ οἱ υἱοὶ τῆς Σισύφου, καὶ τοῦ Αὐτολύκου, καὶ τοῦ Φλεγύου ἐγένοντο λαμπροὶ εἰς τὰς δόξας καὶ ἀρετὰς τῶν μεγάλων βασιλέων. Ἀλλὰ καὶ ὁ Περικλῆς ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις ἀπὸ οἰογένειαν κατηραμένην. Εἰς τὴν Ρώμην ὁ Πομπήιος Μάγνος ἔσχε πατέρα τὸν Στράβωνα, τοῦ ὁποίου τὸν νεκρὸν ὁ δῆμος τῶν Ρωμαίων, μισῶν αὐτόν, ἔρριψεν ἐκτὸς τῆς Ρώμης καὶ κατεπάτησε. Λοιπὸν τί παράδοξον, εἴαν, καθὼς ὁ γεωργὸς δὲν κόπτει τὴν ἀκανθάν, εἴαν δὲν λάβῃ τὸν καρπὸν, τὸν ἀσπάραγον, οὔτε οἱ Λίβυες καίουσιν τὸ φρύγκνον πρότερον, πρὶν νὰ συνάξωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὸ λήδανον, τοιοῦτοτρόπως ὁ Θεὸς ρίξαν πονηρὰν καὶ τραχεῖαν ἐνδόξου καὶ βασιλικοῦ γένους δὲν ἐξαλείφῃ πρότερον, πρὶν νὰ φυτρώσῃ ὁ κκατὰλληλος καρπὸς ἐξ αὐτῆς; Καλύτερον ἦτο εἰς τοὺς Φωκεῖς νὰ ἐξαφανισθῶσι χίλιοι βόες καὶ ἵπποι τοῦ Ἰρίτου, (β') καὶ περισσότερος χρυσὸς καὶ ἄργυρος νὰ χαθῆ ἀπὸ τοὺς Δελφοὺς, παρὰ νὰ μὴ γεννηθῆ, μήτε ὁ Ὀδυσσεύς, μήτε ὁ Ἀσκληπιός, μήτε οἱ ἄλλοι, οἵτινες ἐγένοντο καλοὶ καὶ μεγαλωφελεῖς ἄνδρες ἀπὸ κακοῦ καὶ πονηροῦ.

(α') Πιλάδος 15-641.

(β') Οἱ βόες καὶ οἱ ἵπποι ἐκλάπησαν ὑπὸ τοῦ Αὐτολύκου, οὗ ἡ κίρην Ἀντικλέα ἐγένετο μήτηρ τοῦ Ὀδυσσεῦς, καὶ ὁ Φλέγυος ἦτο πατὴρ τῆς Κορώνης, μητρὸς τοῦ Ἀσκληποῦ, ὅστις ἐλήστευσε τὸν ἐν Δελφοῖς Νᾶον τοῦ Ἀπόλλωνος.

III.

Ὅταν αἱ τιμωρίαι τελειόνοσι μὲ τὸν καιρὸν τῶν, καὶ μὲ τρόπον πρέποντα, δὲν σκέπτεσθε ὅτι εἶνε καλύτερον τοῦτο, παρὰ εἴαν ἐγένοντο ταχεῖς καὶ αἰφνῆδοι; Καθὼς εἶναι τὸ κατὰ Κάλλιπον τὸν Ἀθηναῖον, ὅστις μὲ τὸ ὁποῖον ξιφίδιον, φαινόμενος ὅτι εἶνε φίλος τοῦ Δίωνος, ἐφόνευσεν αὐτόν, μὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ὑπὸ τῶν φίλων του ἐφονεύθη. Παρόμοιοι καὶ τὸ γεγονός τοῦ Μιτίου τοῦ Ἀργείου, ὅστις εἰς στάσιν τινὰ ἐφονεύθη. Ὁ χαλκοῦς ἀνδριάς, τὸν ὁποῖον τῷ ἀνήγειραν εἰς δημοσίαν θέσιν, ἐνώπιον τοῦ περιφερομένου λαοῦ ἔπεσεν εἰς τὸν φονέα καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν. Ἡζεύρει βέβηκα, ἀγαπητὴ Πατρόκλεα, ἄνευ τινὸς ἀμφιβολίας τὴν ἱστορίαν τοῦ Βέσσου τοῦ Παίονος, καὶ τοῦ Ἀρίστωνος τοῦ Οἰταίου, ἀρχηγοῦ ξένου στρατιωτικοῦ σώματος. Ὅχι μὰ τὸν Νᾶον τῶν Δελφῶν, ἔφερε δῶρον εἰς τὴν γυναῖκά του. Βραδύτερον ὁ υἱὸς αὐτοῦ θυμωθείς πρὸς τὴν μητέρα του ἐκ τινος ἀφορμῆς, ἔδωκε πῦρ εἰς τὴν οἰκίαν καὶ κατέκαυσε ὅλους τοὺς ἐν αὐτῇ εὐρεθέντας. Ὁ δὲ Βέσσος, ὡς φαίνεται, ἐφόνευσε τὸν πατέρα του, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμεινε ἀγνώστος, ἀλλ' ὕστερον ἀφοῦ ἦλθεν εἰς οἰκίαν ξένων νὰ γευματίσῃ, κεντήσας διὰ τῆς λόγῃς φωλεὰν τινὰ χελιδόνων, τὴν ἔρριψε χαμαί, καὶ κατεπάτησε τὰ μικρά τῶν. Ἐνῶ δὲ οἱ παρόντες ἔλεγον, ὡς ἦτο ἐπόμενον, ἄνθρωπε τί ἔπαθες καὶ ἔκαμες τόσον φοβεράν πράξιν; Ἀπὸ πολλῆν ὥρην, εἶπε, δὲν μαρτυροῦν αὐταὶ ἐναντίον μου ψευδῶς, καὶ φωνάζουσιν ὑπερβολικά, ὅτι ἐγὼ ἐφόνευσα τὸν πατέρα μου; Οἱ δὲ παρευρισκόμενοι τρομάξαντες εἰς αὐτὴν τὴν ἀπάντησιν, ἐφκνέρωσαν τὸ γενόμενον εἰς τὸν βασιλέα, καὶ, ἐπειδὴ ἡ πράξις ἀπεδείχθη, ὁ Βέσσος ἐτιμωρήθη διὰ τὴν πράξιν του.

IV.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, εἶπον, ἡμεῖς λέγομεν, ὡς βεβαίως νὰ ἔχωσιν ἄξίαν, ἀφοῦ ὑποθέσαμεν, ὅτι γίνεται τις ἐπίοτε ἀναβολὴ τῆς τιμωρίας διὰ τοὺς κακοῦς καὶ πονηροὺς. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου πρέπει νὰ νομίζωμεν ὅτι ἀκούομεν τὸν Ἡσίοδον, ὅστις λέγει, ὅχι ὡς ὁ Πλάτων λέγει, ὅτι ἡ τιμωρία τοῦ ἀδικήματος γίνεται ἀμέσως μετὰ τὴν πράξιν, ἀλλ' ὅτι βλαστάνει εἰς τὴν αὐτὴν στιγμήν τοῦ ἐγκλήματος ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους, καὶ τῆς αὐτῆς ρίζης· λέγει δὲ, «ἡ κακὴ σκέψις εἶνε ὑπερπολυκακὴ εἰς τὸν σκεφθέντα αὐτήν, καὶ ὅστις εἰς ἄλλον πράττει κακὰ, εἰς τὸ ἰδικόν του ἤπαρ πράττει κακόν».

Διότι ἡ χρυσόμυια, καθαρίζ, φέρει, λέγουσιν, εἰς ἑαυτὴν χάρις εἰς τὰς ἀντιπαθητικὰς τῆς ἀρχῆς, τὸ ἐναντίον φάρμακον, ἡ δὲ κακοτροπία τῆς, ἡ ὁποία δημιουργεῖ εἰς ἑαυτὴν τὰς λύπας καὶ τὴν τιμωρίαν, ἐκτελεῖ τὴν τιμωρίαν τῆς ἄνευ βραδύτητος, ἀμέσως εἰς τὴν στιγμὴν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐγγλήματος. (α') Καὶ οἱ κακοῦργοι ὅταν ὑπάγωσι πρὸς τιμωρίαν τινός, φέρει ἕκαστος τὸν ἑαυτοῦ σταυρόν. Καθὼς ὁ κακὸς κάθε φορὰν, ὅταν κάμνη πταῖσμα, παρασκευάζει εἰς ἑαυτὸν τὴν τιμωρίαν του, ἀκάματος δῆμιος τῆς ἐλευσίνης ὑπάρξεώς του, διεγείρει εἰς ἑαυτὸν ἐκτὸς τῆς ἀτιμίας καὶ αἰσχύνης, τρόμους αὐξανομένους, πάθη δεινά, ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως, καὶ ταρχαγίας, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε παύουσιν. Ἀλλὰ τινὲς ἄνθρωποι ὁμοιάζουσι τὰ μικρὰ παιδία, τὰ ὁποῖα, ὅταν βλέπωσι πολλάκις εἰς τὰ θεάτρα τοὺς κακούργους τοῦ δράματος, νὰ καλύπτονται συνήθως ἀπὸ χιτῶνας διαχρύσους, καὶ ἐπαυφόρια κόκκινα, καὶ νὰ φέρωσι ἐπὶ κεφαλῆς στεφάνους, καὶ νὰ χρορεύωσι τὸν πυρρῆχον, ἐκπλήττονται ἀπὸ θαυμασμόν, ὡς ἐὰν ἦσαν τὰ πρόσωπα ταῦτα εὐτυχῆ, ἕως ὅτου φανερωθῶσιν ὅτι κινῶνται καὶ δέρονται καὶ ἐκβάλλουσι πῦρ ἀπὸ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην καὶ πολυτελεῖ ἔνδυμασίαν. Ὅθεν οἱ περισσότεροι τῶν πονηρῶν, ἔχοντες οἰκίας μεγαλοπρεπεῖς, καὶ ἀρχὰς λαμπράς, καὶ δυνάμεις ἐνδόξους, κολάζονται ἐν ἀγνοίᾳ των, πρὶν νὰ ἴδῃ τις αὐτοὺς ἐσφραγμένους, ἢ κατακρημνισμένους· τὰς δὲ τελευταίας ταύτας παιδεύσεις δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν εἶνε τιμωρία, ἀλλὰ τέλος καὶ ἀποτελειώσις τῆς τιμωρίας. Διότι καθὼς ὁ Ἡρόδικος ὁ ἐκ Σηλυμβρίας, ἐμπεσὼν εἰς φθίσιν, πάθος ὀλέθριον, καὶ ἐνώσας πρῶτος τῶν ἀνθρώπων τὴν γυμναστικὴν μετὰ τὴν ἰατρικὴν, (ὡς λέγει ὁ Πλάτων), ἐβράδυνε τὸν θάνατον εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ὁμοίως ἀσθενοῦντας· τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅσοι ἐκ τῶν πονηρῶν φρονοῦσιν ὅτι τὴν οὐράνιον τιμωρίαν ἀμέσως εἰς τὴν πράξιν ἐξέφυγον, πληρόνουσιν, ὄχι μετὰ πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἐν διαστήματι χρόνου πολλοῦ, μακροτέραν τιμωρίαν, καὶ ὄχι βραδυτέραν, οὐδὲ ἀφοῦ γηράσωσι τιμωροῦνται, ἀλλὰ τιμωροῦμενοι γηράσκουσιν. Ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀνθρώπινον ἡμῶν ἐπίβλεψιν ὁμιλῶ περὶ τοῦ μακρονοῦ χρόνου· διότι διὰ τοὺς θεοὺς βέβαια κάθε διάστημα τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶνε μηδὲν.

Τὸ νὰ καταστραφῆ δὲ, ἢ ἀπαγχονισθῆ σήμερον, καὶ ὄχι πρὸ τριάντα ἐτῶν, εἶνε ὡς νὰ ἦτο τὸ ἐσπέρας καὶ ὄχι τὴν πρωΐαν κατεστραμμένος ἢ ἀπηγχονισμένος ὁ πονηρὸς· καὶ μάλιστα ἐὰν φρουρῆται εἰς τὴν ζωὴν, ὡς εἰς φυλακὴν, ἐξ ἧς δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ, οὐδὲ νὰ διαφύγῃ, καὶ ἐν ἧ εἶνε καλῶς ἀναμένων νὰ εὐδοκιμῆ εἰς πολυάριθμον συμπόσιον, νὰ ἐνασχολῆται εἰς χιλιάς ὑποθέσεις, νὰ διασκεδάσῃ τοὺς φίλους του, νὰ τοὺς διδάξῃ δῶρα, ἢ νὰ ἀστειεύηται, καθὼς βέβαια οἱ φυλακισμένοι,

(α) Ἐνταῦθα ἐννοεῖ ὅτι ἀποβαλοῦσα τὸ κέντρον ἀποθνήσκει.

οἵτινες παίζουνσι κύβους, ἢ δάμας, ὅταν τὸ σχοινίον ἐπιπρέματα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των.

Γ'.

Καὶ βεβχίως τί ἐμποδίζει νὰ εἴπωμεν ὅτι μηδὲ οἱ διὰ θάνατον φυλακισμένοι τιμωροῦνται, μέχρις ὅτου τις τὸν τραχὺλον αὐτῶν ἀποκόψῃ; μηδὲ ὁ πῶν τὸ φάρμακον, ἔπειτα περιφερόμενος, καὶ προσμένων νὰ ἔλθῃ βάρος εἰς τὰ σκέλη του, πρὶν νὰ καταλάβῃ ἢ σβέσις καὶ ἢ πῆξις αὐτῶν, ἧτις προξενεῖ εἰς αὐτὸν τὴν ἀναισθησίαν, ἐὰν τὸν τελευταῖον καιρὸν νομίζωμεν τιμωρίαν, τὰ δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χρόνου παθήματα, καὶ τοὺς φόβους, καὶ τὰς ἐλπίδας, καὶ τὰς μετανοήσεις, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἕκαστος ἀδικήσας ἐκ τῶν πονηρῶν συλλαμβάνεται, ἀφίνομεν; Καθὼς βέβαια θὰ ἤξιζε νὰ ὑποστηρίζωμεν ὅτι ἰσθὺς, ὅστις κατέπιε τὸ ἄγκιστρον, δὲν συνελήφθη, ἐφ' ὅσον δὲν τὸν ἴδωμεν τεθειμένον εἰς τὸ πῦρ, ἢ κατατεμνόμενον εἰς τεμάχια ὑπὸ τῶν μαγείρων. Μάλιστα ὅστις εἶνε παραδεδωμένος ἔνοχος, εἶνε πάντως χρεώστης εἰς τὴν δικαιοσύνην· καὶ ἡ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν εὗρεν εἰς τὸ νὰ κακουργῆ, εἶνε ὡς δόλωμα, ἀμέσως καταφραγῶθῃ ὑπ' αὐτοῦ· εἶνε δὲ καμικευμένος ὑπὸ τῶν ἐκδικητριῶν τύψεων τῆς συνειδήσεως, αἵτινες δὲ ἀφίνουσιν αὐτόν, ἀλλ' ἀκαταπαύστως τὸν βασανίζουσι.

Τὸν κάμνουσι νὰ περιστρέφηται, ὡς τὸ νερόν κάμνει Καρχαρίας πληγωμένος.

Διότι ἡ αὐθάδεια ἐκείνη, καὶ ἡ τραχύτης τῆς κακίας ἕως τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀδικημάτων, εἶνε ἰσχυρὰ καὶ εὐκολοῦ, ἀλλ' ἔπειτα, ἀφοῦ τὸ πάθος, ὡς ὁ ἄνεμος πίπτει, πέσῃ, ἐξασθενεῖ καὶ ταπεινοῦται ὑπὸ τὸ κράτος τῶν τρόμων, καὶ τοῦ φόβου τῶν Θεῶν· ὥστε κατὰ τὴν πείραν, καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἐμόρφωσεν ὁ Σπησίχορος διὰ τὴν Κλυταίμνηστραν τὸ ὄνειρον, λέγων εἰς αὐτήν.

«Μοὶ ἐφάνη θηρίον, δράκων, μετὰ ἀνθρωπίνην κεφαλὴν ἐλθόν, γινώσκω ἐκ τούτου τὰ κατορθώματά σου, τοῦ Πλεισθένους τέκνον μικρόν».

Αἱ ἐμφανίσεις τῶν ὄνειρων, αἱ ὀπτασίαι ἐν καιρῷ τῆς ἡμέρας, οἱ χρησμοί, αἱ ἀστραπαὶ καὶ βρονταί, καὶ πᾶν ὅ,τι φαίνεται νὰ ἦνε τετελεσμένον ὑπὸ θείας θελήσεως, ἐπαναστατοῦν τὰς καταιγίδας καὶ τοὺς τρόμους εἰς τὰς προπαρασκευασμένας ψυχάς, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Παραδείγματος χάριν, ὁ Ἀπολλύδωρος λέγουσιν ὅτι εἰς τοὺς ὕπνους εἶδεν ὅτι ἐξεδέρετο ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, καὶ ἔπειτα ἐψῆνετο, ἢ δὲ καρδία ἐκ τοῦ λέβητος ὁμίλει σιγαλῆ τῆ φωνῆ καὶ ἔλεγεν.

«Ἐγὼ εἶμαι εἰς σὲ ἢ αἰτία τῶν πόνων τούτων», καὶ πάλιν εἶδεν, ὅτι αἱ θυγατέρες του, ἦσαν ἐξ ὀλοκλήρου πῦρ, καὶ καιόμεναι εἰς τὰ σώματά των ἔτρεχον τριγύρω αὐτοῦ, καὶ ὁ Ἴππαρχος υἱὸς τοῦ Πεισιστράτου λέγουσιν ὅτι εἶδεν ὄνειρον ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου του

ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἔλαβεν ἐκ τινος φιάλης αἷμα καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς αὐτὸν κατὰ πρόσωπον. Οἱ δὲ φίλοι τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Κεραινοῦ ἔβλεπον καθ' ὕπνου αὐτὸν νὰ προσκαλῆται εἰς δικαστήριον ὑπὸ τοῦ Σελεύκου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδίκαζον γύπες καὶ λύκοι, οἵτινες διευμοίραζον κρέατα πολλὰ εἰς τοὺς πολεμίους. Ὁ δὲ Πασανίας, ὢν εἰς τὸ Βυζάντιον, ἔστειλε καὶ προσεκάλεσε τὴν Κλεονίκην παρθένον ἐλευθέρως κοινωνικῆς τάξεως διὰ νὰ τὴν ἀτιμάσῃ, καὶ μετ' αὐτῆς διανυκτερεύσῃ, ἔπειτα ἐκ τινος ταραχῆς καὶ ὑποψίας φονεύσας αὐτήν, ὅτε αὕτη εἰς τὴν οἰκίαν εἰσῆρχετο, ἔβλεπεν εἰς τοὺς ὕπνους του αὐτὴν πολλάκις νὰ λέγῃ εἰς αὐτόν.

«Θηρίον, ζῆτει νὰ καθαρῖσῃς τὰς αὐθάδεις σου εὐχαριστήσεις. ὁ οὐρανὸς τιμωρῆ πάντοτε τὰς ἐνόχους ἐπιθυμίας». Καί, ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ φάντασμα, ὡς φαίνεται, δὲν ἔπαυεν, ἔπλευσεν εἰς Ἡράκλειαν τῆς Βιθυνίας, ὅπου ἦτο τόπος καθιερωμένος ἵνα εἰς αὐτὸν παραπέμπωνται αἱ ψυχαί, καὶ μετὰ εἰλικρινεῖς ἐξιλεωτικὰς φιλοφρονήσεις, καὶ σπονδὰς, προσεκάλεσε τὴν ψυχὴν τῆς κόρης νὰ φανερωθῇ, ἥτις, παρουσιασθεῖσα, εἶπεν εἰς αὐτόν, ὅτι τὰ κακά του θὰ παύσωσιν ὅταν μεταβῇ εἰς τὴν Λακεδαιμόνα· ἀφοῦ δὲ μετέβη ἐτελευτήσῃ παρρηθῦς.

ΙΑ'.

Λοιπὸν ἀναμφιβόλως, ἐὰν δὲν ἦνε πλέον τίποτε εἰς τὴν ψυχὴν μετὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς ταύτης, ἐὰν ὁ θάνατος ἦνε τέλος κάθε χάριτος, καὶ τιμωρίας, δύναται τις πρὸ πάντων νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ κακοί, οἵτινες τιμωροῦνται διὰ τοῦ θανάτου, εἶνε θεραπευμένοι μὲ χάριν καὶ ἐπιείκειαν ὑπὸ τῆς θεότητος, οὕτω ὑπ' αὐτῆς τιμωρούμενοι. Διότι, καὶ ἐὰν, εἰς τον δρόμον τοῦ μακροῦ βίου, ὁ δρόμος τοῦ τοιοῦτου βίου δὲν δίδῃ εἰς τοὺς κακούργους ἄλλην τιμωρίαν, ὅμως, ἐνὼς ἡ ἀδικία ἀποδεικνύεται ὅτι εἶνε πρᾶγμα ἄκαρπον, καὶ εἰς ἑαυτὴν ἀχάριστον, καὶ δὲν παρουσιάζει τίποτε καλόν, οὐδὲ ἄξιον συμπαθείας πρὸς ἀνταλλαγὴν τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων αὐτῆς ἀγώνων, ἡ πίστις τῶν κακῶν εἰς αὐτά, ἀναποδογυρίζει καὶ ταπεινώνει τὴν ψυχὴν αὐτῶν. Καθὼς ἀναφέρουσιν ἱστορικῶς ὅτι ὁ Λυσίμαχος ἐκ τῆς δίψης ἀναγκασθεὶς, παραδοὺς εἰς τοὺς Πέτας τὸ ἑαυτοῦ σῶμα καὶ τὸν στρατὸν του, καὶ αἰχμαλωτισθεὶς εὐθύς, ὡς ἔπιεν ἀνέκραξεν· ἀλλοίμονον διὰ τὴν κακίαν μου, διότι ἔνεκα εὐχαριστήσεως τόσον ὀλιγοχρονίου ἐστερηθῆν βασιλείας τοσοῦτον μεγάλης. Καὶ βεβαίως πολὺ δύσκολον εἶνε ν' ἀνίστῃ τις εἰς τὴν φυσικὴν πάθους ἀνάγκην· ἀλλ', ὅταν ὁ ἄνθρωπος, ἢ ἔνεκα πλεονεξίας χρημάτων, ἢ διὰ φθόνον πολιτικῆς δυνάμεως καὶ δόξης, ἢ δι' εὐχαριστήσιν τινα συνυπάρξεως, πράξῃ ἄνομον πρᾶξιν καὶ φοβεράν, ἔπειτα παραιτήσας τὸ διψῶδες καὶ ὀρηκτικὸν τοῦ πάθους, βλέπῃ μὲ τὸν καιρὸν νὰ παραμένωσι τὰ αἰσχρὰ καὶ φοβερὰ πάθη τῆς ἀδικίας, καὶ νὰ μὴ ἦνε τί

ποτε χρήσιμον, οὐδὲ πρέπον πρᾶγμα, οὐδὲ ὠφέλιμον, ἀρὰ γε δὲν εἶνε ἐπόμενον νὰ ἐμπίπτῃ εἰς αὐτὸν συλλογισμὸς, ὅτι ὑπὸ ματαίως σκέψεως ἐξωθούμενος, καὶ ἔνεκα δουλικῆς μικροπρεπειᾶς καὶ ἀχαρίστου, ἀνέτρεψε τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα δίκαια τῶν ἀνθρώπων, ἐπλήρωσε τὸν βίον ἀπὸ αἰσχύνῃς καὶ ταραχῆς; Διότι ὅπως ὁ Σιμωνίδης ἔλεγε παίζων, ὅτι τὸ κιβώτιον τοῦ ἀργυρίου πάντοτε εὕρισκε πλήρες, ἀλλὰ τὸ τῶν χαρίτων κενόν, τοιοῦτοτρόπως οἱ πονηροὶ εἰς ἑαυτοὺς διαβλέποντες τὴν κακίαν, διὰ μέσου εὐχαριστήσεως, ἐχούσης ἀμέσως χάριν κενὴν, εὕρισκουσιν αὐτὴν ἔρημον ἀπὸ ἐλπίδας, ἀλλ' ἀπὸ φόβους, καὶ λύπας, καὶ μνήμην ἀηδῆ, καὶ ὑποψίαν εἰς τὸ μέλλον, πρὸς δὲ καὶ ἀπὸ ἀπιστίαν εἰς τὸ παρόν, πάντοτε γέμουσαν. Καθὼς ἀκούομεν τὴν Οἰνοῦν εἰς τὰ θεάτρα νὰ λέγῃ, μετανοοῦσα δι' ὅσα ἔπραξε·

«Τοῦ Ἀθάμαντος τ' ἀνάκτορον νὰ κατοικήσω ὅπως
πρὶν ἀγαπηταί μοι φίλοι

Ποσῶς δὲν ἐπιτρέπουσιν αἱ ὑπ' ἐμοῦ γενόμεναι
μεγάλαι κακουργίαι».

Ταῦτα εἶνε ἐπόμενον ν' ἀναφέρῃ ἡ ψυχὴ ἐκάστου τῶν πονηρῶν εἰς ἑαυτήν, καὶ νὰ σκέπτηται:

Πῶς ἐὰν ἤθελε μακρυνθῇ ἐκ τῆς ἐνθυμήσεως τῶν ἀδικημάτων, καὶ ἀποδιώξῃ ἐξ ἑαυτῆς τὰς τύψεις τῆς συνειδήσεως, καὶ καθαρῖσῃ τὰς κηλίδάς της, δύναται ν' ἀρχίσῃ νὰ ζῆ ἄλλην ζωὴν. Τῷ ὄντι τίποτε ἄλλο δὲν ἀπέχει ἀπὸ τοῦ σταθεροῦ, ἄκακον, μόνιμον, καὶ βέβαιον, εἰμὴ αἱ ἀποφάσεις τοῦ πονηροῦ· (ἐκτὸς μὰ τὸν Δία ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οἱ ἀδικούντες εἶνε ἄπῳς σοφοί)· ἀλλ' ὅπου εἶνε ἀπληστος φιλαργυρία, καὶ κλίσεις πρὸς εὐχαριστήσεις πολυζήτητοι, καὶ ἐμφωλεύει φθόνος ὑπερβολικὸς μὲ κακὴν διάθεσιν, ἢ κακοήθειαν, ἐκεῖ παρατηρῶν τις, ἢ ἐύρη νὰ κἀθηται διαρκῶς πρόληψις, ἰδέα δηλονότι ἐσφαλμένη, καὶ ὀκνηρία πρὸς ἐργασίαν, καὶ δειλία πρὸς θάνατον, καὶ εὐκολος μετάβασις ὀρηῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, καὶ ὑπὸ καυχήσεως προστυχότης πρὸς δόξαν. Ἐπίσης οἱ τοιοῦτοι φοβοῦνται τοὺς ψέγοντας, καὶ ὑπερβολικὰ φοβοῦνται ἐκείνους, οἵτινες ἐπαινοῦσιν αὐτούς, βλέπουσι δηλονότι εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες παρατηροῦσιν αὐτούς, ὡς θύματα ὄντες τῆς κακίας των, ὅτι εἶνε ἀπατεῶνες, καὶ ὅτι εἶνε ἐχθροὶ ἀνκακηρυγμένοι τῶν κακῶν, διότι ἐπαινοῦσι μὲ προθυμίαν ἐκείνους, τοὺς ὁποίους βλέπουσιν ἐναρέτους. Διότι τὸ σκληρὸν εἰς τὴν κακίαν δὲν εἶνε εἰμὴ σεσηπός, καθὼς εἰς τον πρόστυχον σίδηρον, καὶ ἡ ἀντίστασις, καθ' ὃν καιρὸν ἀνθίσταται, εἶνε εὐκολον νὰ καταβάλλῃ αὐτό. Ὅθεν εἰς διάστημα πολλοῦ χρόνου οἱ πονηροὶ καθαρῶτερον μαθαίνουσι, πῶς ἔχουσιν ἑαυτούς, ποία εἶνε δηλονότι ἡ θέσις των, καὶ λυποῦνται καὶ δυσχεστοῦνται εἰς ἑαυτούς, καὶ μισοῦσιν ἑαυτούς, καὶ καταρῶνται τὴν ὑπαρξίν των. Ἀληθῶς δὲν δύναται νὰ γείνη δεκτὴ συστολὴ ἄλλη, ἢ πως αὕτη ἢ ἐξῆς. Πῶς; Ὁ κακός, ἀφοῦ δώσει παρακαταθήκην, ἀφοῦ

δώση ἐγγύτην διὰ φίλον του, καὶ ἀφοῦ ἀμνη ἐκ θελήσεως δοξῆς καὶ καὶ φιλοτιμίας θυσίαν, οἰαυδήποτε εἰς τὴν πατρίδα, δοκιμάζει ἀμέσως λύπην, καὶ μετάνδιαν, διότι εἰς ὅλα ταῦτα ἡ θέλησις του εἶνε εὐκολοκίνητος καὶ ἄστατος. Πῶς; Τὰ χειροκροτήματα, τὰ ὅποια δέχεται εἰς τὰ θέατρα, τὸν κάμνουσιν ἀμέσως νὰ λυπῆται, διότι ἡ φιλαργυρία ἐπαναλαμβάνει τὴν θέσιν της εἰς τὴν φιλοδοξίαν. Καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες θυσιάζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰ τυραννικὰ κράτη, καὶ εἰς τὰς συνωμοσίας, διὰ νὰ σφετερισθῶσι τὴν δύναμιν, ἢ νὰ ὀργανώσωσι συστάσεις κακουργιῶν, ὅπως ὁ Ἀπολλόδωρος, ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀπογυμνώνουσι τοὺς φίλους ἀπὸ χρήματα, ὡς ὁ Γλαῦκος, ὁ τοῦ Ἐπικύδου υἱός, δὲν μετανοοῦν, οὐδὲ μισοῦν ἑαυτοὺς, οὐδὲ λυποῦνται διὰ τὰ γεγενημένα. Ἐγὼ μὲν, ἐὰν ἦνε συγχωρημένον νὰ εἶπω, νομίζω ὅτι οἱ ἀνδρῆς καὶ κακὰ πράττοντες, δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην τινὸς τῶν θεῶν οὐδὲ ἀνθρώπων, ὡς κολαστοῦ, ἀλλ' ὅτι ὁ βίος αὐτῶν εἶνε ἰκανὸς κολαστῆς, ἀφοῦ ὁ βίος αὐτῶν ὅλος εἶνε διεφθαρμένος, καὶ παντελῶς φαρμακευμένος ὑπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν πράξεων.

IB.

Ἄλλὰ παρατηρεῖτε, εἶπον, μήπως, ὀμιλῶν, ὑπερβαίνω τὰ ὅρια, τὰ ὅποια ὁ χρόνος μᾶς ἐπιβάλλει. Ὁ χρόνος, οὗτος εἶπεν ὁ Τίμων, θὰ θὰ δύνηται νὰ εἶνε ἀρκετὸς νὰ δικάζωμεν τοῦτο, τὸ ὅποιον ὀφείλομεν ἀκόμη νὰ παριστῶμεν, ὡς καὶ τὸ μῆκος τῶν ἀναπτύξεων, αἱ ὅποια μένουσιν νὰ παρουσιάσωμεν. Διότι ἤδη φέρω, ὡς ἐπιφυλάττει νέος μαχητής, τὴν τελευταίαν μου ἀπορίαν, ἀφοῦ ἀρκετὰ ἀρμολίως ἔχει ὁ λόγος διαγωνισθῆ κατὰ τῶν πρώτων ἀποριῶν. Τὴν μέμψιν τὴν ὀποίαν ὁ Εὐριπίδης ἀπευθύνει κατὰ τῶν θεῶν.

«Διὰ πατέρων πταίσματα τὰ τέκνα τιμωροῦσιν». Νομίζε καλῶς ὅτι καὶ ἡμεῖς τὴν μέμψιν ταύτην κάμνομεν ἐν σιωπῇ. Τῷ ὄντι, εἴτε οἱ πράξαντες τὸ πταῖσμα ἐτιμωρήθησαν, καὶ κατ' οὐδὲν πρέπει νὰ κολάζωσι τοὺς μὴ ἀδικήσαντας, (ἀφοῦ θὰ ἦτο ἀδικον δύο φορὰς εἰς τὸ αὐτὸ κακούργημα νὰ τιμωρήσωσι καὶ τοὺς κακουργήσαντας), εἴτε ἀπὸ ὀκνηρίαν ἀμελοῦντες οἱ θεοὶ τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς πονηροὺς, βραδέως εἰς τοὺς ἀναιτίους ἐπιβάλλουσι τὴν κάθαρσιν, δηλονότι τὴν τιμωρίαν, καὶ ὅμως δὲν εἶνε κατὰλληλον τὴν ἀδικίαν τῶν πονηρῶν νὰ ἀξιώσωσι νὰ πολεμήσῃ τὴν βραδύτητα, ἀνθρώπους δηλαδὴ ἀθῶους, καὶ ἀμετόχους τοῦ ἀδικήματος; θέλω παραθέσῃ ἐν παράδειγμα· λέγουσιν ὅτι ὁ Αἴσωπος ἦλθεν ἐνταῦθα εἰς Δελφοὺς φέρων παρὰ τοῦ Κροίσου ἐν ποσὸν χρυσίου, καὶ ἵνα θυσιάσῃ εἰς τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἵνα εἰς ἕκαστον τῶν κατοίκων τῶν Δελφῶν διανείμῃ τετρακοσίας δραχμὰς; ἐπειδὴ δὲ, ὡς φαίνεται, ἀνεφύη διαφορὰ μετὰ αὐτοῦ καὶ τῶν Δελφῶν, καὶ ὠργίσθη κατ' αὐτῶν, τὴν μὲν θυσίαν ἔκαμε κατὰ τὸ

μᾶλλον καὶ ἦττον, ἀλλὰ τὸ ὑπόλοιπον τῶν χρημάτων ἔστειλεν ὀπίσω εἰς τὰς Σάρδει, ἐπὶ τῷ στοχασμῷ ὅτι οἱ ἀνθρώποι οὗτοι δὲν εἶνε ἄξιοι νὰ ὠφεληθῶσι, δὲν εἶνε δηλονότι ἄξιοι τοιαύτης εὐεργεσίας. Ἐκ τούτου δὲ οἱ Δελφοὶ συνέθεσαν μίαν αἰτίαν ἱεροσυλίας κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἐθανάτωσαν ὠθήσαντες αὐτὸν ἀπὸ τὸν βράχον ἐκεῖνον, ὅστις Ἰάμπεια καλεῖται.

Αὐτὴν τὴν στιγμήν, λέγεται, τὸ θεῖον ὠργίσθη κατ' αὐτῶν, ἐπέφερε καὶ τῆς γῆς τὴν ἀφορίαν, καὶ κάθε εἶδος ἀνεπίστων ἀσθενειῶν, καὶ τόσον πολὺ, ὥστε οἱ Δελφοὶ ὑπήγαινον εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πανηγύρεις, καὶ κηρύττοντες προσεκάλουσιν τὸν θέλοντα νὰ ἐκδικηθῆ παρ' αὐτῶν τὸν Αἴσωπον, ἦτοι: ἐζήτουσιν ἀνθρώπον νὰ τοὺς τιμωρήσῃ χάριν τοῦ Αἰσώπου, ἀναγνωρίζοντες τὸ φοβερόν των παραπτώμα· λοιπὸν εἰς τὴν τρίτην γενεάν ἐνεφάνισθη Σάμιός τις, καλούμενος Ἰδμων, ὅστις δὲν ἀνῆκεν οὐδόλως εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Αἰσώπου, ἀλλ' ἦτο ἀπόγονος ἐκείνων, οἵτινες εἰς τὴν Σάμον ἠγόρασκον αὐτὸν τὸν μυθογράφον, τὸν Αἴσωπον δηλονότι, τιμωρηθέντες δὲ ὑπὸ τούτου οἱ Δελφοί, ἤλευθερώθησαν τῶν κακῶν. Κατόπιν τοῦ γεγονότος τούτου, λέγουσιν, ὅτι ἡ τιμωρία τῶν ἱεροσύλων ἀπὸ τὴν Ἰάμπειαν πέτρην, μετεφέρθη εἰς Νευπλίαν πέτρην. Καὶ οὐδὲ οἱ πλέον ἐνθερμοὶ θαυμασταὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου, (ἐκ τῶν ὀπίων καὶ ἡμεῖς εἴμεθα τοιοῦτοι), δὲν θὰ δύνωνται νὰ εὐρωσιν ἐπαινετὴν τὴν διχωγῆν του πρὸς τὴν πόλιν τῶν Βραχυιδῶν, τὴν ὀποίαν κατεδάφισεν ἐκ θεμελιῶν ἐντελῶς, καὶ διὰ τοῦ ξίφους ἐφόνευσεν ὅλους τοὺς κατοίκους, διότι οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἐπρόδωσαν τὸν εἰς τὴν Μίλητον Νκόν. Παρομοίως καὶ ὁ Ἀγαθοκλῆς, ὁ τύραννος τῶν Συρακουσίων, καὶ ἀκόμη μὲ γέλωτα ἐμπκίζων τοὺς Κερκυραίους, ἐπειδὴ ἠρώτων δικτὶ ἐπολιόρκει τὴν νῆσόν των, διότι, μὴ τὸν Δία, εἶπεν, οἱ πατέρες σας ὑπεδέχθησαν τὸν Ὀδυσσεά· καὶ ἐνῶ οἱ Ἰθακήσιοι κατηγοροῦν ὁμοίως, διότι πρόβρατα λαμβάνουσι παρ' αὐτῶν οἱ στρατιωτὰί του, εἶπεν· ὁ δὲ ἰδικὸς σας βσιλεύς, ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, ἐκτὸς τῶν ἄλλων κακῶν, τὰ ὅποια μᾶς ἔκαμε, ἐτύφλωσε καὶ τὸν ποιμέναν. Ἀρὰ γε δὲν εἶνε ἀνεκροστότερος τούτων ὁ Ἀπόλλων, ἐὰν ἦδη τοὺς Φεναάτας καταστρέφῃ, ὅστις ἐνέφραξε τὸ βάραθρον, καὶ ἐπλήρωσεν ἀπὸ ὕδατα τὴν χώραν αὐτῶν ὀλόκληρον, διότι πρὸ χιλίων ἐτῶν, (ὡς λέγουσιν) ὁ Ἡρακλῆς τὸν μαντικὸν τρίποδα μετέφερον εἰς Φεναόν; εἰς δὲ τοὺς Συβαρίτας λέγων ὅτι θὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὰ κακὰ, ἔταν διὰ τριῶν καταστρεφῶν κηθησυχάσωσι τὴν ὀργὴν τῆς Λευκα-

δίας Ἡρας; Καὶ βεβαίως δὲν εἶνε πολὺς χρόνος, ἀφ' ὅτου οἱ Λοκροὶ ἔπαυσαν νὰ πέμπωσιν εἰς τὴν Τρωάδα τὰς νέας παρθένους:

«αἵτινες, ὡς δοῦλαι, χωρὶς καλύπτραν, γυμναὶ

τοὺς πόδας καὶ τοὺς κροτάφους,

κάθε πρωτὶ ἐσάρονον τὸν γάον τῆς θεᾶς Παλλάδος,

καὶ οὕτω τὸ γῆρας εὗρισκον μὲ ταπεινὰς καὶ δουλικὰς φροντίδας».

Πρὸς τιμωρίαν τῆς ἀσωτείας τοῦ Αἴαντος. Ποῦ λοιπὸν ταῦτα ἔχουσι τὸ εὐλογον καὶ δίκαιον; Καὶ οὐ δὲ τοὺς Θοῤῃκας ἐπαινοῦμεν, διότι στιγματίζουσιν ἀκόμη ἕως τώρα εἰς τὸ πρόσωπον τὰς γυναῖκας τῶν πρὸς ἐκδίκησιν τοῦ θανάτου τοῦ Ὀρφέως, οὐδὲ τοὺς βαρβάρους τοῦ Ἡριδανοῦ, οἵτινες ἐνδύονται μαῦρα εἰς τὰς ἡμέρας μας, διὰ πένθος, ὡς λέγουσι, τοῦ Φαέθοντος. Ἀκόμη δὲ νομίζω, ἤθελεν εἶνε γελοιότερον, ἐὰν ἤθελον καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ Φαέθων διεφθάρη, οἱ ἄνθρωποι παραμελήσῃ, οἱ δὲ ὕστερον γεννηθέντες κατὰ πέντε ἢ δέκα γενεὰς ἀπὸ τοῦ πάθους, ἤθελον ἀρχίσῃ νὰ μελανοφορῶσι διὰ τοῦτο καὶ νὰ πενθῶσι. Καὶ ὅμως τοῦτο δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν μωρίαν, καὶ ὄχι ὅτι εἶνε πρᾶγμα φοβερὸν καὶ κινδυνῶδες· ἀλλὰ αἱ τῶν Θεῶν ὄργανα διὰ ποῖον λόγον παρευθὺς κρυπτόμεναι, καθὼς κάμνουσιν εἰς τῶν ποταμῶν, ἔπειτα ὕστερον ἐναντίον τῶν ἄλλων θνητῶν διεγυριόμεναι, τελειώνουσιν εἰς τὰς μεγίστας συμφοράς;

IIΓ'.

Εἰς τὴν πρώτην δὲ παῦσιν τοῦ Τίμωνος φοβήθητι ἐγὼ μήπως πάλιν ἐπιφέρῃ περισσοτέρας παραδοξολογίας, ἀμέσως ἠρώτησα αὐτόν. Ἔστω, εἶπον· Ταῦτα δηλαδὴ ὄλα ἀληθινὰ στοχάζεσθαι; καὶ ἐκεῖνος ἐὰν ὄχι ὄλα, εἶπεν, ἀλλὰ τινὰ ἐξ αὐτῶν εἶνε ἀληθῆ, δὲν νομίζεις ὅτι ἡ διήγησις παρουσιάζει πάντοτε τὴν αὐτὴν δυσκολίαν; Τοῦτο εἶνε ἀμφισβητήσιμον, ἀπεκρίθη. Καὶ εἰς τοὺς πάσχοντας ἀρκετὰ ἀπὸ πυρετὸν εὗρισκόμεν ὅτι, ἐνῶ εἶνε ἐνδεδυμένοι ἐν φόρεμα, ἢ πολλὰ φορέματα, τὸ πῦρ ἐπίσης εἶνε κλίον, καὶ ἡ κάυσις εἶνε ἢ αὐτῆ, ἀλλὰ ὅμως πρέπει πρὸς παρηγορίαν νὰ ἐλαττώσωμεν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἀλλὰ τέλος ἐὰν δὲν θέλῃς νὰ ἐξετάζωμεν τοῦτο, ἐὰν ὄλα ταῦτα εἶνε ἀληθῆ, ἄς τὰ ἀφήσωμεν. (Καὶ βεβαίως ὁμοιάζουσι τὰ περισσώτερα μὲ μύθους καὶ διηγήματα πλαστὰ πρὸς εὐχαρίστησιν.) Ἐνθυμήθητε δὲ τὰς ἐορταζομένας ἐορτὰς ἐσχάτως, αὐτὰς τὰς γενομένας πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος,

καὶ αὐτὴν τὴν καλὴν μερίδα, προαφαιρουμένην εἰς κέρδος τῶν ἀπογόνων τοῦ Πινδάρου, μερίδα τὴν ὁποῖαν ἡ φωνὴ τοῦ κήρυκος τοὺς προσκαλεῖ νὰ λάβωσι.

Πόσον αὐτῆ ἡ περιποίησις σὰς ἐφάνη γενναία καὶ εὐχάριστος! Ἀλλὰ ποῖος ἄνθρωπος, ἀπεκρίθη ὁ Τίμων δὲν ἤθελε εὐχαριστηθῆ διὰ τὴν χάριν τῆς τοιαύτης τιμῆς, νὰ βλέπῃ δηλονότι τὴν ἀναγνώρισιν τοιούτων ὑποκλίσεων, τόσον συμφῶνων μὲ τὸ πνεῦμα, καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος; Δὲν θὰ δύνηται νὰ ᾔη ἀναίσθητος, ἐκτὸς ἐὰν «καρδίαν ἔχῃ μέλαιναν, κατόρθωμα ψυχρᾶς φλογός», κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἰδίου Πινδάρου.

Εἰς τὸν γῦρόν μου τοῦτον καταλείπω ἐν σιωπῇ, εἶπον εἰς αὐτόν, προκήρυσιν, γινομένην εἰς τὴν Σπάρτην, ὁμοίαν μὲ τὴν μετὰ τὸν Λέσβιον ψάλτην, γενομένην, ἣτις ἔχει σκοπὸν νὰ τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ ἀρχαίου Τερπάνδρου, διότι τὰ δύο ταῦτα ἔθιμα ἔχουσι τὸν αὐτὸν λόγον. Ἀλλὰ σεῖς κάπως ἀξιοῦται νὰ γίνησθε ἀνώτεροι ἄλλων, καὶ μεταξὺ τῶν Βοιωτῶν, ὡς ἀπόγονοι τῶν Φιλτιάδων, καὶ μεταξὺ τῶν Φωκαέων, ὡς ἀπόγονοι τοῦ Δαιφάντου, καὶ εἰς ὅτι ἀποβλέπει ἐμέ, σεῖς ὑπῆρξατε οἱ πρῶτοι βοηθοὶ μου, ἵνα σὰς διακηρύττω ὅσον ἐξηρτάτο ἀπ' ἐμοῦ, ὅταν ὠμίλουν πρὸς χάριν τῶν Λυκορμαίων καὶ Σατιλκίων, ὅτε ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἐζήτουν ὡς ἰδικὰ τῶν τὰ προνόμια τῆς οἰκογενείας, τὰ συμπεφωνημένα διὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἡρακλέους, ὅτι εἶνε δίκαιον οἱ Λυκορμαῖοι νὰ φέρωσι στέφανον, καὶ ὅτι πρέπει πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους καταγομένους νὰ ὑπάρχωσιν αἱ τιμαὶ σταθεραὶ καὶ αἱ χάριτες, ἐνῶ ὁ ἦρωσ οὗτος, μολονότι εὐηργέτησε τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἔτυχεν ἀπ' αὐτὴν καμμίαν ἀξίαν χάριν, οὐδὲ ἀνταμοιβήν. Μὰς ἐνεθύμησας τοῦλάχιστον, εἶπεν, ἀμφισβητήσεις, αἵτινες ὑπῆρξαν λαμπραὶ καὶ ἐντιμοὶ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν. Ἀφήσατε λοιπὸν, εἶπον, ὦ ἀγαπητέ, αὐτὴν τὴν ὀρμὴν τῶν κατηγοριῶν, καὶ μὴ δέχου πικρῶς, ἐὰν τινες τιμωρῶνται, οἵτινες ἐγεννήθησαν ἀπὸ κακοῦς καὶ πονηροῦς, ἢ μὴ χάριε, μηδὲ ἐπαινεῖ, μηδὲ βλέπε μὲ καμμίαν εὐχαρίστησιν, μηδὲ ἐπιδοκίμαζε τὰς προτιμήσεις, τὰς ἀποδοδομένας εἰς τοὺς υἱοὺς ἀνθρώπων ἐνδόξων. Διότι ἀνάγκη πάσα, ἐὰν ὑποστηρίζωμεν πρὸς χάριν τῶν ἀκολούθων γενῶν τὴν ὑπὸ τῆς ἀρετῆς γινομένην ἀξίαν εὐγνωμοσύνην, νὰ ᾔη λογικὸν νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἡ τιμωρία δὲν πρέπει νὰ ἀποκάμνη, οὐδὲ κάμνει ἐλάττωμα, ὅταν ἐνεργεῖ τὴν παιδευσιν τῆς ἀδικίας, ἀλλ' ὅτι συμβαδίζει αὐτῇ δρομαίως μὲ ἐκείνην

τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣτις ἀποδίδει τὸ ἀξίζον εἰς τοὺς ἀπογόνους. Ἐκεῖνος δὲ ὅστις εὐαρεστεῖται νὰ βλέπῃ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Κίμωνος νὰ τιμῶνται ἐν Ἀθήναις, λυπεῖται δὲ καὶ ἀγανακτεῖ νὰ βλέπῃ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Λεοχάρου καὶ τοῦ Ἀρίστωνος νὰ ἐκδιώκωνται, οὗτος εἶνε πολὺ ἀσθενὴς τὸ πνεῦμα, καὶ ἄνευ βασιμότητος, προπάντων εἶνε φιλοκατήγορος, καὶ ἐχθρὸς πρὸς τὸ θεῖον. Κατηγορεῖ μὲν αὐτό, ἐὰν τὰ τέκνα τέκνων τῶν ἀδίκων φαίνωνται εἰς εὐτυχίαν ὄντα· κατηγορεῖ ἐξ ἄλλου πάλιν αὐτό, ἐὰν τὰ γένη τῶν δυστρήτων ταπεινῶνται καὶ ἀφανίζωνται. Τέλος πάντων τὸ θεῖον εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῶν κατηγοριῶν του, ὅταν οὕτω τὸ γένος τοῦ πονηροῦ δυστυχῇ, καθὼς καὶ τὸ γένος τοῦ ἐνκράτου ἀνθρώπου.

ΙΑ΄.

Ἀποδέχεσθε, τῷ εἶπον, νὰ ὑπάρξωσιν αἱ σκέψεις μου αὗται, ὡς ἐγηγημένον περίφραγμα, ἐναντίον τῶν πολὺ πικρῶν τούτων ἔθροιστῶν τῆς θεότητος. Καὶ τώρα ἄς λάβωμεν πάλιν, καθὼς ἀρχὴν ἀδρακτίου, νὰ ἐπανέλθωμεν ἐκ νέου εἰς τὴν περὶ τῶν Θεῶν συζήτησιν, συζήτησιν πλήρη σκοτεινότητος καὶ ἀσφαλείας, ἀληθινὴν λαβύρινθον, πλήρη στροφῶν καὶ πλανῶν, καὶ ἄς διευθύνωμεν ἑαυτοὺς μὲ περισσεψιν, καὶ ἀταραξίαν πρὸς τὴν πιθανότητα, καὶ τὸ συμπέρασμα, διότι τὴν καθρότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν δυνάμεθα, οὐδὲ ἐφ' ὅσα οἱ ἴδιοι πράττομεν, νὰ εἴπωμεν μετὰ ἀσφαλείας. Παραδείγματός χάριν, διατί, ὅταν ἄνθρωποι ἀποθάνωσιν ἐκ πνευμονικῆς φθίσεως, ἢ ἐξ ὑδροπος, διατάττομεν εἰς τὰ τέκνα των νὰ καθίζωσι καὶ βρέχωσιν εἰς τὸ νερὸν καὶ τοὺς δύο πόδας των, μέχρις οὗ τὸ πτώμα τοῦ πατρός των ὑπὸ τοῦ πυρὸς κατακαῇ; διότι φαίνεται τὸ νόσημα τοιοῦτοτρόπως νὰ μὴ μεταβίβηται, μὴδὲ νὰ πλησιάζῃ εἰς αὐτά. Ἡ πάλιν διὰ ποίαν αἰτίαν, καὶ ποῖον λόγον, ἐὰν ἡ αἰξὶς λάβῃ εἰς τὸ στόμα τὸ φειδάγαθον, ὅλον τὸ ποίμνιον διὰ τὸ γεγονός ἴσταται, μέχρις οὗ ὁ ποιμὴν, προσελθὼν, ἀφαιρέσῃ αὐτὸ τὸ χόρτον; Καὶ ἄλλαι φυσικαὶ ἐνέργειαι, ψηλαφούμεναι καὶ μεταδιδόμεναι ὁμοίως, μεταβιβάζουσιν ἐπίσης, δι' ἄλλων μὲν εἰς ἄλλα ὡς ἀθροισμα πρὸς ἀθροισμα, μὲ ταχύτητα θαυμαστήν, καὶ μὲ ἀπιστεύτους χρονικὰς διαφορὰς· ἀλλ' ἡμεῖς τὰς χρονικὰς διαφορὰς θαυμάζομεν, καὶ ὄχι τὰς τοπικὰς. Καὶ βεβάζω, τί εἶνε θαυμασιώτερον, ἐὰν, ἐνῶ εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἤρχισεν ἐπάρατος νόσος, προσεβλήθησαν ἐξ αὐτῆς αἱ Ἀθη-

ναι, καὶ δι' αὐτὴν ὁ Περικλῆς ἀπέθανε, καὶ ὁ Θουκιδίδης ἠσθένησεν; ἢ, ἐὰν, ἀφοῦ ἐγένοντο οἱ Δελφοί, καὶ οἱ Συβαρίται πονηροὶ ἢ τιμωρία ἀκρατήτως περιῆλθεν εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν; Διότι αἱ φυσικαὶ ἐνέργειαι ἔχουσι κάπως ἀναφορὰς καὶ συνεχείας, αἵτινες ἐνεργοῦσιν ἀπὸ τὰ τελευταῖα εἰς τὰ πρῶτα· τούτων δὲ ἡ αἰτία καὶ ἂν δὲν ᾔνε εἰς ἡμᾶς γνωστή, διὰ τῆς σιωπῆς τελειώνει εἰς τὸ ὅμοιον, δηλονότι τὸ ἀποτέλεσμα εἶνε αὐτῶν τούτων τῶν ἐνεργειῶν.

ΙΕ΄.

Ἄλλὰ καὶ αἱ δημόσιαι ἐνοχαί, εἰς τὰς ὁποίας πίπτουσιν πόλεις, ἔχουσι τὸν λόγον τῆς δικαιοσύνης, ὅστις εἶνε εὐκόλον νὰ ἐνοηθῇ· διότι ἡ πόλις εἶνε ἐν πρᾶγμα συνεχόμενον, συγκρατούμενον δηλονότι, ὡς μία ὑπαρξίς ζῶσα, ἣτις δὲν ἐξέρχεται ποτε ἀπὸ τὴν κατάστασίν της μὲ ὅλας τὰς μεταβολὰς τῶν ἡλικιῶν, οὐδὲ γίνεται ἄλλο τι ἀπὸ ἄλλο τι κατὰ τὸν δρόμον τοῦ χρόνου, ἀλλὰ μένει πάντοτε στερεὰ εἰς ἑαυτήν, κατὰ τὴν οὐσίαν της καὶ κατὰ τὴν ιδιότητά της, τῆς ὁποίας ὅλαι αἱ δημόσιαι πράξεις, εἴτε παροῦσαι, εἴτε παρελθοῦσαι, δύνανται νὰ ὦσι τὸ ἀντικείμενον τῆς κατηγορίας, ἢ τῆς εὐγνωμοσύνης, ἐφ' ὅσον ἡ συνένωσις τῶν συστατικῶν στοιχείων δίδει εἰς αὐτὴν ἀρμονίαν, καὶ συμβίωσιν, καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἐνότητά. Ἄλλὰ θέλησις, ἢ διαίρουσιν κατὰ κατὰ διαλείμματα χρονικὰ μίαν πόλιν διὰ νὰ κάμῃ πολλὰς, μᾶλλον δὲ ἀπειρον ἀριθμὸν τοιοῦτον, εἶνε ὡς ἐὰν δυσχυρίζετο ὅτι εὕρισκει πολ-λοὺς ἀνθρώπους εἰς ἓνα ἄνθρωπον, διότι οὗτος εἶνε γέρον εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν, καὶ πρότερον ὑπῆρξε νέος, καὶ ἀνατρέχων ὑψηλότερα ἢ το παῖς. Μᾶλλον δὲ ὅπως διόλου ταῦτα θὰ ὁμοιάζον μὲ τὴν μέθοδον τοῦ Ἐπιχάρμου, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ σοφισταὶ ἐπορίσθησαν τὸν λόγον τὸν αὐξάνομενον, δηλαδὴ ὅτι ἡ ὑπῆρξίς προσαυξάνεται. Κατὰ τοῦτο, ὅστις συνεφώνησεν ἄλλοτε χρέος, σήμερον δὲν ὀφείλει, διότι δὲν εἶνε πλέον αὐτός, ἀλλ' ἀποκατέστη ἄλλος. Ὁ φίλος, ὅστις προσεκληθῆ εἰς δεῖπνον ἐχθές, σήμερον ἦλθεν ἀπρόσκλητος, διότι εἶνε ἄλλος. Ἄλλ' ὅμως αἱ πύδοι τῆς ἡλικίας κάμνουσιν εἰς ἕκαστον ἀπὸ ἡμᾶς μεταβολὰς περισσότερον καταφανεῖς παρὰ κοινῶς εἰς τὰς πόλεις. Διότι δύναται τις νὰ ἐνοήσῃ, ἐὰν ᾔθελεν ἐπανίδῃ τὰς Ἀθήνας μετὰ διάστημα τριᾶκοντα ἐτῶν, καὶ τὰ σήμερον ᾔθῃ, καὶ τὰ κινήματα, καὶ τὰ παιχνίδια, καὶ αἱ σκέψεις, καὶ αἱ χάριτες, καὶ αἱ ὄργανα τοῦ λαοῦ ὁμοιά-

ζουσι πολύ μὲ τὰ παλαιὰ τοιαῦτα. Ἄλλὰ μάλιστα πῶς οἰκεῖός τις ἢ φίλος, ἀπαντήσας μετὰ καιρὸν, μάλιστα λέγομεν δύναται νὰ γνωρίσῃ τὴν μορφήν τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' ὡς πρὸς τὰ ἤθη, τὰ ὁποῖα εἶναι κινήτα, μεταβλλόμενα εὐκόλως ὑπὸ τὴν δύναμιν κάθε λόγου, ἐργασίας, πάθους καὶ νόμου, δίδουσι πρὸς τὸ ἄτομον, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει πάντοτε μετ' αὐτῶν, μεταβόλας παραδόξους, καὶ νεοφανείας θαυμαστάς. Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει νὰ φρονῇ τις, ὅτι ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ὁ ἀνθρώπος εἶνε εἰς μόνος καὶ ὁ αὐτὸς πάντοτε, κρίνομεν δὲ ὅτι ἡ πόλις, ἐπειδὴ διαμένει ὡσαύτως ἢ αὐτὴ πάντοτε, ἐνέχεται εἰς τὰ ὄνειδα τῶν προγόνων, καὶ ὅτι μετέχει τῆς δόξης καὶ δυνάμεως αὐτῶν ἢ καλὸν θὰ εἶνε τοῦτο, νὰ ρίψωμεν ἐν ἀγνοίᾳ ὑμῶν ὅλα τὰ πράγματα εἰς τὸν Ἡρακλείτειον ποταμὸν, ὅπου, λέγει ὁ φιλόσοφος, δὲν βυθίζονται ποτε δύο φοράς, ἐπειδὴ ἡ φύσις ἀλλάσσοσα κινεῖ τὰ πάντα καὶ μεταβάλλει.

ΙΓ'.

Ἐὰν ἐκάστη πόλις εἶνε μία καὶ ἀκίνητος, εἶνε βέβαια αὕτη μία οἰκογένεια, ἐν γένος ὑπεξούσιον ἀρχῆς μιᾶς, παρουσιάζει μίαν βεβίαν δύναμιν, μίαν βεβίαν κοινότητα, ἣτις δικαιωνίζεται ὑπὸ τῆς καταγωγῆς. καὶ τὸ γεννηθὲν δὲν διαιρεῖται οὐδύλως, ὡς ἔργον χειροποίητον, ἀπ' ἐκείνου, τὸ ὁποῖον τὸ ἐδημιούργησεν, οὔτε ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τοῦ γεννήσαντος. Διότι, εἶνε πρᾶγμα καμωμένον ἐξ αὐτοῦ, ἐκ μέρους αὐτοῦ δηλονότι, καὶ ὄχι ὑπ' αὐτοῦ, ὥστε συγκρατεῖ, καὶ φέρει εἰς ἑαυτὸ μέρος, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸν συνιστῶντα αὐτό, καὶ εἶνε δικαιοσύνη νὰ συμμερίζηται τὰς τιμωρίας του, ἢ τὰς ἀντιμισθίας του (τὰς τιμὰς του).

Ἐὰν δὲν ἤθελον φανῆ ὅτι ἀστειεύομαι, θὰ ἔλεγον, ὅτι τὸ εἶδωλον τοῦ Κασσάνδρου, καὶ ἐὰν ἀνελύθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὸ πτώμα τοῦ Διονυσίου, καὶ ἐὰν οἱ Συρακούσιοι μετὰ θάνατον αὐτοῦ μετεκόμιζον ἐκτὸς τῶν ὀρίων τῆς χώρας των, ἔπαθον ἀδικώτερα, παρὰ ἐὰν οἱ ἔγγονοι αὐτῶν ἐτιμωροῦντο. Διότι τὸ εἶδωλον τοῦ Κασσάνδρου δὲν εἶχεν οὐδὲν κοινὸν μὲ τὴν φύσιν τοῦ τοιοῦτου ἀνθρώπου, καὶ, ὡς πρὸς τὸ πτώμα τοῦ Διονυσίου, ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἔχει ἀπέλθῃ πρὸ πολλοῦ χρόνου. Ἄλλ' ὁ Νισαῖος καὶ Ἀπολλοκράτης υἱοὶ τοῦ Διονυσίου, καὶ Ἀντίπατρος καὶ Φίλιππος υἱοὶ τοῦ Κασσάνδρου, καθὼς καὶ ἄλλοι υἱοὶ πονηρῶν ἀνθρώπων, ἔλαβον μὲ αἷμα, καὶ συντηροῦσι τὸ κύριον μέρος τοῦ

πατρὸς των, ὅπερ μέρος δὲν εἶνε εἰς αὐτοὺς εἰρηνικόν, οὐδὲ ἥσυχον, οὐδὲ ἀργόν, ἀλλὰ ζῶσι μὲ αὐτὸ καὶ τρέφονται, καὶ διοικιοῦνται, καὶ σκέπτονται, καὶ δὲν εἶνε φοβερόν, οὐδὲ πρᾶλογον, ἀν, ἀπ' ἐκείνους καταγόμενοι, ἔχουσιν ὅ,τι ἐκεῖνοι αἱ πατέρες των εἶχον.

Ἴνα εἶπω μὲ τρόπον γενικόν, καθὼς εἰς τὴν ἱατρικὴν τὸ ὠφέλιμον κττά τὸν αὐτὸν καιρὸν εἶνε καὶ δίκαιον, καὶ γελοῖος εἶνε ὁ κρυογάζων, ὅτι εἶνε ἄδικον, ἐνῶ πονοῦσιν αἱ κλειδώσεις τῶν μῆρῶν, νὰ καίωσι τὸν ἀντίχειρα, καὶ ἐνῶ τὸ ἦπαρ ἔχει φουσκώματα, νὰ χαράττωσι τὸ ἐπιγάστριον, καὶ νὰ προσαλείψωσι τὰ ἄκρα τῶν κεράτων τῶν βοῶν, ἐὰν οἱ ὄνυχες αὐτῶν ἀσθενῶσι, τοιοῦτοτρόπως ὁ στοχαζόμενος ὅτι δίκαιον εἶνε ἄλλο τι, παρὰ ἡ θεραπείας τῆς κακίας, καὶ ἀγχανακτῶν, ἐὰν τις δι' ἄλλων, ἐναντίον ἄλλων, ἀναφέρῃ τὴν ἱατρειάν, (καθὼς οἱ σχίζοντες τὴν φλέβα ἵνα ἐλαφρώσωσι τὴν ἀθηνείαν τῶν ὀφθαλμῶν), φαίνεται ὅτι δὲν βλέπει παντελῶς περαιτέρω ἀπὸ ὅ,τι αἱ αἰσθήσεις του ἐπιδέχονται, οὐδὲ ἐνθυμεῖται, ὅτι καὶ ὁ διδάσκαλος παιδῶν, ὅταν τιμωρήσῃ ἕνα, τοὺς ἄλλους νουθετεῖ, καὶ ὁ στρατηγός, ἐὰν ἕνα στρατιώτην τιμωρήσῃ, ἄπαντας φέρει εἰς τὸ καθῆκόν των τοὺς στρατιώτας, Καὶ τοιοῦτοτρόπως ὄχι ἀπὸ μέρος μόνον εἰς ἄλλο μέρος, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ψυχὴν εἰς ψυχὴν τινὲς διαθέσεις, τινὲς κακώσεις, τινὲς ἐπανορθώσεις, μεταδίδονται βεβαιότερον, παρὰ ἀπὸ σώμα εἰς σώμα, κατὰ τὸν χρόνον τοῦ ἐγκλήματος. Εἰς τὰ σώματα, ἐπὶ τέλους, φαίνεται ὅτι αἱ ἐντυπώσεις, καὶ αἱ μεταβολαὶ ὀφείλουσι νὰ ἦνε πάντοτε αἱ αὐταί, ἀλλ' εἰς τὰς ψυχὰς ἀπεναντίας, ἐπὶ τὰς ὁποίας ἐνεργεῖ ἡ φαντασία, δύναται, κατὰ τὴν πεποιθήσιν, ἢ τὸν φόβον, ἅτινα ὑπερισχύουσιν εἰς αὐτάς, νὰ γίνωνται αἱ ἐντυπώσεις καὶ αἱ μεταβολαὶ καλύτεροι, ἢ χειρότεροι.

ΙΖ'.

Ἐνῶ δὲ ὠμίλουν ἀκόμη, ὁ Ὀλυμπιακὸς διακίψας με, φρίνεσθε, μὲ εἶπεν, ὅτι ὑποστηρίζετε τὸν λόγον σας εἰς ὑπόθεσιν πολὺ σοβρᾶν, δηλαδὴ εἰς τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Ἐπείγομαι νὰ εἶπω ὑπόθεσιν, εἶπον ἐγὼ, τὴν ὁποῖαν συμβιβάζετε εἰς ἐμέ, μάλλον δὲ ἤδη ἔχετε εἰς ἐμὲ συμβιβάσῃ. Διότι ἐπὶ τῇ ιδέᾳ, ὅτι ὁ θεὸς εἶνε ἀκριβῆς διανεμητῆς κάθε δικαιοσύνης, τὸ κατ' ἀξίαν δηλονότι εἰς ἡμᾶς διανεμῶν, ὠδήγησα τὴν διάλεξίν μου ἀπὸ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἔλαβον τὸν λόγον, μέχρι τοῦ σημείου, ὅπου ἔχομεν ἤδη φθάσῃ. Πῶς λοιπόν; ἀπεκρίθη ὁ Ὀ-

λυμπιακός, ἀπὸ τὸ νὰ ἔχωσιν οἱ θεοὶ τὸ ὄμμα ἀνοικτὸν εἰς ἡμᾶς, καὶ νὰ προβλίνωσιν εἰς ὅτι ἀποβλέπει ἡμᾶς, εἰς μίαν ἴσην διάταξιν τῆς δικαιοσύνης, συμπαιρένετε ὅτι αἱ ψυχαὶ εἶνε ἀπολύτως ἀθάνατοι, ἢ ὅτι θὰ ἐπιζῶσι κατὰ τι διάστημα χρόνου μετὰ θάνατον; "Ὁχι, ἀγαπητέ μοι φίλε, εἶπον· ὁ θεὸς δὲν εἶνε τόσο μικρὸς, καὶ ματαιόφρων, ὥστε, ἐὰν δὲν εἴχομεν τίποτε θεῖον εἰς ἐαυτούς, τὸ ὅποῖον μᾶς κάμνει κατὰ τινὰ τρόπον ὁμοίους μὲ αὐτόν, ἢ τίποτε διαρκές καὶ βέβαιον, ἀλλὰ εἴμεθα, κατὰ τὴν σύγκρισιν τοῦ Ὀμήρου (α), ὅμοιοι μὲ φύλλα, τὰ ὅποια εἶνε εἰς μίαν μαραμμένην κατάστασιν, καὶ συμπλήρωσιν ἐξηραμμένην, νὰ κρατῆ τὸσον μεγάλον λογαριασμὸν δι' ἡμᾶς· θὰ ἐμμεῖτο τὰς γυναῖκας ταύτας, αἵτινες ἐπιμελοῦνται καὶ φροντίζουσι περὶ τῶν κήπων τῆς Ἀδωνίδος, μὲ γῆινα ἀγγεῖα. ἔχοντα σάρκα πολὺ λεπτήν, ὅπου ἡ ζωὴ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ρίψῃ ρίζας δυνατάς, καὶ ἦτις σὰρξ θὰ ἔκαμνε νὰ βλαστήσῃ ψυχὰὶ πρόσκαιροι, προσδιωρισμένοι εἰς τὸ νὰ μαρκανθῶσιν ἀμέσως εἰς τὸν ἐρχομὸν τῆς πρώτης αἰτίας. Ἄλλ' ἐὰν θέλῃς, τοὺς ἄλλους θεοὺς ἄς ἀφήσετε, καὶ ἄς παρατηρήτε μόνον, τὸν ὅποῖον εἰς τοῦτον τὸν κόσμον λατρεύομεν, τὸν ἰδικὸν μας Ἀπόλλωνα, ἐὰν σοὶ φρίνηται, ὅτι, ἡξέυρων ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν θνητῶν πρερυθὺς ἔχουσιν ἐξαφανισθῆ, ἐξατμιζόμεναι ἀπὸ τὰ σώματα, ὅπως ἀτμός, ἢ καπνός, διορίζει ἀριθμὸν ἐξιλασθηρίων φιλοφρονήσεων εἰς τιμὴν τῶν μὴ ὑπαρχόντων πλέον, καὶ ἀπαιτεῖ διὰ τοὺς κεκοιμημένους μεγάλας περιποιήσεις, καὶ σεβασμούς, ἐξαπατῶν, καὶ δολιεύων τοὺς πιστεύοντας. Λοιπὸν νομίζε-ε, ὅτι σκοπεύει νὰ καταχρᾶται τοὺς θνητούς, καὶ νὰ ἐμπνέῃ τὴν εὐπιστίαν των; Διὰ τὸ μέρος μου δὲν θὰ ἀπηνούμην τὸ δόγμα τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, παρὰ ἐὰν τις, ὡς Ἡρακλῆς, ἀφαιρέσας τὸν τρίποδα τῆς Πυθίης, καταστρέψῃ καὶ διαφθεῖρῃ τὸ χρηστῆριον. Ἄλλ' ἐφόσον θὰ συνθέτωνται ὑπὸ τοῦ χρηστηρίου τοιαῦτα εἰς τὰς ἡμέρας μας ἀκόμη, ὅπως ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔλαβεν ὁ Κόραξ ὁ Νάξιος, τοῦτο θὰ εἶνε ἀσέβεια, νὰ καταδικάζηται ἡ ψυχὴ εἰς θάνατον. Καὶ ὁ Πατροκλέας· τί ἦτο ἡ προφητεία τοῦ χρηστηρίου, καὶ ποῖος εἶνε οὗτος ὁ Κόραξ, διότι ἡ ἱστορία του ἐπίσης καὶ τὸ ὄνομά του εἶνε εἰς ἐμὲ ξένα, καὶ ὄλως ἀγνωστα. Κατ' οὐδέναν τρόπον, εἶπον, ἀλλ' αἷτιος εἶμαι, ἐγὼ, ἐπειδὴ μετεχειρίσθην ἐπίθετον ἀντὶ τοῦ ὀνόματος· διότι ὁ φρονεύ-

(α') Ἰλιαδ. VI—14³. Τυδεΐδαι· μεγάλθυμε, τί ἦ γενεὴν ἐρεεῖνεῖς; οἷη περ φύλλων γενεή, τοιή δε καὶ ἀνδρῶν.

σας εἰς τὴν μάχην τὸν Ἀρχιλόχον ὠνομάζετο Καλλώνδης, ἦτο δέ, ὡς φαίνεται, εἰς αὐτὸν ἐπίθετον Κόραξ. Ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῆς Πυθίης, ἐπειδὴ ἄνδρα ἀφιερωμένον εἰς τὴν λατρείαν τῶν Μουσῶν ἐφόνευσε, βραδύτερον δὲ διὰ παρακλήσεων καὶ καθαρισμῶν καὶ δικαιολογιῶν εὔρε χάριν, διαταχθεὶς νὰ πορευθῆ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Τέτιγος, καὶ ἐξευμενίσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀρχιλόχου. Ἡ κατοικία αὕτη δὲν ἦτο ἄλλη, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Ταίνειρον, ὅπου κατὰ τινὰ παράδοσιν, ἔλθων μὲ στόλον ὁ Τέτιξ Κρῆς ἔκτισε καὶ κατόικισε πόλιν πλησίον τοῦ τόπου, ὅπου ἐπικαλοῦνται τὰς ψυχὰς τῶν τεθνεότων. Ὅμοίως καὶ οἱ Σπαρτιάται λαβόντες διαταγὴν τοῦ χρηστηρίου ἵνα ἐξευμενίσωσι τὴν ψυχὴν τοῦ Πausανίου, προσεκάλεσαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀνθρώπους, οἵτινες ἐπεκαλοῦντο τὰς ψυχὰς, καὶ κατόπιν τῶν καθαρισμῶν των, τῶν Σπαρτιατῶν δηλονότι, διὰ θυσιῶν, ἀπεμάκρυναν ἀπὸ τὸν κόσμον τὴν σκιάν τοῦ ἥρωος.

III'.

Αὐτὸς ὁ λόγος λοιπὸν εἶνε, ἐξηκολούθησα, ὅστις βεβαίως συγχρόνως καὶ ὅτι ἡ πρόνοια τοῦ θεοῦ διευθύνει τὸν κόσμον, καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶνε ἀθάνατος.

Δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀρνηθῆ τις τὴν μίαν ἀπὸ τὰς γνώμας ταύτας, χωρὶς νὰ ἀφνήσῃ τὴν ἄλλην.

Ὅμως, ἐὰν ἡ ψυχὴ ὑπάρχῃ μετὰ θάνατον, εἶνε πλέον ὁμοιωληθὲς, καὶ πλέον δίκαιον, νὰ ἦνε ἀπονεμημένοι εἰς αὐτὴν τιμωρία καὶ τιμαί. Διότι συμπάσχει κατὰ τὴν ζωὴν καθὼς ἓνας ἀθλητής, καὶ ἀφοῦ τελείωσῃ ἡ πάλη, τότε εἶνε δίκαιον ν' ἀποδοθῆ εἰς αὐτὴν ἐλεῖνο, τὸ ὅποῖον ἀνήκει εἰς αὐτὴν. Ὅμως αἱ τιμαὶ καὶ αἱ τιμωρίαι, τὰς ὁποίας λαμβάνει εἰς ἄλλον κόσμον, ὅταν ὑπάρχῃ ἀφ' ἐαυτῆς, δὲν εἶνε τίποτε εἰς ἡμᾶς τοὺς ζῶντας, τὰς ὁποίας ἡμεῖς δὲν πιστεύομεν ἢ ἀγνοοῦμεν. Ὡς πρὸς τὰς τιμωρίας ἡμῶς, αἵτινες μεταβαίνουν εἰς τὰ τέκνα, καὶ ἀπὸ γένος εἰς ἄλλο γένος, ἐπειδὴ γίνονται φανεραὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες ὑπάρχουν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, πολλοὺς ἐκ τῶν πονηρῶν ἀποτρέπουσι καὶ πεπεριορίζουσιν. Ἐπειτα δὲν εἶνε τιμωρία ἄλλη πλέον αἰσχροτέρα, καὶ πλέον λυπηροτέρα, ἀπὸ τὸ νὰ βλέπωσιν οἱ πονηροὶ τοὺς ἀπογόνους των νὰ πάσχωσιν ἐξ αἰτίας αὐτῶν. Καὶ ὅταν ἡ ψυχὴ τοῦ πονηροῦ ἀνθρώπου, ἐχθροῦ τῶν νόμων, καὶ τῶν θεῶν, βλέπῃ μετὰ θάνατον, ὅχι νὰ ἀνατρέπωνται ἀνδριάντες, ἢ τιμαὶ τινες, ἀλλὰ νὰ τιμωρῶνται παῖδες, ἢ φίλοι, ἢ γένος, ἢ συγγενεῖς αὐτῆς μὲ μεγάλας τιμωρίας, καὶ ἀτυχήματα, ἕνεκα αὐτῆς, μία τοιαύτη ψυχὴ αἰσθάνεται ὅτι δὲν θὰ ἠναγκά-

ζετό ποτε ἐπάνω εἰς τὴν αὐτὴν τιμὴν, ἐκ τῶν εἰς τὸν Δία ἀποδιδόμενων τιμῶν, ν' ἀποκατασταθῆ πάλιν ἄδικος, ἢ ἐγκαταλειμμένη εἰς τὴν ἀσωτείαν.

Ἐν τούτοις δύνامي νὰ διίσχυρισθῶ περὶ διηγήσεως, ἥτις μοι συνέβη ἐσχάτως. Ἀλλὰ διστάζω νὰ σᾶς ἀναφέρω αὐτὴν, μήπως σᾶς φωνῆ μῦθος, καὶ θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴ παρουσιάσω, εἰμὴ ἐνδείξεις, θεμελιωμένως ἐπὶ τῆς Ἀληθείας. Πικτελῶς δὲν θὰ φωνῆ μῦθος, εἶπεν ὁ Ὀλυμπιακός, ἀλλ' ἐξακολουθήτε τὴν ἱστορίαν. Ἐνῶ δὲ καὶ ἄλλοι ἐπίσης παρεκάλουν, ἀφήσατε, εἶπον τότε εἰς τὴν συνκναστροφὴν, νὰ τελειώσω θεμελιῶν τὸν λόγον μου εἰς συμπεράσματα, τὰ ὅποια τὸν παρέχουσι πιθανώτερον. Μετὰ τοῦτο, ἐὰν τὸ ἐπιθυμῆτε, θὰ παραστήσωμεν τὸν μῦθον, ἐὰν ᾔνε μῦθος.

ΙΘ'.

Ὁ Βίων διατείνεται, ὅτι ὁ θεὸς τιμωρῶν τοὺς ἀπογόνους τῶν κακῶν, εἶνε γελοιότερος ἀπὸ ἱατρὸν, ὅστις δι' ἀσθένειαν πάππου, ἢ πατρὸς, θὰ ἔδιδε φάρμακα εἰς τοὺς ἐκγόνους, ἢ τοὺς παῖδας. Ἀλλ' αὐτὴ ἢ σύγκρισις προσκρούει, ἀπὸ ἐν μέρους ἀποδεχομένη νὰ ᾔνε πιθανή, καὶ ἀπὸ ἄλλο μέρος ἀκριβής, δηλαδὴ οὔτε πιθανή, οὔτε ἀκριβής εἶνε ἢ σύγκρισις. Διότι ἄλλος θεραπευόμενος, δὲν ἀπαλλάττει ἄλλον ἀπὸ τὴν νόσον, οὐδὲ γίνεται θεραπεία. ἢ ἀνακούφισις εἰς τὸν ἀσθενοῦντα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἢ τὸν πυρέττοντα. μετὰ τὸ νὰ βλέπη νὰ ἐναποτίθεται εἰς ἄλλον ἀλοιφή, ἢ κατὰπλασμα. Ἀπεναντίας τὸ ὅτι ἡ δικαιοσύνη, διχχειριζομένη δίκαιον λόγον, ἐμποδίζει τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὰς τιμωρίας τῶν ἄλλων, εἶνε αἴτιον τοῦ νὰ ὦσιν ἀποδεδειγμέναι εἰς τὸ βλέμμα ὄλων αἱ τιμωρίαι τῶν κακῶν. Ἀλλ' ἢ στάσις εἰς τὴν ὁποίαν ἢ σύγκρισις γίνεται ὑπὸ τοῦ Βίωνος, ἥτις ἀποβλέπει νὰ μᾶς ἐνασχολῆ κατὰ τὸ παρόν, τὸν φιλόσοφον Βίωνα ἀπατᾷ.

Διότι πολλάκις ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἔπεσεν εἰς ἀσθένειαν ἐπικίνδυνον, ὄχι ὅμως ἀθεράπευτον, καὶ ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς πολλὴν ἀκράτειαν καὶ μαλθακότητα, παρέδωκε τὸ σῶμά του εἰς τὴν πρόοδον τοῦ κακοῦ, καὶ οὕτω κατέστρεψεν αὐτό· ὁ υἱὸς λοιπὸν τοῦ τοιοῦτου ἀνθρώπου δὲν φαίνεται νὰ ἀσθενῆ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν ταύτην, ἀλλὰ μόνον νὰ ἔχη προδιάθεσιν· ἀλλ' ὁ καλὸς ἱατρός, ὁ συγγενής, ὁ διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς, ἀφοῦ κατανοήσῃ, ἢ καλὸς κύριος αἰχμηκώτου, ἀφοῦ ρίψῃ

εἰς δίκαιον αὐτὸν αὐστηράν, καὶ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτὸν φαγητὰ καὶ γλυκύσματα, καὶ διασκεδάσεις, καὶ πολυποσίας, καὶ γυναῖκα, μεταχειριζόμενος διαρκῶς φάρμακα καὶ διασκεδάζων τὸ σῶμα, ἀποδιώκει καὶ ἐξαλείφει μικρὸν σπέρμα πάθους μεγάλου, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ αὐτὸ νὰ προχωρήσῃ εἰς μέγεθος. Ἄρα γε δὲν παρακινούμεθα τοιοιτοτρόπως, κρίνοντες ἄξιον νὰ προσέχωμεν ἑαυτούς, καὶ νὰ παραφυλαττώμεθα, καὶ νὰ μὴ παραμελῶμεν, ὅσοι ἐγεννήθησαν ἐκ πατέρων ἢ μητέρων νοσηματικῶν, ἀλλ' εὐθύς ν' ἀποδιώκωμεν, προκαταλαμβάνοντες, τὴν συγκερασμένην τῆς ἀσθενείας ἀρχήν, ἥτις καὶ εὐκολοκίνητος εἶναι καὶ ἐπικίνδυνος; Πολὺ ὀρθῶς ταῦτα εἶνε ἀπήντησαν. Λοιπὸν δὲν εἶνε παράλογον, εἶπον, ἀλλ' ἀναγκασίον, οὐδὲ γελοῖον, ἀλλὰ πρᾶγμα ὠφέλιμον, ἐὰν προσφέρωμεν εἰς παῖδας ἐπιληπτικῶν, καὶ μελαγχολικῶν, καὶ ποδαλγικῶν, γυμνάσια, καὶ διαίτας, καὶ φάρμακα, ὄχι διότι ἀσθενοῦσιν, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἀσθενήσωσι. Διότι τὸ ἀπὸ πονηρὸν σῶμα γενόμενον σῶμα, οὐδεμιᾶς τιμωρίας εἶναι ἄξιον, ἀλλὰ θεραπείας καὶ φυλάξεως. Ἐὰν δὲ τις τὴν περίσκεψιν ταύτην ἀπὸ ἀνδρείαν καὶ μαλθακότητά ἀποκαλῆ τις τιμωρίαν, διότι ἀφαιρεῖ τὰς ἡδονὰς καὶ εὐχαριστήσεις, καὶ ἐπιφέρει πόνον καὶ κόπον, πρέπει τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον νὰ ἀφήσωμεν νὰ χαίρῃ εἰς τὸ φρόνημα αὐτοῦ.

Ἄρα γε εἶνε δίκαιον νὰ θεραπεύσωμεν σῶμα, ἀπὸ σῶμα πονηρὸν γεγεννημένον, καὶ νὰ προσφυλάττωμεν αὐτό, τὴν δὲ συγγενικὴν ὁμοιότητα τῆς κακίας, ὅταν βλαστάνῃ εἰς νέον χαρακτῆρα, καὶ ἀναγεννηθῆται, πρέπει νὰ ἐγκαταλείπωμεν, καὶ νὰ περιμένωμεν, καὶ νὰ βραδύνωμεν, ἕως οὗ ὁρμήσῃ εἰς πάθη, καὶ γένηται φανερά, «δεικνύουσα εἰς ὄλους, ὡς ὁ Πίνδακος λέγει, τῆς καρδίας τοὺς πονηροὺς καρπούς;»

Κ'.

Ἡ εἰς μὲν τὸν λόγον τοῦτον κατ' οὐδὲν ὁ θεὸς εἶνε σοφώτερος τοῦ Ἡσίοδου, ὅστις προστάτει καὶ συνιστᾷ:

«Μηδὲ ἀπὸ ἀθλίου τάφου ἐπανελθὼν νὰ παιδοποιήσῃς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς συμπίσιον τῶν ἀθανάτων θεῶν νὰ τεκνοποιήσῃς.»

Ἀποδεικνύων ὁ Ἡσίοδος ὅτι ὄχι μόνον ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ κακία, ἀλλ' ἀκόμη ἡ σκυθρωπότης, ἢ φαιδρότης, καὶ αἱ ἄλλαι παθήσεις ὑποτάσσονται εἰς τὴν καταγωγὴν, προσκαλεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ γεννηθῶσιν ὅταν ᾔνε φαιδροί, χαροποιοὶ καὶ εὐθυμοί. Ἐκεῖνο δὲ δὲν εἶνε κατὰ

τὴν γνώμην τοῦ Ἡσιόδου, οὐδὲ ἔργον ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, τὸ νὰ διαβλέπη καὶ νὰ γινώσκῃ τὰς ὁμοιότητας τῶν παθῶν, καὶ τὰς διαφορὰς, πρὶν αὐταὶ ἐμπέσωσι εἰς μεγάλα ἐγκλήματα, καὶ γεινωσιν ἐντελῶς φανεραί. Διότι τὰ μικρὰ τῶν ἄρκτων, καὶ τὰ τῶν λύκων, καὶ τὰ τῶν πιθήκων, παρευθὺς φανερόνους τὸν συγγενικὸν χαρακτῆρα, χωρὶς καμῖν μετασχημάτισιν καὶ μετάπλασιν· ἀλλὰ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, εἰς ἕξεις καὶ ἀποφάσεις, καὶ νόμους ἑαυτὴν εἰσάγουσα, κρύπτει τὰ μηδαμινά, καὶ τὰ καλὰ μιμεῖται πολλάκις, ὥστε, ἢ παντελῶς ἐξαλείφει καὶ διαφεύγει ἔμφυτον κηλῖδα τῆς κακίας, ἢ διατελεῖ ν' ἀγνοῖται πολὺν χρόνον, ὡς κάλυπτρον ἐνδύουσα εἰς ἑαυτὴν τὴν πανουργίαν· ἡμᾶς δὲ ἀπατᾷ, οἵτινες μόλις αἰσθνόμεθα τὰ ἀδικήματα τῆς κακίας, ἕνεκα πληγῆς, ἢ κάθε δαγκάματος, προπάντων νομίζομεν ὅτι τότε γίνεται ὅλως ἄδικος, ὁπότε ἀδικεῖ, ἄσωτος, ὁπότε ὑβρίζει, καὶ ἀνανδρός, ὁπότε φεύγει· ὡς, ἐὰν ἤθελέ τις νομίζει ὅτι εἰς τοὺς σκορπίους φυτρώνει τὸ κέντρον, ὅτε τύπτουσι, καὶ εἰς τὰς ἐχίδνας, ὅτε δαγκάνουσιν, εἰς ἀπάτην θὰ περιέπιπτεν. Διότι συγχρόνως δὲ γίνεται καὶ φαίνεται ἕκαστος τῶν πονηρῶν· ἀλλ' ἔχει μὲν ἐξ ἀρχῆς τὴν κακίαν, μεταχειρίζεται δὲ αὐτήν, περιστάσεως καὶ δυνάμεως ἐπιτυχῶν, εἰς τὴν κλοπὴν ὁ κλέπτῃς, καὶ εἰς τὴν παρνομίαν ὁ τυραννικός. Ἄλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἀγνοεῖ βέβαια τὰς διαθέσεις, καὶ τὴν φύσιν ἑκάστου, ἐπειδὴ μᾶλλον τὴν ψυχὴν, παρὰ τὸ σῶμα, εἶνε ἐκ φύσεως νὰ αἰσθάνηται, οὔτε ἀναμένει τὴν βίαν, ἣτις γίνεται διὰ τῶν χειρῶν, καὶ τὴν ἀδιαντροπίαν διὰ τὸν λόγον, καὶ τὴν ἀσχημίαν τῆς ἀσελείας, ἵνα τιμωρῆ. Δὲν ἐκδικεῖται τὸν ἀδικήσαντα, ἐπειδὴ ὑπ' αὐτοῦ ἐκκακοποιήθη, οὐδὲ ἀποστρέφεται τὸν μοιχόν, ἐπειδὴ ὑπ' αὐτοῦ ὑβρίσθη, ἀλλ' ἕνεκεν ἰατρείας πολλάκις τὸν μοιχόν, καὶ τὸν πλεονέκτην, καὶ τὸν ἀδικήσαντα τιμωρεῖ, ἀφαιρῶν τὴν κακίαν, ὡς ἐὰν ἐνηργεῖτο εἰς τὴν ἐπιληψίαν, πρὶν αὕτη καταλάβῃ αὐτόν.

ΚΑ'.

Ἄλλ' ἡμεῖς πρὸ ὀλίγου μὲν ἠγανακτοῦμεν, διότι ἀργὰ καὶ βραδέως τιμωροῦνται οἱ πονηροί, ἀλλὰ τῶρα κατηγοροῦμεν ὅτι καὶ πρὶν ν' ἀδικῶσί τινες, τὴν κλίσιν αὐτῶν, καὶ τὴν διάθεσιν ἐμποδίζει, ἀγνοοῦντες ὅτι πολλάκις τὸ μέλλον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔγεινε, καὶ τὸ ἀγνοούμενον τοῦ φανεροῦ, εἶνε χειρότερον καὶ φοβερώτερον· δὲν δυνάμεθα νὰ

συλλογίζομεθα τὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας εἶναι καλύτερον τινος μὲν νὰ ἀφίη, καὶ τινος, καὶ ἐνῶ διανοοῦνται, νὰ προκαταλαμβάνῃ· καθὼς βέβαια καὶ φάρμακα εἰς τινος μὲν ἀσθενοῦντας δὲν ἀρμόζουσιν, εἰς τινος δὲ καὶ μὴ ἀσθενοῦντας χρησιμεύουσι, ὡς διακειμένους εἰς μεγαλύτερον κίνδυνον. Λοιπὸν οὐδὲ ὅλα τὰ σφάλματα τῶν γεννώντων τρέπουσιν οἱ Θεοὶ εἰς τοὺς ἐκγόνους, ἀλλ' ἐὰν ἀπὸ πρόστυχον γείνη τις χρηστός, καθὼς εὖρωστος ἐξ ἀσθενικοῦ, παραιτοῦνται ἀπὸ τὴν ποινὴν τοῦ γένους, ὡς γενομένου μακρὰν τῆς κακίας, καὶ εἰσερχομένου εἰς τὴν ἀρετὴν· καθὼς ἐπίσης ὁ νέος, ὅστις ἀφίεται εἰς τὴν μίμησιν τῆς γεννητορικῆς πονηρίας, θὰ κατανήσῃ νὰ πράττῃ τὰ χρέη τῆς κληρονομίας, ὑπομένων τὴν τιμωρίαν τῶν προγενεστέρων μεγάλων ἀδικιῶν. Διότι ὁ Ἀντίγονος δὲν ἐτιμωρήθη διὰ τὰ σφάλματα τοῦ πατρὸς τοῦ Δημητρίου, διὰ νὰ ἐξοντώσῃ ἄλλους κακοῦς, οὐδὲ ὁ ἐκ τῶν πονηρῶν Φυλεὺς τοῦ Αὐγέου, οὐδὲ ὁ Νέστωρ τοῦ Νηλέως καταδικάσθησαν εἰς τιμωρίαν, διότι, γεγεννημένοι ἀπὸ πατέρας πονηροῦς, ἦσαν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐνάρετοι. Ἄλλ' ὅσους ἡ φύσις ἀγαπᾷ, καὶ εἰς ἑαυτὴν τὴν συγγενὴ κακίαν δέχεται, οὗτοι ἀπὸ τὴν πρώτῃν τῆς κακίας ἐμφάνισιν καταδιώκονται, καὶ τιμωροῦνται ὑπὸ τῆς θείας δικαιοσύνης διὰ τὴν ὁμοιότητα εἰς τὴν κακίαν. Διότι καθὼς αἱ ἀκροχορδῶνες (κρεατοελῆες), καὶ αἱ κηλῖδες, καὶ οἱ φακίαι, (ἐλῆες τοῦ προσώπου), τῶν πατέρων εἰς τοὺς παῖδας ἠφάνισθησαν, καὶ ὕστερον ἐφανερώθησαν εἰς τοὺς ἐκγόνους, καὶ τὰς ἐκγόνους, καὶ γυνὴ τις Ἑλληνίς γεννήσασα τέκνον μέλαν, ἔπειτα κρονομένη ἕνεκα μοιχίας, εὗρεθη ὅτι ἦτο ἀπὸ Αἰθίοπος τετάρτης γενεᾶς, καὶ υἱοὶ τοῦ Πύθωνος τοῦ Νισιθέως, ὅστις λέγεται ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὸ γένος τῶν Σπαρτῶν, (α') καὶ ὅστις ἐσχάτως ἀπέθανεν, ἔφερον ἐπὶ τὸ σῶμα τὸ σχῆμα λόγχης, διὰ μέσου τοσούτων χρόνων, ἀναφανομένης, καὶ παρουσιαζομένης· καθὼς ἀπὸ βυθόν, τῆς ὁμοιότητος τοῦ γένους. Τοιοῦτοτρόπως πολλάκις χαρακτῆρας, καὶ πάθη τῆς ψυχῆς, αἱ πρῶται γεννήσεις κρύπτουσι καὶ κάλυπτουσιν, ὕστερον δὲ ποτε καὶ δι' ἄλλων ἀτόμων ἢ φύσις ἐξανθεῖ, καὶ ἀποδίδει τὸ εἰς κακίαν καὶ ἀρετὴν ἀνήκον.

(α') Σπαρτοὶ ἦσαν ἄνθρωποι γεννημένοι ἀπὸ ὀδόντας Δράκοντος, κατὰ τὴν μυθολογίαν, τοὺς ὁποίους ὁ Κάδμος ἐσπείρεν, ἀφοῦ ἐφόνευσε τὸ Θηρίον, μεθ' ὧν ἦλθεν εἰς Θήβας, ἐξ οὗ οἱ Θηβαῖοι καὶ Σπαρτοὶ ἐλέγοντο.

ΚΒ'.

α' Ἀφοῦ δέ, ταῦτα εἰπών, ἐτήρησα σιωπὴν, ὑπομεδιάσας ὁ Ὀλυμπιακός· δὲν ἐπαينوῦμεν, εἶπεν, ἵνα μὴ φανῶμεν ὅτι παραιτούμεθα ἀπὸ τῆν ἱστορίαν, ὡς νὰ ἦτο ὁ λόγος ἰκανός εἰς ἀπόδειξιν τοῦ θέματος, ἀλλὰ τότε θὰ δώσωμεν τὴν ἀπόφασιν, ὅταν καὶ ἐκείνην τὴν ἱστορίαν ἀκούσωμεν. Λοιπὸν εἰς τὸ τέλος τούτου ἐπανέλαβον τὸν λόγον. β' Ὁ ἀπὸ τοὺς Σόλους Θεσπέσιος, ἀνὴρ συγγενὴς καὶ φίλος ἐκείνου τοῦ Πρωτογένους, ὅστις εἰς τοὺς χρόνους μας ἦλθεν ἐνταῦθα, ἀφοῦ ἔζησεν, ὁ Θεσπέσιος δηλονότι, εἰς μεγάλην ἀσωτίαν τοὺς πρώτους χρόνους, καὶ ἔπειτα ταχέως ἔχασε τὴν περιουσίαν του, ἤδη ἐπὶ τινα χρόνον καὶ ἐξ ἀνάγκης ἔγεινε πονηρός, καὶ ἔνεκα μεταμελείας ἐπιδιώκων νὰ πλουτίσῃ, ἔπαθε τὸ πάθος τῶν προστύχων ἀνθρώπων, ἀσπασθεὶς τὴν κικίαν αὐτῶν, οἵτινες τὰς γυναῖκας, ἐνῶ τὰς ἔχουσι, δὲν ἐπιτηροῦσιν, ἀλλὰ ἐγκαταλείποντες αὐτάς εἰς δοκιμαστάς, καὶ πάλιν εἰς ἄλλους, διαφθείρουσιν αὐτάς· οὐδεμιᾶς δὲ αἰσχρᾶς πράξεως ἀπεχόμενος, ἦτις φέρει εἰς εὐχαρίστησιν, ἢ εἰς κέρδος, περιουσίαν μὲν ἀξιόλογον, ἀλλὰ δόξαν πονηρίας μεγάλην εἰς ὀλίγον καιρὸν ἀπέκτησε. Πρὸ πάντων συνετέλεσε νὰ τὸν κακοσυστήσῃ εἰς τὴν δημοσίαν γνώμην ἢ ἀπόκρισιν τοῦ μαντείου τοῦ Ἀμφιλόγου, (α') ἦτις ἐδόθη εἰς αὐτόν. Διότι, ὡς φκίεται, ἔπεμψε καὶ ἠρώτησε τὸ μαντεῖον, ἐὰν θὰ ζήσῃ καλύτερον τὴν ἐπίλοιπον ζωὴν, τὸ δὲ μαντεῖον εἶπεν ὅτι θὰ εἶνε εὐτυχέστερος, ἐὰν ἀποθάνῃ. γ' Καὶ λοιπὸν κατὰ τινα τρόπον συνέβη τοῦτο ὄχι μετὰ πολὺν καιρὸν. Ἀπὸ ὕψος τι πεσὼν, καὶ κτυπήσας εἰς τὸν τράχηλον, ἐνῶ δὲν ἐπῆλθε τραῦμα, ἀλλὰ κτύπημα μόνον, ἀπέθανε, καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν κατὰ τὸν ἐνταφιασμόν, ἀνέλαβε, καὶ ταχέως ἐνδυναμωθείς, καὶ ἐλθὼν εἰς ἑαυτόν, ἠλλαξε τὴν ζωὴν, καὶ ἔζη μὲ τρόπον, ὅστις ἠγειρε τὸν θαυμασμόν τοῦ δημοσίου. Διότι οὔτε δικκιότερος γινώσκουσιν εἰς τὰς συμφωνίας οἱ Κίλικες νὰ ἔγεινεν ἄλλος εἰς τοὺς τότε χρόνους, οὔτε πρὸς τὸ θεῖον εὐλαβέστερος, οὔτε εἰς τοὺς ἐχθρούς φοβερώτερος, οὔτε εἰς τοὺς φίλους βεβκιότερος· ὥστε καὶ νὰ ἐπιθυμῶσιν οἱ ἀπαντῶντές τον ν' ἀκούσωσι παρ' αὐτοῦ τὸ κίτιον τῆς διαφορᾶς ταύτης, ἐπειδὴ ἐφρόνουν, ὅτι αὕτη δὲν ἔγεινεν ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε,

(α') Τὸ μαντεῖον τοῦ μάντεως Ἀμφιλόγου ἔκειτο ἐν Μαλλῶ τῆς Κιλικίας, θεωρούμενον μαντεῖον ἀψευδέστατον.

καὶ τὸ ὁποῖον αἴτιον ἦτο ἀληθές, ὡς αὐτὸς διηγεῖτο καὶ εἰς τὸν Πρωτογένην, καὶ εἰς τοὺς ὁμοίους συμπαθητικούς φίλους του.

δ' Λοιπὸν ἀφοῦ τὸ πνεῦμα ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ σῶμα, ἔπαθε, τὸ ὁποῖον θὰ ἐπῆθαινε τὸ πρῶτον κυβερνήτης πλοίου, ριφθεὶς ἐκ τοῦ πλοίου του εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, τοιουτοτρόπως δηλονότι διέκειτο ὑπὸ τινος μεταβολῆς τῆς καταστάσεώς του. Ἐπειτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀνυψωθείς, ἐφάνη εἰς αὐτὸν ὅτι ὅλος ἔχει ἀναπνοήν, καὶ ὅτι ἐθεώρει περίξ αὐτοῦ, ὡς νὰ ἠνοιχθῇ ἡ ψυχὴ του ὡς ἐν ὄμμα. Δὲν ἔβλεπε δὲ τίποτε ἀπὸ τὰ πρότερον ἐλθόντα εἰς τὰς παρατηρήσεις του, παρὰ τὰ ἄστρα, ἔχοντα πολὺν μέγαν σχῆμα, καὶ ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων κατὰ μήκος ἀπέραντον, καὶ παρουσιάζοντα λάμπιν θαυμαστήν μὲ χρώματα καὶ στερεάν. Ὡστε ἡ ψυχὴ του ἀδρανῶς φερομένη εἰς αὐτὸ τὸ φῶς, ὡς εἰς θάλασσαν γαληνιαίαν, ἐθαλασσοπόρει πανταχοῦ μὲ τόσην εὐκολίαν καὶ ταχύτητα. Περὰσας ἐν σιωπῇ ἕνα μέγαν ἀριθμὸν πραγμάτων, τὰ ὅποια ἐθεώρει, εἶπεν, ὅτι εἶδεν ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθνησκόντων ἐσχημάτιζον, ἀφοῦ ἀνέβαινον ἀπὸ κάτω, πομφόλυγα πυροειδῆ, διὰ μέσου τοῦ ἀέρος, ὅστις ἀνυψοῦτο ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ εἶτα ἡσύχως, ἀφοῦ ἐσχίζετο ἐκάστη πομφόλυξ, ἐξήρχοντο, ἔχουσαι τύπον, ὅμοιον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ οὔσαι τὸ μέγεθος κομψαί. Ὅλοι δὲν ἐκινουῦντο ὁμοίως, ἀλλ' αἱ μὲν ἐξεπήδων μὲ θαυμαστήν ἐλαφρότητα, καὶ ὄρων κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν εἰς τὰ ἄνω, αἱ δὲ, καθὼς οἱ ἄτρακτοι, περιεστρέφοντο συγχρόνως εἰς κύκλον, καὶ ἄλλοτε μὲν κατέβαινον, ἄλλοτε δὲ ἀνέβαινον. Τὸ βάδισμα τῶν ἦτο συγκεχυμένον καὶ ἀκάνονιστον, καὶ ἔπρεπεν εἰς αὐτάς πολὺς καιρός, καὶ κόπος, ὅπως ἔλθῃ ἢ ἀποκατάστασίς των. Τὰς μὲν λοιπὸν περισσοτέρας ἐκ τῶν ψυχῶν δὲν ἐγνώριζε ποῖαι εἶνε, δύο δὲ, ἡ τρεῖς, ἀφοῦ ἐγνώρισεν, ἐπροσπάθει νὰ πλησιάσῃ, καὶ τὰς ὀμιλήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρουν νὰ ἀκούωσιν, οὔτε ἠσθάνοντο ἑαυτάς· ἦσαν ἐκτὸς ἑαυτῶν, καὶ προσβεβλημένοι ὑπὸ παραφροσύνης, ἀπέφευγον κάθε βλέμμα, καὶ ἔγγιγμα, καὶ περιεπλανῶντο πρῶτον μόναι των, ἔπειτα πολλὰς ἀπαντῶσαι, εὐρισκομένας εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, καὶ μὲ αὐτάς ἀνακατευόμεναι, ὄρων χωρὶς ν' ἀκολουθῶσι καμμίαν διέυθυνσιν, καὶ κανένα σκοπὸν, καὶ ἄφινον φωνὰς συγκεχυμένας, καθὼς ἀλαλαγμούς, ἢ μάλλον μὲ θρήνον καὶ φόβον ἀνεκατευμένας. Ἄλλαι δὲ ψυχαί, αἵτινες κατελάμβανον τὸν ὑψηλότερον τόπον τῆς ἀτμοσφαιρας ταύτης, παρίστανον μίαν ἡσυχον καὶ γαληνιαίαν ἐπιφάνειαν, πλήρεις ἀγάπης αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ, συχνάκις ἐπλησιάζον ἀλλήλας, ἀπεστρέ-

φοντο δὲ ἀπεναντίας τὰς θορυβώδεις ψυχάς, καὶ ἐδείκνυον μὲ τρόπον παραστατικόν, ὅτι πράγμα τι δυσηρέσται αὐτάς, συνεστέλλοντο εἰς ἑαυτάς, καὶ εὐφραίνοντο, καὶ ἐπλατύνοντο, ὅταν ἄλλη τὰς εὐχαρίσται, καὶ τὰς ἐδέχετο.

ε'. Τότε διέκρινεν, ἔλεγε, μεταξὺ αὐτῶν, τὴν ψυχὴν ἐνὸς τῶν συγγενῶν του, ἀλλὰ δὲν ἀνεγνώρισεν αὐτὴν καθαρῶς, διότι ὁ συγγενῆς οὗτος ἀπέθανεν, ὅτε αὐτὸς ἦτο παῖς, ἥτις εἰς αὐτὸν πλησιάζασα εἶπε· χαῖρε Θεσπέσιε. Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς ἐθαύμασε, καὶ εἶπεν ὅτι δὲν εἶνε Θεσπέσιος, ἀλλ' Ἀριδαῖος τὸ ὄνομά του, πρότερον βέβαια, εἶπεν, ἀπὸ τοῦδε δὲ Θεσπέσιος, διότι οὐδὲ βέβαια ἀπέθανες, ἀλλὰ θεία θελήσει ἦλθες ἐδῶ μὲ τὸ πνεῦμα, τὴν δὲ ἄλλην ψυχὴν, ὡς μικρὸν ἄγκυραν ἄφησας εἰς τὸ σῶμα. Σημεῖον δέ, τὸ ὅποσον σὲ καταπίθει, εἶνε ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν τεθεοῦτων δὲν κάμνουσι παντελῶς σκιάν, καὶ ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ των εἶνε ἀκίνητοι. Ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ὁ Θεσπέσιος, ἔγινε περισσότερον σκεπτικός, καὶ παρατηρήσας πρὸ ἑαυτοῦ, εἶδεν ὅτι μὲ αὐτὸν ἀνυψούτο συγχρόνως γραμμὴ σκοτεινὴ, μόλις διακρινομένη, καὶ σκιώδης, ἐνῶ αἱ ψυχαὶ ἔρριπτον ζωὴν φωτεινὴν περὶ ἑαυτῶν, καὶ ἐσωτερικῶς ἦσαν διαφανεῖς, ὅμως δὲν ἦσαν ὅλα ὁμοίως διαφανεῖς, ἥτοι καθαρῶς διακρινόμεναι. Ἀλλὰ ἄλλαι μὲν, καθὼς ἡ καθαρωτάτη πανσέληνος, ἔρριπτον ἐν φῶς ἀπλοῦν, ὑαλῶδες, καὶ ἀδιάκοπον, εἰς ἄλλας δὲ διέτρεχον κηλίδες, ἡ ἴχνη πληγῆς, ἀραιόσπικρα, ἄλλαι δὲ ἦσαν κατὰ τὴν θέαν ἐντελῶς συγκεχυμέναι, καὶ ἀλλόκοτοι, καὶ κτεστιγμέναι μὲ μαῦρα στίγματα, καθὼς αἱ ἔχιδναι, καὶ ἄλλαι τέλος εἶχον πλατέα σχίσματα. ς' Οὗτος λοιπόν, ὁ συγγενῆς τοῦ Θεσπέσιου, (διότι τίποτε δὲν ἐμποδίζει νὰ ὀνομάζωσιν αἱ ψυχαὶ τὰ ἑαυτῶν ἀνθρώπινα ὀνόματα), ἠρμήνευσεν εἰς αὐτὸν ὅλα μὲ λεπτομέρειαν, καὶ ἔλεγεν ὅτι ἡ Ἀδράστεια, κόρη τῆς Ἀνάγκης καὶ τοῦ Διός, κτεστὴ ἀνωτάτη ἐκδικήτρια τῶν ἀδικημάτων· οὐδεὶς δὲ τῶν πονηρῶν, οὔτε μέγας, οὔτε μικρὸς ἠδυνήθη ἐν ἀγνοίᾳ τῆς, ἢ διὰ τῆς βίαις νὰ διαφεύγῃ τὰς τιμωρίας τῆς. Ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἔχει ὑπὸ τὰς προσταγὰς τῆς τρεῖς δεσμοφύλακας, ὡς τρεῖς ἐκτελεστάς, ἕκαστος τούτων, μὲ τὰ σημεῖά του, ἐπιφορτίζεται μίαν εἰδικὴν τιμωρίαν. Ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες εἶνε τιμωρημένοι εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν εἰς τὸ σῶμα των, ἢ διὰ τοῦ σώματός των, πίπτουσιν εἰς τὰς ταχεῖς χεῖρας τῆς Τιμωρίας, ἡ ὁποία ἐπιβάλλει ἑλαφρὰς τιμωρίας, καὶ καταλείπει τὰ σφάλματα, τῶν ὁποίων ὁ καθαρισμὸς θὰ ἦτο ἀναγκαστός. Τῶν ὁποίων δὲ εἶνε μεγαλύτερον ἔργον

ἢ εἰς τὴν κακίαν ἰατρεία, τούτους μετὰ θάνατον ὁ δαίμων αὐτῶν παραδίδει εἰς τὴν Δίκην. Τέλος ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ δυστροπία εἶνε ἐντελῶς ἀθεράπευτος, καὶ τοὺς ὁποίους διὰ τοῦτο ἀποδιώκει ἡ Δίκη, περιέρχονται εἰς τὴν τρίτην, τὴν πλέον ἀνηλεῆ καὶ ἄσπλαγγχον τῶν ὑπουργῶν τῆς Ἀδράστειας, εἰς τὴν Ἐρρινύν ἢ Ἐρρινὺς ὁρμᾶ εἰς καταδιώξιν αὐτῶν, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦνε τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας των, εἰς τόπους τινάς, ὅπου καταφεύγουσι, καὶ ἀφοῦ ὑποταχθῶσι μὲ θρηνώδης καὶ ὀδυνηρὰς βρασάνους, ἀφανίζει ἐλεεινῶς καὶ κακῶς ὅλας, καὶ καταθυθίζει εἰς βυθόν, τὸν ὅποσον δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ, καὶ τοῦ ὁποίου τὴν φρίκην ὀφθαλμοὶ δὲν δύναται νὰ ἴδωσιν. Ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους καθαρισμοὺς, τιμωρίας, ἐξηκολούθησεν ἡ ψυχὴ, οὔτοι, οἱ καθαρισμοὶ δηλονότι, οἱ ὅποιοι κατὰ τὴν ζωὴν ἐπιβάλλονται ὑπὸ τῆς ποινῆς, ὁμοιάζουσι μὲ τούτους τοὺς ὁποίους τὰ βάρβαρα ἔθνη μεταχειρίζονται. Διότι καθὼς εἰς τοὺς Πέρσας, ὅταν οὔτοι θέλωσι νὰ τιμωρήσωσι τινὰς ἐνόχους, ἀποσπῶσιν ἐλάχιστον πρὸς ἐλάχιστον μέρος τὰ φορέματα, καὶ τοὺς ὑψηλοὺς αὐτῶν πέλους, καὶ δέρουσιν αὐτά, ἐνώπιον αὐτῶν, οἵτινες μετὰ δακρύων παρακαλοῦσι τοὺς τιμωροῦντας νὰ παύσωσι τὰς τιμωρίας· τοιοῦτοτρόπως αἱ τιμωρίαι, αἵτινες γυμνάζονται μὲ τὰ χρήματα, ἢ μὲ τὰ σώματα, δὲν ἐπιτυγχάνουσι τὴν ζωηρότητα, οὐδὲ φθάνουσι τὴν κακίαν αὐτῆν, ἀλλ' αἱ περισσότεραι γίνονται πρὸς εὐαρέσκειαν τῆς κοινῆς γνώμης, καὶ διὰ νὰ προσβάλωσι τὰς ἐξωτερικὰς αἰσθησεις. Ὅστις δὲ ἐδῶ ἀπ' ἐκεῖ φθάσῃ ἀτιμωρήτος, καὶ ἀκάθαρτος, τοῦτον ἡ Δίκη ἰδιαιτέρως, ἀφοῦ κατὰ τὴν ψυχὴν καταλάβῃ ὀλοφάνερρον γυμνόν, μὴ δυνάμενον νὰ καταθυθίσῃ, καὶ ἀποκρούσῃ, καὶ περιορίσῃ τὴν κακίαν, ἀλλ' ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, καὶ ὑπὸ ὅλων, καὶ καθ' ὅλα βλεπόμενον, παρουσιάζει πρῶτον εἰς τοὺς γονεῖς, ἴνα, ἐὰν ὑπῆρξαν ἐνάρετοι, τὸν ἀναγνωρίζωσιν, ὡς ἄτομον εὐκαταφρόνητον, καὶ ἀνάξιον ἑαυτῶν, καὶ ἐὰν ὑπῆρξαν πονηροί, βλέπωσι τὴν τιμωρίαν του, ὅπως ἐκεῖνος εἶνε μάρτυς τῆς ἰδικῆς των. Τιμωρεῖται πολὺν χρόνον, ἀπαλλαττόμενος ἀπὸ ἕκαστον τῶν σφαλμάτων του διὰ τῶν δυστυχιῶν, καὶ τῶν πόνων, τῶν ὁποίων ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ δαιμόντης ὑπερβάνει τοὺς διὰ σαρκὸς πόνους, καθόσον δύναται νὰ ἦνε καθαρωτέρα ἢ ἀληθῆς ὀπτασία τοῦ ὀνειράτος. Τὰ ἴχνη δὲ καὶ αἱ πληγαὶ τῶν σφαλμάτων μένουσι πλέον εἰς ἄλλους μὲν περισσότερον, εἰς ἄλλους δὲ ὀλιγώτερον καιρόν. Παρατῆρει, ἐπρόσθεσεν ὁ συγγενῆς, τὰ πολλῶν εἰδῶν, καὶ παντὸς εἶδους χρώματα τῶν ψυχῶν. Τὸ μὲν σκοτεινόν καὶ ρυπαρὸν εἶνε βαφὴ, ἥτις παριστᾷ τὴν αἰσχροὴν φιλαρ-

γυρίαν και πλεονεξίαν, τὸ δὲ ἀπὸ αἵμα κόκκινον και ἀπὸ πῦρ, εἶνε βαθὴ, ἥτις παριστᾷ τὴν σκληρότητα και δυστροπίαν. Τὸ κυανοῦν σκοτεινὸν τὴν ἀκράτειαν εἰς τὰς εὐχαριστήσεις. Τοῦτο δὲ αὐτὸ τὸ μαυροκίτρινον ἰῶδες ἀποδίδει, (ὡς αἱ σηπίκι ἀφίνουσι τὸ μέλαν), τὸ σημεῖον τῆς κκοβουλίας και φοβερᾶς ζήλοτυπίας. Ἐκεῖ κάτω, ἡ ὄντι, ὅταν αἱ κακίαι ἀνατρέπωσι μίαν ψυχὴν, ἡ ψυχὴ εἰς τὸν δρόμον τῆς κινεῖ τὸ σῶμα, και τὴν σύγχυσιν ταύτην μεταθέτει εἰς τὰ χρώματα τοῦ προσώπου. Ἐνταῦθα ἀπεναντίας τὰ χρώματα προκηρύττουσι τὸ τέλος τῶν ἱλαστηρίων κκιῶν, και τῶν βρασάνων. Ὅταν δὲ ἐξκλειφθῶσι τὰ χρώματα, ἡ ψυχὴ ἀποδίδει τὴν φωτεινὴν λάμψιν τῆς, και τὴν ἐξαιρετον βραφήν τῆς. Ἔως ὅτου δὲ ταῦτα ἐνυπάρχουσι, παρουσιάζει τινὰς ἐπιστροφὰς τῶν παθῶν, συντροφευμένους μὲ σκιρτήματα και τινάγματα, ἄλλοτε μὲν σχεδὸν ἀνεπιστήτους, και ταχέως καθησυχάζουσας, ἄλλοτε δὲ διαρκεῖς, και πλέον ἐπιμόνους. Ἐκ τούτων τῶν ψυχῶν, αἱ μὲν πάλιν και πάλιν, ἀφοῦ κολασθῶσι, ἀνακτῶσι τὴν πρώτην τάξιν και διάθεσιν, ἥτις ἀνήκει εἰς αὐτάς, ἀλλὰ αἱ ἄλλαι εἶνε τοιαῦται, ὥστε ἡ κτηνωδία τῆς ἀμαθείας των, και ἡ ἐπιθυμία τῶν ἡδυπαθειῶν των τὰς κάμνει νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰ σώματα τῶν ἀλόγων ζῶων. Διότι ψυχὴ πολὺ ἀδύνατος διὰ νὰ συλλογισθῇ, και πολὺ ἀμελής νὰ ἐγκαλιασθῇ τι ἀπὸ τοῦ βλέμματος, τοιαύτη ψυχὴ κλίνει πρὸς τὴν πρᾶξιν τῆς γεννήσεως, ἐνῶ τοιαύτη ἄλλη, στερουμένη διὰ τὴν ἀσωτίαν ὀργάνου, θηρεύει νὰ ἐνώσῃ τὰς ἐπιθυμίας μὲ τὰς ἀπολαύσεις, και νὰ συνκνυφῶνται μετὰ τοῦ σώματος.

Διότι ἐνταῦθα δὲν εἶνε τίποτε, εἰμὴ σικιὰ ἀτελής, και μάταιον ἡδυπαθείας ὄνειρον, ἥτις οὐδέποτε φθάνει εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν. ζ'. Ἀφοῦ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ συγγενὴς τοῦ Θεσπεσίου, ὠδήγηε αὐτὸν ταχέως, ἀλλὰ διὰ μέσου διαστήματος, τὸ ὁποῖον ἐφάνετο ἀπέραντον, εἰς τόπον ἄλλον ἀπὸ τὸν πρῶτον, ὅστις διήρχετο αὐτὸν εὐκόλως, και χωρὶς καμμίαν περιπλάνησιν, και ἀνεφέρετο ἐπὶ ἀκτίνων τῶν αὐγῶν τοῦ φωτός, ὡς ἐπὶ πτερύγων. Φθάσας δὲ εἰς τι χάσμα μέγα, και φθάνον κάτω ὁ Θεσπέσιος, ἡσθάνθη ἑαυτὸν ἐγκαταλειμμένον ὑπὸ τῆς δυνάμεως, ἥτις τὸν ὑπεστήριζεν, ἔβλεπε δὲ τὰς ἄλλας ψυχὰς πασχούσας, τὸ αὐτὸ ἐκεῖ. Διότι συσφιγγόμεναι, καθὼς τὰ πτηνά, ἐπέτων κάτω, και περιστρέφοντα περίξ τοῦ βαράθρου, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ ὑπάγωσι πολὺ μακράν. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐν τούτοις ἦτο εὐάρεστον εἰς τὸ νὰ ἴδῃ τις αὐτό, ὡς ἐν ἀπὸ τὰ ἀφιερωμένα σπήλαια εἰς τὸν Βάκχον,

και περιεστολισμένον ἀπὸ κλάδους, ἀπὸ πρασινάδας, και ἀπὸ ἀνθη διαφορῶν εἰδῶν. Ἀνεδίδετο δὲ πνοὴ λεπτὴ και γλυκεῖα, ἥτις ἀπέδιδεν ὀσμὴν θαυμασίας εὐχαριστήσεως, και ἰεὺθῶδιαν, τὴν ὁποίαν εὐρίσκουσιν, ὅσοι ἀγαπῶσι νὰ μεθύσκωνται. Διότι αἱ ψυχὰι διασκεδάζουσας εἰς τὰς γλυκεῖας ἀναδόσεις, και εὐθύμουν, και ἐθώπευον ἡ μία τὴν ἄλλην, και τριγύρω τοῦ τόπου τούτου ἐτελοῦντο χαραὶ βακχικαὶ ἀπὸ γέλωτας, τραγῳδία, παιγνίδια και διασκεδάσεις. Ἐλεγε δὲ ὁ συγγενὴς τοῦ Θεσπεσίου ὅτι ἐντεῦθεν ὁ Βάκχος ἀνέβη εἰς τὴν διαμονὴν τῶν θεῶν, και ὕστερον ὠδήγησε τὴν Σεμέλην, και ὅτι ὁ τόπος οὗτος ὀνομάζεται τύπος τῆς λήθης, εἰς τὸν ὁποῖον ἤθελεν ὁ Θεσπέσιος νὰ διαμῆνη ἄλλ' ἢμποδίσθη ὑπὸ τοῦ ὀδηγοῦ του, ὅστις διὰ τῆς βίας ἀπέσυρεν αὐτόν, ἐξηγῶν και λέγων εἰς αὐτόν, ὅτι λιαίνεται και ἀδυνατίζει τὸ πνεῦμα ὑπὸ τῆς εὐχαριστήσεως, τὸ δὲ ἄλογον μέρος, και ὅμοιον μὲ σῶμα, ὡς ἡμεῖς, διχρεχόμενον, και καθιστάμενον σαρκικόν, ἐγείρει εἰς τὴν ψυχὴν τὴν ἐνθύμησιν τοῦ σώματος, και ἐκ τῆς ἐνθυμήσεως γεννᾶται πάθος, και μεγάλη ἐπιθυμία, ἥτις φέρει εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς γεννήσεως, τὴν ὁποίαν γέννησιν ὀνόμασαν οὕτω, διότι εἶνε κλίσις (κατήφορον), ἡ ὁποία φέρει πρὸς τὴν γῆν ψυχὴν βαρυνομένην ἀπὸ πολλὴν ὑγρασίαν, ἡ.) Ἀφοῦ λοιπὸν διήλθεν ἄλλον τόσον δρόμον ὁ Θεσπέσιος, ἐφάνη εἰς αὐτόν ὅτι εἶδε μέγα κρητῆρα, και ὅτι εἰς τοῦτον ἐχύνοντο ρεύματα ὕδατος, ἄλλα μὲν λευκότερα ἀπὸ τὸν ἀφρὸν τῆς θαλάσσης, ἡ τῆς χιόνος, ἄλλα δὲ κόκκινα, καθὼς τὸ κόκκινον, τὸ ὁποῖον λάμπει εἰς τὴν ἴριν, και ἄλλα μὲ διάφορα χρώματα, τὰ ὁποῖα ἀπὸ μακρὰν παρουσιάζον διαφόρους ὄψεις. Ἀμα δὲ ἦλθον πλησίον, ὁ κρητῆρ ἐκεῖνος, ἀφοῦ πρὸ πάντων διεσκορπίσθη ὁ περικυκλῶν αὐτὸν ἀήρ, και τὰ χρώματα ἡμαυρώθησαν, και κάθε λαμπρὰ αὐτῶν διαφορὰ, συνετήρησε μόνον τὸ λευκὸν χρῶμα. Ἐβλεπε δὲ τρεῖς δαίμονας, οἵτινες ἐκάθηοντο ὁμοῦ κατὰ τὸ τριγωνικὸν σχῆμα, οἵτινες ἀνεκάτευον αὐτὰ τὰ ρεύματα τοῦ ποταμοῦ μὲ τινὰς ἀναλογίας. Ἐλεγε λοιπὸν ὁ ὀδηγὸς τοῦ Θεσπεσίου, ὅτι ὁ Ὀρφεὺς ἐπλησίασεν ἕως τοῦ μέρους τούτου, ὅποτε ἦλθε νὰ ζητήσῃ τὴν ψυχὴν τῆς συζύγου του, και, ὅτι ἐπειδὴ κακῶς ἐνεθυμεῖτο ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ του εἶδον, ἐξέφερε λόγον εἰς τοὺς ἀνθρώπους κίβδηλον, δηλαδὴ ὅτι τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον εἶνε κοινὸν και τοῦ Ἀπόλλωνος, και τῆς Νυκτός (διότι οὐδὲν κοινὸν ὑπάρχει μετὰξὺ τοῦ Ἀπόλλωνος και τῆς Νυκτός.) Ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἶπεν ὁ ὀδηγὸς εἶνε κοινὸν μαντεῖον τῆς Νυκτός και τῆς Σελήνης, τὸ ὁποῖον δὲν γίνεται γνωστὸν εἰς κανέν

μέρος τῆς γῆς, οὐδὲ ἔχει ἔδραν τινά, ἀλλὰ πλανᾶται εἰς ὅλους τοὺς τόπους μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων μὲ ἐνύπνοια καὶ εἰδῶλα.

Διότι ἕνεκα τούτου οἱ ὄνειροι, ἀναμιγνύμενοι, ὡς βλέπεις, μὲ τὸν παραλογισμόν, καὶ τὴν σύγχυσιν, τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀληθές συμπαραλαμβάνουσι, καὶ διασπείρουσιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὡς πρὸς τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, δὲν εἶδες αὐτὸ οὐδόλως, εἶπεν, οὐδὲ θὰ γείνης ἱκανὸς νὰ ἴδῃς. Διότι εἰς τόσον ὑψηλοὺς τόπους, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φθάσῃ οὐδὲ νὰ ἐγερθῇ τὸ ἐπίγειον μέρος τῆς ψυχῆς, πάντοτε κλίνον εἰς τὸ χαμηλόν, πάντοτε ἀποβλέπει νὰ προσκολλᾶται εἰς τὸ σῶμα. Συγχρόνως ὁ θεσπέσιος φέρων τὸν ὀδηγὸν πρὸς τὰ ἐμπρός, προσεπάθει νὰ ἐπίδεικνῆ εἰς αὐτὸν τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον, ὡς ἔλεγεν, ὠρματο ἀπὸ τοῦ τρίποδος, καὶ διὰ μέσου τῶν κόλπων τῆς Θέμιδος ἐστηρίζετο εἰς τὸν Παρνασσόν, καὶ ἐνῶ ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ, δὲν εἶδεν ἕνεκα λαμπρότητος, ἀλλ' ἤκουε περῶν φωνὴν ὑψηλὴν γυναικίως, ἣτις προέλεγε μὲ στίχους καὶ ἄλλα τινά, καὶ τὸν χρόνον, ὡς φαίνεται, τῆς τελευταίας αὐτοῦ. Ἔλεγε δὲ ὁ δαίμων ὅτι ἡ φωνὴ εἶνε τῆς Σιδύλλης, ἣτις, περιφερομένη εἰς τὸ πρόσωπον τῆς Σελήνης, προλέγει τὸ μέλλον· θέλων δὲ ὁ Θεσπέσιος νὰ ἀκούῃ περισσότερα, ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῆς ὀρμῆς τῆς Σελήνης, ὡς ὑπὸ ἀνεμοστροβύλου εἰς διάφορον αἴσθησιν, καὶ ὅλως διόλου ἤκουσεν ὀλίγα, ἐκ τῶν ὁποίων, ἄλλα εἶχον σχέσιν μὲ τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας τὸ πῦρ ὤφειλε νὰ προξενήσῃ πλησίον τοῦ Βεσουβίου ὄρους, καὶ εἰς τὴν Δικαιαρχείαν, καὶ ἄλλα ὠρίζοντο εἰς τὸν στίχον τοῦτον, ὁ ὁποῖος ἀπέβλεπε τὸν τότε βασιλεύοντα αὐτοκράτορα (α')

«ὅτι καλὸς ὢν, θὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ ἀπλῆν ἀσθένειαν».

θ') Μετὰ δὲ ταῦτα ἔστρεψαν τὴν προσοχὴν των εἰς τὰς τιμωρίας τῶν ἐνόχων, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν αἱ βλέψεις των προσεβλήθησαν ἀπὸ φρικώδη θεάματα, ὥστε νὰ διαγείρωσι τὴν συμπάθειαν, Ἐπειτα δὲ ὁ Θεσπέσιος ἀνεγνώρισε πολλοὺς φίλους του, συγγενεῖς του, καὶ οἰκιστοὺς του, οἵτινες παρὰ προσδοκίαν του ὑπέμενον φοβεροὺς πόνους, καὶ τιμωρίας ἀτιμωτικάς, ἐπίσης καὶ λυπηράς, καὶ ἐκατηγόρουσαν ἑαυτοὺς πρὸς ἐκεῖνον καὶ ἀνεστέναζον. Τέλος εἶδε τὸν πατέρα του ἀνερχόμενον ἀπὸ τι βράχθρον, γεμάτον ἀπὸ στίγματα καὶ πληγὰς, καὶ ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας πρὸς αὐτόν, καὶ μὴ ἐπιτρέπόμενον νὰ σιωπᾷ, ἀλλ' ἀναγκάζόμενον ὑπὸ τῶν ἐπιστατούντων εἰς τὰς τιμωρίας νὰ ὁμολογῇ, ὅτι

(α') Ἐννοεῖ τὸν αὐτοκράτορα Οὐεσπεσιανόν.

λαβῶν ξένους τινὰς εἰς τὸ οἶκόν του, ἔχοντας χρυσόν, εἶχε τὴν μοχθηρίαν νὰ τοὺς φονεύσῃ διὰ φαρμάκων, καὶ δι' ἐμεινεν ἄγνωστος ἡ πράξις του εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅτε ἦτο εἰς τὴν γῆν, καὶ ὅτι ἐδῶ φανερωθεὶς, ἄλλα μὲν ἕως τῶρα ἔπαθεν, ἄλλα δὲ φέρεται διὰ νὰ πάθῃ.

Δὲν ἐτόλμα δὲ ὁ Θεσπέσιος νὰ ἰκετεύῃ ὑπὲρ τοῦ πατρὸς του, οὐδὲ νὰ ζητῇ χάριν, καθότι κατελήφθη ὑπὸ τρόμου καὶ φόβου. Θέλων δὲ νὰ στραφῇ ὀπίσω καὶ νὰ φύγῃ, δὲν εἶδε πλέον τὸν ἤσυχον ἐκεῖνον συγγενῆ ὀδηγόν, ἀλλ' ὑπ' ἄλλων προσώπων τὴν ὄψιν φοβερῶν ὠθούμενος εἰς τὰ ἐμπρός, ὡς καταδικασμένος νὰ ἐξέλθῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἔβλεπε τὰς σκιὰς ἐκείνων, οἵτινες ἐτιμωρήθησαν ἐδῶ κάτω, νὰ μὴ πάσχωσι κακῶς πλέον, καθὼς αἱ ἄλλαι, οὐδὲ νὰ ἐνδιατρίβωσι πάντοτε ὁμοίως εἰς τὸ ἄλογον καὶ παθητικὸν τῆς ψυχῆς των, ἐνῶ ὑπάρχουσιν εἰς τοὺς πόνους. Ἐκεῖνοι δὲ, οἵτινες ἐνεδύοντο ἐπίδειξιν μόνον, καὶ ὄνομα ἀρετῆς, καὶ διέτρεξαν τὴν ζωὴν μὲ ἀφανέρωτον κακίαν, ἀπατῶντες δηλονότι τὸν κόσμον, τούτους ἄλλοι ἠνάγκαζον. τεθειμένοι περὶξ αὐτῶν, μὲ πόνους καὶ βασάνους, νὰ ἐκβάλλωσιν ἔξω τὰ ἐντὸς τῆς ψυχῆς των, καὶ, ἐπιστρέφοντες ἐναντίον τῆς φύσεως εἰς τὰ ὀπίσω νὰ στρεβλῶνται, ὡς αἱ θαλάσσιαι σκολόπενδραι ὅταν καταπίωσι τὸ ἄγκυστρον. Τινὰς δὲ ἐξ αὐτῶν οἱ ἐκτελεσται ἐξέδερον καὶ ἦνοιγον, καὶ οὕτως ἀπεδείκνυον ὅλας τὰς ἀπάτας, καὶ δολειότητάς των, οἵτινες ἐμίαινον μὲ τὴν κακίαν τὸν συλλογισμόν, καὶ τὸ εὐγενέστερον ἀνθρώπινον πλάσμα. Ἄλλας δὲ ψυχὰς ἔλεγεν ὅτι εἶδε περιπλεκόμενας, ὡς αἱ ἔχιδναι, δύο μὲ δύο, τρεῖς μὲ τρεῖς, καὶ περισσοτέρας μὲ περισσοτέρας, αἵτινες κατετρώγοντο ἀμοιβαίως ἕνεκα μνησικαλίας, συντηρούμεναι εἰς μεγάλην ἀπελπισίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τοὺς ἔρριψεν ἡ ἐνθύμησις τῶν πραχθέντων κακῶν, ἢ τῶν παθῶν, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ζωὴν των ἔπαθον, ἢ ἔπραζον ἦσαν δὲ καὶ λίμναι παράλληλοι, εἰς τὴν μὲν τῶν ὁποίων ἀνέβραζε χρυσός, εἰς τὴν ἄλλην ἐκυμάτιζε μύλυδος ψυχρός, εἰς δὲ τὴν τρίτην ἐκυμάτιζε σίδηρος τραχύς· ἐπάνω εἰς τὰς λίμνας ἐφέροντό τινες Δαίμονες, κάμνοντες ὡς οἱ σιδηρουργοί, οἵτινες μὲ τὰ ἐργαλεῖα ἀνεσῆκον καὶ ἐθύθιζον ἰδιαιτέρως τὰς ψυχὰς τῶν ἕνεκεν ἀπληστίας καὶ πλεονεξίας πονηρῶν. Ἀφοῦ δὲ ἐντὸς τοῦ χρυσοῦ ἤθελον γείνη αἱ ψυχαι αὐτῶν φλογωμέναι καὶ διαφανεῖς ὑπὸ τοῦ πυρός, ἔρριπτον καὶ ἐθύθιζον αὐτάς εἰς τὸν μύλυδον, καὶ ἀφοῦ ἤθελον παγώσῃ ἐκεῖ, καὶ γείνη σκληραί, καθὼς αἱ χάλαζαι, μετέφερον τέλος εἰς τὴν λίμνην τὸν σίδηρον, ὅπου καθίσταντο τρομακτικῶς μαῦραι, καὶ περιχοπτόμεναι ἕνεκα τῆς σκληρότητος, καὶ κατασυντριβόμεναι, ἤλλασον τὴν μορφήν, ἔπειτα ἐκ νέου πάλιν εἰς τὸν χρυσόν ἐφέροντο, καὶ ὑπέμενον φοβεροὺς πόνους εἰς τὰς μεταβολὰς των. Ἐπάσχον, ἔλεγε, λυπηρότατα, καὶ νομίζουσαι ὅτι ἦσαν πλέον ἡλευθερωμέναι ἀπὸ τῆς τιμωρίας, καὶ πάλιν συνελαβάνοντο ἦσαν δὲ αὐταὶ αἱ ψυχαι, τῶν ὁποίων ἡ τιμωρία περιῆλθον εἰς τινὰς ἐκγόνους ἢ τέκνα. Διότι ὁπόταν τις ἐξ ἐκείνων,

τῶν ἐκγόνων δηλονότι καὶ παίδων, ἔφθανεν ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ εὐρίσκειτο εἰς τὴν παρουσίαν των, περιέπιπτεν εἰς ὄργην, καὶ ἐβόα κατ' αὐτῶν, καὶ ἐδείκνυε τὰ σημεῖα τῶν ἰδίων αὐτῶν παθῶν, τὰς κατηγόρους, καὶ τὰς κα-εδίωκε, καὶ ἐνώ ἤθελε νὰ φύγη καὶ νὰ κρυφθῆ δὲν ἠδύνατο· διότι ταχέως ἔτρεχον κατόπιν οἱ κολασταὶ διὰ νὰ τὴν παραδώσουν εἰς τὰς χεῖρας τῆς Δικαιοσύνης, καὶ ἐκ νέου τὴν ὤθουν ἐνώπιον αὐτῶν, ἧ ἰς ἐθρήνει, διότι προεγίνωσκε τὴν τιμωρίαν. Τινὲς δὲ ψυχί, καὶ μάλιστα ὁμοῦ πολλοὶ τῶν ἀπογόνων, προσεκυλῶντο, ἔλεγε, μὲ αὐτάς, καὶ προσεφέροντο, ὡς αἱ μέλισσαι, καὶ αἱ νυκτερίδες, βομβοῦσαι μὲ ὄργην ὑπὸ ἐνθυμήσεως τῶν κακῶν, τὰ ὅποια ἐπροξένησαν εἰς αὐτάς οἱ πρόγονοὶ των.

Ἰ' Ἐνῶ δὲ ἐβλεπεν εἰς τὸν τελευταῖον τοῦτον τόπον τὰς ψυχάς, αἵτινες ἐτρέποντο εἰς δευτέρην γέννησιν, νὰ παρασύρονται διὰ τῆς βίας καὶ νὰ μετασχηματίζονται καὶ εἰς ζῆα ἄλογα ὄλων τῶν εἰδῶν, ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐργατῶν μὲ τινα ἐργαλεῖα, καὶ μὲ κτυπήματα, οἵτινες ἐπλαττον μέρη τινά, καὶ ἄλλα ἐστρέβλονον, καὶ τινα ὑπερβολικὰ ἐλέπτυνον, καὶ ἠράνιζον ὅπως τὰ ἐφαρμόσωσιν εἰς ἄλλα ἔθνη καὶ ἄλλους βίους, ἐφάνη μεταξὺ τούτων ἡ ψυχὴ τοῦ Νέρωνος, ἧτις ἦτο σκληρῶς κακοποιημένη κατὰ τὰ ἄλλα, καὶ διαπερασμένη μὲ καρφία διάπυρα. Καὶ ἐνώ οἱ ἐργάται ἐκράτουν αὐτὴν μεταξὺ τῶν χειρῶν των διὰ νὰ δώσουν εἰς αὐτὴν μορφήν ἐχίδνης κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Πινδάρου, μορφήν ὑπὸ τὴν ὁποίαν ὤφειλε νὰ ἔλθῃ ἐκ νέου εἰς τὸν κόσμον, ἐπειδὴ ἐφόνευσε τὴν μητέρα του, αἴφνης, ἔλεγε, διέλαμψε φῶς ζωηρόν. καὶ ἐκ τοῦ φωτός ἐξῆλθε φωνή, ἧτις προσέειπε νὰ μεταβάλλωσι τὴν ψυχὴν εἰς ἄλλο εἶδος ἡμερώτερον, ἐπιτήδειον νὰ τραγωδῆ, περιφερόμενον εἰς βάλτους καὶ λίμνας.

Διότι τὰ ἀμαρτήματα τοῦ Νέρωνος ἐκαθαρίσθησαν, ἐπειδὴ ἐτιμωρήθη, καὶ οἱ Θεοὶ τῶ ὀφείλουσι τινα εὐμενῆ ἀποζημίωσιν, ἐπειδὴ ἀπέδωκε τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸ καλύτερον καὶ θρησκευτικώτερον ἔθνος, τὴν Ἑλλάδα.

Μέχρι μὲν λοιπὸν τούτων, ἔλεγεν ὁ Θεσπέσιος, ἦτο θεατῆς· ἀλλ' ὅποτε ἐμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ, ὑπέστη ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἀγωνιῶν, ἕνεκα τοῦ μεγάλου φόβου του. Διότι γυνή τις, ἀρπάσασα αὐτόν, θαυμαστῆ κατὰ τὴν μορφήν, καὶ τὸ μέγεθος· ἐλθέ ἐδῶ σύ, τῷ εἶπεν, ἵνα αἱ ἐνθυμήσεις σου εἰς ἕκαστον γίνωνται πλέον βαθύτεροι. Μετὰ ταῦτα ἐπέβαλε χεῖρα εἰς τὴν ραβδίον, ὡς τὸ τῶν ζωγράφων, ἀλλ' ἄλλη γυνὴ ἠμυπόδιζεν· αὐτὴ δὲ αἴφνης, ὡς ὑπὸ σίφωνος ἀρπασθεὶς ὑπὸ ἀνέμου ζωηροῦ, καὶ δυνατοῦ ἀπ' ἐκεῖ, εἰσῆλθεν εἰς τὸ σῶμά του καὶ ἀνέβλεψε σχεδὸν ἀπὸ αὐτὸν τὸν τάφον.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ. 4 ἀντὶ θυσίας — θυσίαι.
 » » » 1900 — 1909
 » 5 στίχ. 20 ἀντὶ συγγραμμάτων — συγγραμμάτων
 » 16 » 24 » πέλιν — πόλιν
 » 19 » 9 » ἀμφιβολίας — ἀμφιβολίας
 » 32 » 3 » συμπαιρένετε — συμπεραίνετε.
 » 32 σημ. ἀντὶ Τυδεΐδου γράφε Τυδεΐδη
 » 37 στίχ. 24 ἀντὶ υἱοῦ οἱ υἱοί.

ΠΙΝΑΞ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Ἐξ Ἡρακλείου	Μκνοῦσος Ἐκνθουδίδης Νομάρχης
† Ὁ Κρήτης Εὐμένιος	Μ. Κ. Γαλανάκης γραμ. Νομάρχ.
Γ. Ι. Νικολαΐδης ἀρχ.μκτεῦς	Ἄριστ. Ζαφειριδάκης ἰατρός
Ι. Γενεικτάκης διδάσκαλ.	Ἐμμ. Κ. Κανετάκης ἰατρός
Γ. Ε. Μισοτάκης ὕψενος Ρωσ.	Ἐμμ. Λογιάδης δικηγόρος
Θ. Βουρδουμπάκης διευθ. τυχ.	Α. Βορεάδης καθηγητῆς
Δ. Βίτης διευθ. τρ. Ἀθ.	Στυλιανὴ Πετυχάκη διευθ. Πικρῶ.
Α. Γ. Γεωργιάδης ὑπ.πώλης	Γ. Ν. Παπαδάκης συμβολ.φρσ.
Ν. Ι. Μεταξῆς δημ. κκτῆγ.	Ἐμμ. Ζ. Μηλιαρῆς »
Ν. Πηληγάκης γυμνασιάρχ.	Χ. Καμινώπετρος »
Ν. Νυσταράκης κκθ. μκθ.	Γ. Ι. Πυθαράκης
Δ. Νιογιανάκης γραμ. Εἴσαγ.	Ἄντ. Α. Ἀνεμογιαννάκης
Ἐμμ. Πινηγυράκης Πρ. Πρωτ.	Ι. Χωνδάνος ἔμπορος
Κ. Τσαγκιράκης πρωτοδ.	Μύρ. Φλαμπουράκης
Γ. Ι. Οἰκονομίδης διευθ. μεταφρ.	Κλεάνθης Κ. Περιστερίδης
Μιχαῆλ Καλεράκης μεταφρ.	Ν. Μκνωλίδης εἴσαγ. Ἐφετῶν
Α. Καλοκαιρινός ὕψενος Ἀγγλίας	Ἐμμ. Μ. Μπαμνιάδης
Μ. Καμπανάρης	Κίμων Θ. Δουκμετζίδης ἰατρός

- Δημ. Καπετανιανάκης φαρμακοπ.
Ζ. Μ. Παπαδάκης ιατρός
Μ. Τσαχάκης ύφ(έ)μπορος
Ν. Κεφαλογιάννης δικηγόρος
Έμμ. Αλασηιωτάκης συμβ(η)φος
Έμμ. Πατερόπουλος ύπάλ. Τελ.
Ν. Γ. Περιστερίδης
Ι. Δρακοντίδης
Κ. Στρατουδάκης
Π. Ν. Καστριγιαννάκης
Μίνως Ν. Σιδιράκης
Χρ. Γεωργιάδης ύφ(έ)μπορος
Ν. Β. Σκουλζς
Ι. Άτσαλάκης
Έλευθ. Κρασσάκης
Ν. Γρ. Μείμαράκης δικηγόρος
Δημ. Κοτσυφάκης
Άπόστ. Ξενουδάκης δικηγ.
Σταύρος Μαλαγαράδης ύπ(δ)ήμρχ.
Γ. Καλομενόπουλος
Άκρατος καί Βασιλάκης
Βικτωρία Καπετανάκη
Μιχ. Κατεχάκης
Έμμ. Άστρινάκης δηροδιδ.
Μιλτ. Άνδρεαδάκης έμπορος
Γ. Συμυρνάκης »
» Εξ Άθηνων
Θ. Φ. Λιμπρίτης συνταγματάρχης
Μ. Ε. Παπαδάκης ύπλαρχηγός
Ι. Ν. Νταφώτης »
Χ. Φραγκιόπουλος πλοίαρχ. Έβρου.
Ν. Καραβελάκης φοιτ. νομικής
Έμμ. Παπαλεξανδρής συμβ(η)φος
Π. Γενοβέλης συμβ(η)γράφος
Ευάγ. Κωστόπουλης συμβ(η)γράφος
Σπυρ. Ε. Κολαίτης συμβ(η)γράφος
Κ. Τσημηνάκης ιατρός.
Στυλ. Μ. Παπαδάκης καθ. μθ.
Δ. Κοκκινάκης χαρτοπώλης
Δημοσθ. Δέπος διευθ. Σχολής
Ίωσήφ Περιστεράκης έμπ(η)ράπτης
Ζαχ. Παρρασκευόπουλος έμπ(η)ράπτ.
Γ. Κατσελίδης διευθ. Τρ. Άθ.
Δ. Οίκονόμου ύπάλ. Τρ. Άθηνων
Δ. Χαρδάτης ύπάλ. Τρ. Άθηνων
Άρχιμ(της Χρύσανθος Άντωνιάδ.
Α. Ζλατάνος Άγγλ. Τηλ. Άθην.
Βίκτ. Καμπανάρης. Άγγλ. τηλ.
Κ. Ζησίου καθ. Άρσακείου
Γ. Χατζιδάκης καθ. Γλωσσολογ.
Γ. Γεωργιακόπουλος διευθ. σχολ.
Ίερόθ. Παρρασκευόπουλ. ιεροκήρυξ
Κ. Φλέγγας άνθυπολοχαγός
Σταύρος Άθ. Ηλιακόπ. οδ(η)τρός
Κ. Ι. Μυρικός φαρ(η)ποιός
Ι. Ε. Άνδρουλιδάκ. λ(η)στής τρ. έθν.
Α. Σολανάκης ράπτης
Δ. Ι. Καλέργης τμημ. ύπ. έξωτ.
Σ. Ι. Καλέργης ύπίλαρχος
Έμμ. Ρουσόπουλος έμπορος
Τίτος Ψυλάκης γραμ. Τρ. Άθην.
Ι. Κουμζνούδης άρχιγο. ύπ. Οίκ.

Историческое ПЕДИ ОБИЯТ АИКАЛОГЫВУЛ